

Optimale inrichting van lerarenopleidingen

RESULTATEN VAN EEN VIGNETTEN- EN MOTIEVENONDERZOEK ONDER
HAVISTEN, VWO'ERS EN MBO-4 STUDENTEN

Mirjam Bahlmann
Boris Eustatia
Dorothy Pillen-Warmerdam

Oktober 2018

Qompas
Surrounded by Talent

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

©2018 Qompas BV Leiden in opdracht van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Alle rechten voorbehouden. Het is niet toegestaan gegevens uit dit rapport te gebruiken in publicaties zonder bronvermelding. E-mail voor vragen of opmerkingen: research@qompas.nl t.a.v. Dorothy Pillen-Warmerdam.

Inhoudsopgave

Managementsamenvatting	3
1 Inleiding.....	13
1.1 Aanleiding en doel.....	13
1.2 Vraagstelling.....	14
1.3 Procedure en respondenten	14
1.3.1 Procedure.....	14
1.3.2 Responsberekening	15
1.3.3 Interesse in het lerarenberoep.....	18
2 Optimale inrichting lerarenopleidingen	21
2.1 Methode	21
2.1.1 Materialen en procedure.....	21
2.1.2 Analyse	23
2.2 Resultaten	24
2.2.1 Optimale inrichting lerarenopleiding basisonderwijs	24
2.2.2 Optimale inrichting lerarenopleiding voortgezet onderwijs	32
2.3 Conclusies	35
3 Visie op het lerarenberoep	37
3.1 Methode	37
3.1.1 Materialen en procedure.....	37
3.1.2 Analyse	37
3.2 Resultaten	38
3.2.1 Waardering lerarenberoep.....	38
3.2.2 Push- en pullfactoren	44
3.2.3 Redenen om af te zien van het beroep van leraar.....	47
3.2.4 Carrièremogelijkheden lerarenberoep	48
3.2.5 Imagoverbetering	48
3.3 Conclusies	49
4 Bronvermelding	50
5 Bijlage.....	51
5.1 Vragenlijst	51
5.2 Uitgewerkte vignetten inrichting lerarenopleiding basisonderwijs.....	54
5.3 Uitgewerkte vignetten inrichting lerarenopleiding voortgezet onderwijs.....	55
5.4 Vignetten PO algemene analyse.....	55
5.5 Vignetten VO algemene analyse	59
5.6 Aantal observaties.....	61
5.7 Dubbele profielen	62
5.8 Switchers onder invloed van vignetten PO.....	62
5.9 Switchers onder invloed van vignetten VO	64
5.10 Figuren en tabellen	65

Managementsamenvatting

In het in oktober 2017 gepresenteerde regeerakkoord: 'Vertrouwen in de toekomst' stelt het kabinet dat goed onderwijs het beste in mensen naar boven brengt, achterstanden voorkomt en verkleint en dat goed onderwijs mensen helpt hun talenten optimaal te ontwikkelen. Het onderwijs vormt de basis voor een gezonde en succesvolle samenleving. De voornaamste ambities van het kabinet liggen in de bestrijding van kansenongelijkheid, stimulering van talent, goede docenten met een sterke positie, toponderzoek en krachtig beroepsonderwijs (Ministerie AZ, 2017).

Door uitstroom van leraren die de pensioengerechtigde leeftijd bereiken, de aantrekkende arbeidsmarkt en de dalende instroom in lerarenopleidingen, ontstaat er een tekort aan leraren. In 2020 worden de tekorten in het primair onderwijs geschat op 4.000 fte, oplopend tot 10.000 fte in 2025. Het tekort aan leraren in het voortgezet onderwijs wordt voor 2020 geraamd op 800 fte oplopend tot ruim 1.200 fte in 2025 (Ministerie OCW, 2016; 2017). Om de tekorten op te vangen, is het noodzakelijk dat er meer scholieren (havo/vwo) en mbo-4 studenten een lerarenopleiding gaan doen. Om dit te bewerkstelligen is onderzocht hoe de lerarenopleidingen voor het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs ingericht kunnen worden om een hogere instroom te verkrijgen.

Een van de voorgenomen maatregelen is om in deze kabinetsperiode te differentiëren in de lerarenopleidingen, waarbij er specialisaties komen waarbij studenten zich kunnen richten op jongere en oudere kinderen, vakgericht lesgeven in het beroepsonderwijs of lesgeven op het vmbo. Het kabinet hoopt hiermee de interesse in lerarenopleidingen te verhogen en het beroep van leraar aantrekkelijker te maken voor zowel mannen als vrouwen (Ministerie AZ, 2017).

In deel 1 van dit onderzoek is daarom door middel van de vignettenmethode onderzocht hoe lerarenopleidingen ingericht zouden kunnen worden qua verbredingsprogramma's, studieduur en specialisatie, om bij te dragen aan hogere interesse in de lerarenopleidingen. Vervolgens is in deel 2 onderzocht welke motieven scholieren en mbo-4 studenten hebben om voor het lerarenberoep te kiezen en welke barrières zij ervaren bij deze keuze. Ook is gevraagd naar verbeterpunten rondom carrièremogelijkheden en naar hoe het imago van het lerarenberoep verbeterd kan worden.

Deel 1: Optimale inrichting lerarenopleidingen

Door middel van de vignettenmethode is onderzocht onder welke voorwaarden scholieren en mbo-4 studenten een grotere interesse in het volgen van een lerarenopleiding laten zien. In het onderzoek zijn 1.106 havisten uit klas 4 en 5 meegenomen, 1.425 vwo'ers uit klas 4, 5 en 6 en 16.199 mbo-4 studenten uit alle leerjaren. In dit deel worden de volgende onderzoeksvragen beantwoord:

- (1) Hoeveel scholieren (havo en vwo) en studenten (mbo-4) kiezen onconditioneel voor een lerarenopleiding voor het basisonderwijs en zijn er verschillen tussen groepen respondenten?
- (2) Hoeveel scholieren (havo en vwo) en studenten (mbo-4) kiezen onconditioneel voor een lerarenopleiding voor het voortgezet onderwijs en zijn er verschillen tussen groepen respondenten?
- (3) Hoe moeten lerarenopleidingen voor het basisonderwijs ingericht worden om interessant(er) te zijn voor scholieren en studenten?
- (4) Hoe moeten lerarenopleidingen voor het voortgezet onderwijs ingericht worden om interessant(er) te zijn voor scholieren en studenten?

Optimale inrichting lerarenopleiding basisonderwijs

Voor het basisonderwijs is getest in hoeverre specialiseren in lesgeven aan jongere (groep 1 t/m 4) of oudere (groep 5 t/m 8) kinderen meer studenten trekt en welke verbredingstrajecten de intentie vergroten om voor de lerarenopleiding basisonderwijs te kiezen. De verbredings-trajecten bestaan uit een verbreding tot gymdocent, lesgeven in een vak in de onderbouw van het voortgezet onderwijs, lesgeven als groepsdocent op het vmbo, begeleiden van peuters in het voorschoolse educatietraject en opleiding tot jeugdhulpverlener. Ook is getest of respondenten een voorkeur hebben voor een studieduur van 4 of 5 jaar wanneer zij zich binnen de opleidingen kunnen specialiseren en/of verbreden, Tabel 1.

Schematische opbouw vignetten inrichting lerarenopleiding basisonderwijs							
Specialisatie	Studieduur	Verbreding					
		Geen	Onderbouw vak VO	Groepsdocent vmbo	Gymdocent	Voorschoolse educatie	Jeugdhulpverlener
Geen	4 jaar	x	x	x	x	x	x
	5 jaar	x	x	x	x	x	x
Groep 1 t/m 4	4 jaar	x	x	x	x	x	x
	5 jaar	x	x	x	x	x	x
Groep 5 t/m 8	4 jaar	x	x	x	x	x	x
	5 jaar	x	x	x	x	x	x

Tabel 1 Schematische opbouw vignetten inrichting lerarenopleiding basisonderwijs.

Optimale inrichting lerarenopleiding voortgezet onderwijs

Voor het voortgezet onderwijs bestaan de condities uit verbredingstrajecten waarin studenten opgeleid worden tot gymdocent, ingezet kunnen worden om les te geven in een extra vak in de onderbouw van het voortgezet onderwijs, mogen lesgeven in het basisonderwijs als groepsdocent en mogen lesgeven in het basisonderwijs met een specialisatie in het lesgeven aan kinderen in groep 5 t/m 8 of opgeleid worden tot jeugdhulpverlener. Deze verbredingstrajecten zijn gecombineerd met een studieduur van 4 of 5 jaar om te onderzoeken of studenten een verbredingsprogramma nog steeds waardevol vinden op het moment dat de studieduur toeneemt, Tabel 2.

Schematische opbouw vignetten inrichting lerarenopleiding voortgezet onderwijs/mbo					
Studieduur	Verbreding				
	Extra vak voortgezet onderwijs	Gymdocent	Jeugdhulpverlener	Groepsdocent basisonderwijs groep 1 t/m 8	Groepsdocent basisonderwijs met specialisatie groep 5 t/m 8
4 jaar	x	x	x	x	x
5 jaar	x	x	x	x	x

Tabel 2 Schematische opbouw vignetten inrichting lerarenopleiding voortgezet onderwijs/mbo.

Combinaties van deze condities zijn voorgelegd aan respondenten en per vignet is gevraagd in hoeverre de respondent onder deze voorwaarden zou kiezen voor een lerarenopleiding voor het basisonderwijs dan wel voortgezet onderwijs. Door deze gegevens tegen elkaar af te zetten, kan bepaald worden welke combinatie van condities leidt tot de hoogste intentie om leraar te worden in het basisonderwijs of voortgezet onderwijs.

Deel 2: Visie op het lerarenberoep

In het tweede deel zijn de motieven en barrières van scholieren en mbo-4 studenten onderzocht, aan de hand van imagostellingen waarin het geprefereerde beroep vergeleken wordt met het lerarenberoep voor het basisonderwijs en voortgezet onderwijs. Ook is gevraagd wat deze groep weerhoudt om voor het lerarenberoep te kiezen, welke carrière mogelijkheden het lerarenberoep interessanter zouden maken en welke maatregelen zouden kunnen leiden tot een beter beeld van het lerarenberoep. In dit deel worden de volgende onderzoeksvragen beantwoord:

- (5) Welke kenmerken van het primair onderwijs vinden havisten, vwo'ers en mbo-4 studenten aantrekkelijk?
- (6) Welke kenmerken van het voortgezet onderwijs vinden havisten, vwo'ers en mbo-4 studenten aantrekkelijk?
- (7) Wat zijn de belangrijkste redenen om niet te kiezen voor een lerarenopleiding?
- (8) Aan welke carrière mogelijkheden hebben scholieren en studenten behoefte?
- (9) Welke maatregelen kunnen het beeld van het lerarenberoep verbeteren?

Conclusies

- (1) Hoeveel scholieren (havo en vwo) en studenten (mbo-4) kiezen onconditioneel voor een lerarenopleiding basisonderwijs en zijn er verschillen tussen groepen respondenten?**

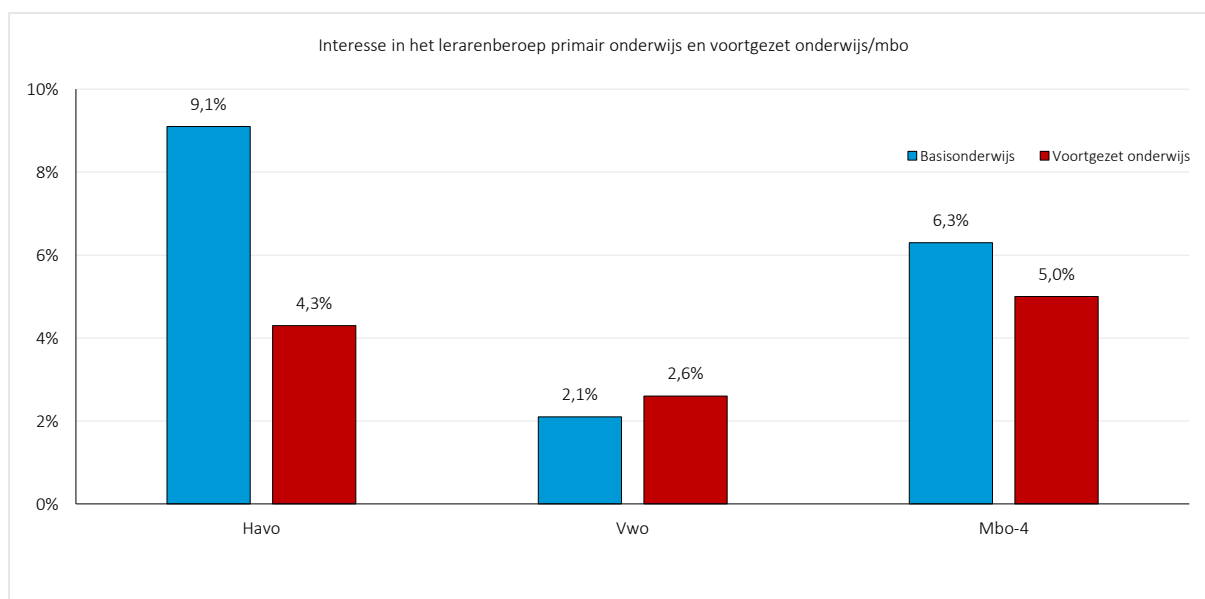
9,1% van de havisten heeft initieel de ambitie om leraar in het basisonderwijs te worden. Voor vwo'ers ligt dit percentage significant lager: 2,1%. 6,3% van de mbo-4 studenten heeft interesse om leraar in het basisonderwijs te worden, Figuur 1. Vrouwen overwegen ruim twee keer zo vaak om een lerarenopleiding voor het basisonderwijs te gaan doen als mannen.

Scholieren met een C&M-profiel (12,5%) hebben twee keer vaker interesse in het basisonderwijs dan scholieren met een E&M-profiel (6,4%), het verschil met N&G'ers (4,6%) is bijna drie keer zo groot en met N&T'ers (1,9%) ruim zes keer zo groot. Mbo-4 studenten met een opleiding in het domein Veiligheid en sport of Zorg en welzijn zijn geïnteresseerder in de lerarenopleiding basisonderwijs dan mbo-4 studenten met een studie in een van de andere domeinen. Laatstejaars mbo-4 studenten zijn geïnteresseerder in een lerarenopleiding basisonderwijs dan niet-laatstejaars. Bij scholieren is dit juist andersom: hier neemt de interesse af in het eindexamenjaar.

- (2) Hoeveel scholieren (havo en vwo) en studenten (mbo-4) kiezen onconditioneel voor een lerarenopleiding in het voortgezet onderwijs en zijn er verschillen tussen groepen respondenten?**

Van de havisten heeft 4,3% interesse in een lerarenopleiding voor het voortgezet onderwijs, Figuur 1. Bij vwo'ers ligt dit percentage op 2,6%. Mbo'ers overwegen het vaakst om een lerarenopleiding voor het voortgezet onderwijs/mbo te gaan doen: 4,8%. Bij scholieren is geen significant verschil tussen mannen en vrouwen wat betreft de intentie om leraar te worden in het VO/mbo. In de groep mbo-4 studenten willen vrouwen (5,2%) iets vaker leraar in het VO/mbo worden dan mannen (4,7%).

Scholieren met een C&M-profiel (6,7%) zijn twee keer zo vaak geïnteresseerd in een lerarenopleiding VO/mbo als scholieren met een E&M- of N&G-profiel. N&T'ers (2,2%) hebben de minste interesse in de lerarenopleiding VO/mbo. Niet-laatstejaars mbo-4 studenten zijn minder geïnteresseerd in een lerarenopleiding VO/mbo dan laatstejaars. Scholieren in het eindexamenjaar zijn minder geïnteresseerd in een lerarenopleiding VO/mbo dan niet-laatstejaars scholieren.

Figuur 1 Percentage scholieren en mbo-4 studenten dat overweegt om een lerarenopleiding PO of VO/mbo te gaan doen.

(3) Hoe moeten lerarenopleidingen voor het basisonderwijs ingericht worden om interessant(er) te zijn voor scholieren en studenten?

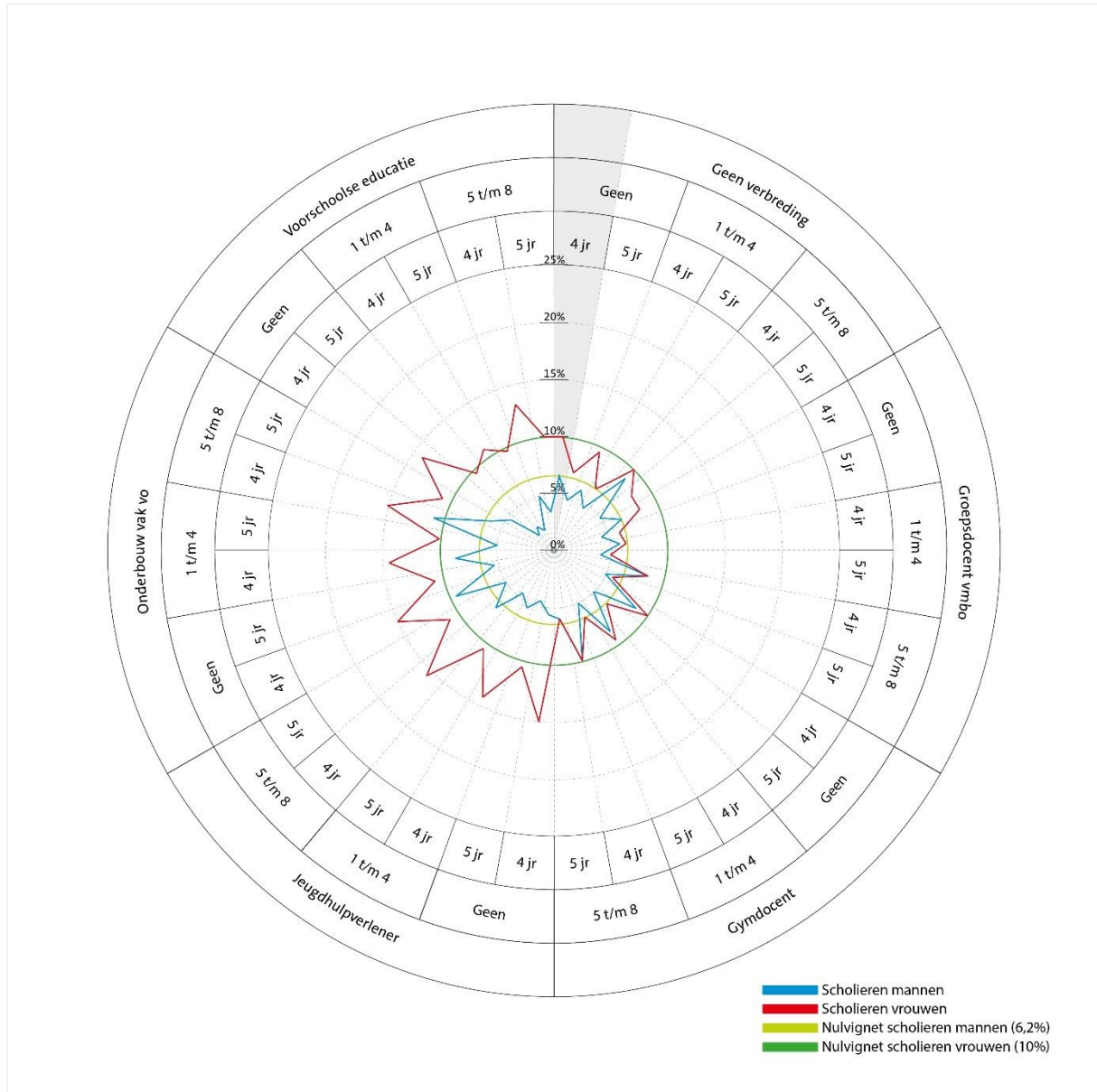
In alle groepen wordt er positief gereageerd op het verbredingsprogramma waarbij je een vak mag geven in de onderbouw van het VO. Het verbredingsprogramma gymdocent spreekt mannelijke mbo-4 studenten aan. Groepsdocent worden op het vmbo is interessant voor mbo-4 studenten, maar scholieren zijn er niet mee over te halen, Tabel 3. Het verbredingsprogramma voorschoolse educatie lijkt voor scholieren geen effect te hebben, maar de uitsplitsing in mannen en vrouwen laat zien dat voorschoolse educatie een positief effect heeft op de interesse van vrouwen. Bij mbo-4 studenten zien we dat het positieve effect op het verbredingsprogramma voorschoolse educatie veroorzaakt wordt door vrouwen. Mannelijke mbo-4 studenten vinden voorschoolse educatie geen interessant verbredingsprogramma. Het verbredingsprogramma jeugdhulpverlener leidt tot een hogere interesse van vrouwelijke scholieren en mbo-4 studenten (mannen en vrouwen). Mannelijke mbo-4 studenten vinden de lerarenopleiding PO interessanter wanneer er een specialisatieprogramma is waarmee zij zich kunnen specialiseren in het lesgeven aan kinderen in groep 5 t/m 8. Vrouwelijke mbo-4 studenten hebben meer interesse in de lerarenopleiding voor het PO wanneer zij zich kunnen specialiseren in het lesgeven aan kinderen in groep 1 t/m 4. Het combineren van verbredingsprogramma's en/of specialisaties met een studieduur van 5 jaar leidt tot een minder hoge interesse dan een studieduur van 4 jaar.

	Scholieren (havo/vwo)			Mbo-4 studenten		
	Totaal	Mannen	Vrouwen	Totaal	Mannen	Vrouwen
Specialisatie (Ref. = Geen)						
Groep 1 t/m 4	0	0	0	0	-	+
Groep 5 t/m 8	0	0	0	0	+	0
Verbreding (Ref. = Geen)						
Gymdocent	0	0	0	0	+	-
Vak VO-onderbouw	+	+	+	+	+	+
Groepsdocent vmbo	0	0	0	+	+	+
Voorschoolse educatie	0	-	+	+	-	+
Jeugdhulpverlener	+	0	+	+	+	+
Studieduur van 5 jaar	-	-	-	-	-	-

Tabel 3 Significante effecten per attribuut en level op de intentie om een lerarenopleiding in het PO te gaan doen voor scholieren en mbo-4 studenten. + is een positief effect, - is een negatief effect, 0 = geen effect. Nb. Een negatief effect betekent dat het aanbieden van deze optie geen trigger is voor deze groep om een lerarenopleiding PO te gaan doen. Het betekent niet dat het aanbieden van dit programma hen weerhoudt. Het significantieniveau dat gehanteerd wordt is: $\alpha = .05$.

Figuur 2 en Figuur 3 laten voor scholieren en mbo-4 studenten het effect per vignet zien. Vignet 1 (de huidige situatie: geen specialisatie, geen verbreding en een studieduur van 4 jaar) is het vignet waarmee we vergelijken. Dat betekent dat een percentage hoger dan het percentage van vignet 1 positief is en een percentage lager dan vignet 1 negatief. In Tabel 4 zijn de verschillen per vignet ten opzichte van het nulvignet (vignet 1) weergegeven voor scholieren en mbo-4 studenten en onderverdeeld in mannen en vrouwen.

Samenvattend kunnen we stellen dat het zinvol kan zijn om in te zetten in een specialisatieprogramma voor jongere of oudere kinderen om mbo-4 studenten te interesseren in de lerarenopleiding voor het PO. Alle verbredingsprogramma's hebben op tenminste een van de subgroepen een positief effect en kunnen voor deze groep een trigger vormen om een lerarenopleiding voor het PO te gaan doen. Het verbredingsprogramma om les te geven in de onderbouw van het VO heeft in alle groepen een positief effect op de intentie. Voor vrouwen levert het verbredingsprogramma jeugdhulpverlener het meeste op. Mannen zijn het meest geïnteresseerd in het verbredingsprogramma waarin zij een vak mogen geven in de onderbouw van het voortgezet onderwijs. Het verbinden van een langere studieduur aan de opleiding, zorgt voor een daling in de interesse.

Figuur 2 Kans op het doen van een lerarenopleiding PO voor ieder vignet voor scholieren (havo/vwo) verdeeld in mannen en vrouwen.

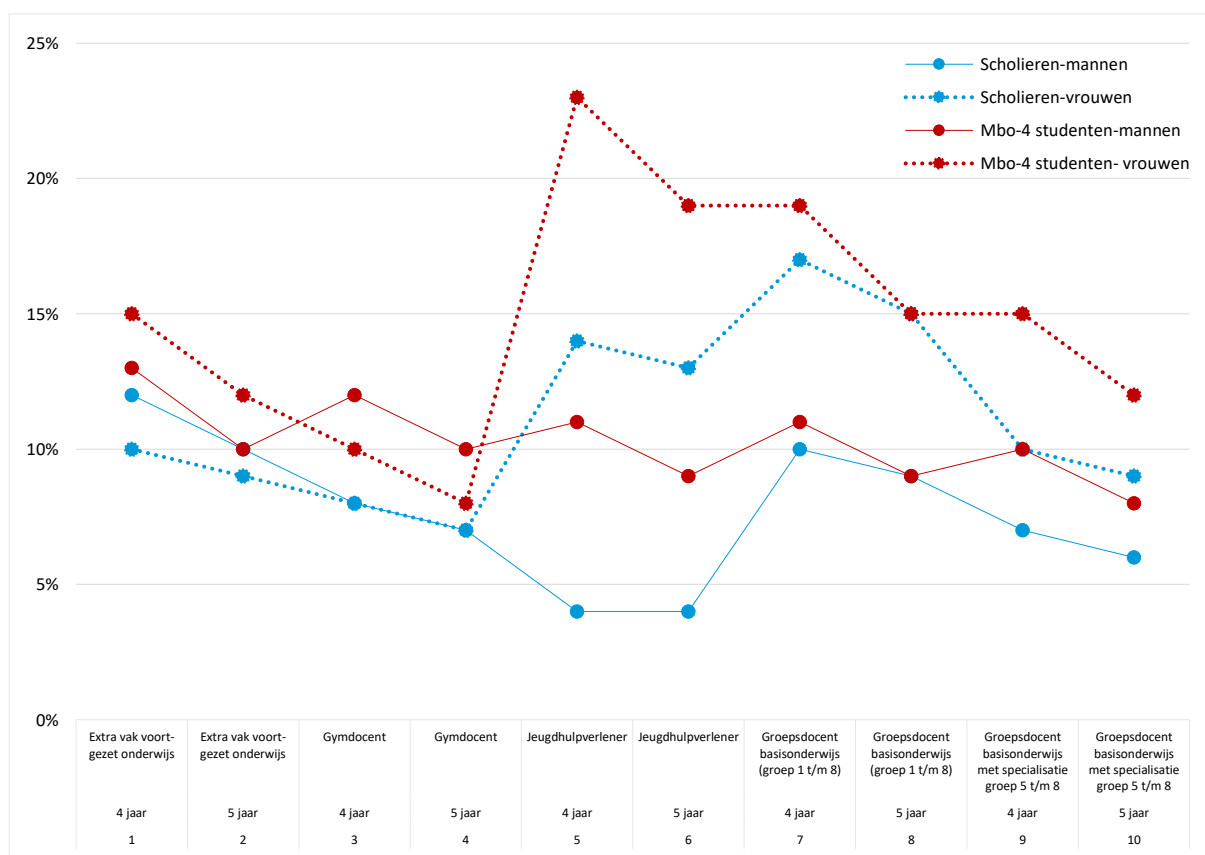
Vignet-nummer	Studie-duur	Specialisatie	Verbreiding	Mannen – Scholieren (havo/vwo)	Vrouwen - scholieren (havo/vwo)	Mannen - mbo-4 studenten	Vrouwen - Mbo-4 Studenten
1	4 jaar	Geen	Geen	0	0	0	0
2	5 jaar	Geen	Geen	-2,2	-2,7	-1,3	-3,7
3	4 jaar	Geen	Gymdocent	2,2	-0,3	3,6	-1,3
4	5 jaar	Geen	Gymdocent	-0,7	-2,9	1,7	-4,7
5	4 jaar	Geen	Vak onderbouw VO	2,6	4,8	4,7	2,3
6	5 jaar	Geen	Vak onderbouw VO	-0,4	1,0	2,6	-2,0
7	4 jaar	Geen	Groepsdocent vmbo	0,6	-1,9	3,5	2,7
8	5 jaar	Geen	Groepsdocent vmbo	-1,7	-4,1	1,6	-1,6
9	4 jaar	Geen	Voorschoolse educatie	-2,4	2,8	-1,4	3,3
10	5 jaar	Geen	Voorschoolse educatie	-3,8	-0,6	-2,4	-1,1
11	4 jaar	Geen	Jeugdhulpverlener	-0,1	5,3	2,5	8,6
12	5 jaar	Geen	Jeugdhulpverlener	-2,3	1,4	0,8	3,0
13	4 jaar	Groep 1 t/m 4	Geen	-0,5	-0,8	-1,3	0,7
14	5 jaar	Groep 1 t/m 4	Geen	-2,5	-3,2	-2,3	-3,2
15	4 jaar	Groep 1 t/m 4	Gymdocent	1,6	-1,1	1,7	-0,8
16	5 jaar	Groep 1 t/m 4	Gymdocent	-1,1	-3,5	0,1	-4,2
17	4 jaar	Groep 1 t/m 4	Voorschoolse educatie	-2,7	1,8	-2,4	4,1
18	5 jaar	Groep 1 t/m 4	Voorschoolse educatie	-4,0	-1,3	-3,2	-0,5
19	4 jaar	Groep 1 t/m 4	Jeugdhulpverlener	-0,6	4,2	0,8	9,5
20	5 jaar	Groep 1 t/m 4	Jeugdhulpverlener	-2,5	0,5	-0,6	3,7
21	4 jaar	Groep 1 t/m 4	Vak onderbouw VO	2,0	3,7	2,6	3,0
22	5 jaar	Groep 1 t/m 4	Vak onderbouw VO	-0,9	0,1	0,9	-1,4
23	4 jaar	Groep 1 t/m 4	Groepsdocent vmbo	0,1	-2,5	1,6	3,5
24	5 jaar	Groep 1 t/m 4	Groepsdocent vmbo	-2,1	-4,5	0,0	-1,0
25	4 jaar	Groep 5 t/m 8	Geen	1,3	0,3	1,0	0,1
26	5 jaar	Groep 5 t/m 8	Geen	-1,3	-2,4	-0,4	-3,6
27	4 jaar	Groep 5 t/m 8	Gymdocent	3,9	0,0	5,2	-1,3
28	5 jaar	Groep 5 t/m 8	Gymdocent	0,5	-2,7	3,0	-4,7
29	4 jaar	Groep 5 t/m 8	Voorschoolse educatie	-1,6	3,1	-0,6	3,4
30	5 jaar	Groep 5 t/m 8	Voorschoolse educatie	-3,2	-0,3	-1,7	-1,1
31	4 jaar	Groep 5 t/m 8	Vak onderbouw VO	4,4	5,2	6,5	2,3
32	5 jaar	Groep 5 t/m 8	Vak onderbouw VO	0,8	1,3	4,1	-1,9
33	4 jaar	Groep 5 t/m 8	Groepsdocent vmbo	2,1	-1,6	5,1	2,8
34	5 jaar	Groep 5 t/m 8	Groepsdocent vmbo	-0,8	-3,9	2,9	-1,6
35	4 jaar	Groep 5 t/m 8	Jeugdhulpverlener	1,2	5,8	4,0	8,7
36	5 jaar	Groep 5 t/m 8	Jeugdhulpverlener	-1,4	1,8	2,0	3,0

Tabel 4 Verschilsscores ten opzichte van het nulvignet voor mannen en vrouwen verdeeld in scholieren en mbo-4 studenten. Rood geeft aan dat de kans lager is dan de score op het nulvignet. Groen geeft aan dat de kans hoger is dan de kan op het nulvignet.

(4) Hoe moeten lerarenopleidingen voor het voortgezet onderwijs ingericht worden om interessant(er) te zijn voor scholieren en studenten?

Vrouwen hebben een voorkeur voor het verbredingsprogramma jeugdhulpverlening en groepsdocent basisonderwijs (groep 1 t/m 8). Deze verbredingsprogramma's vinden ze significant interessanter dan het verbredingsprogramma waarin ze een extra vak mogen geven in het VO. Mannelijke scholieren hebben ook interesse in het verbredingsprogramma groepsdocent basisonderwijs (groep 1 t/m 8) en daarnaast zijn zij geïnteresseerd in het geven van een extra vak in het voortgezet onderwijs. Bij mbo-4 mannen zien we dat zij ook geïnteresseerd zijn in het verbredingsprogramma gymdocent. In alle gevallen is de combinatie van een verbredingsprogramma met een studieduur van 4 jaar interessanter dan de combinatie met een studieduur van 5 jaar. Voor scholieren is dit verschil echter niet significant, voor mbo-4 studenten wel. Het verbredingstraject jeugdhulpverlener is voor vrouwen een zeer interessant verbredingsprogramma. Mannen zijn hier echter niet mee over te halen om voor een lerarenopleiding voor het VO te kiezen.

Dit houdt in dat de optimale samenstelling van de lerarenopleiding voor het voortgezet onderwijs bestaat uit de mogelijkheid om een verbredingsprogramma te doen waarbinnen je als student opgeleid wordt tot jeugdhulpverlener, een bevoegdheid kunt halen waarmee je als groepsdocent mag lesgeven in het basisonderwijs of opgeleid wordt om een extra vak te geven in het voortgezet onderwijs gecombineerd met een vierjarige studieduur. Onder invloed van het verbredingsprogramma gymdocent stijgt de interesse van mannen in de lerarenopleiding voor het VO ten opzichte van de initiële intentie, Tabel 5. Uiteindelijk zien we dat de meeste verbredingsprogramma's ingezet kunnen worden om de lerarenopleiding voor het VO voor scholieren en mbo-4 studenten interessanter te maken, maar dat het effect onder vrouwen het grootst is bij de verbredingsprogramma's jeugdhulpverlener en groepsdocent PO (groep 1 t/m 8) en bij mannen groepsdocent in het PO en verbreding tot gymdocent. Voor mbo-4 studenten is het belangrijk dat de studie 4 jaar duurt, voor scholieren maakt het geen groot verschil of de studie 4 of 5 jaar duurt: de interesse is niet significant lager. Figuur 4 laat de kansen per vignet zien voor de verschillende groepen en hoe deze kansen zich tot elkaar verhouden per vignet.

Figuur 4 Kans op het doen van een lerarenopleiding VO/mbo voor ieder vignet voor scholieren en studenten (mbo-4) verdeeld in mannen en vrouwen. Initiële intentie mannen-scholieren (3,9%), vrouwen-scholieren (3,1%), mbo-4 mannen (4,7%), mbo-4 vrouwen (5,2%).

Vignet-nummer	Studie-duur	Verbreding	Scholieren (havo/vwo)		Mbo-4 studenten	
			Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen
1	4 jaar	Extra vak voortgezet onderwijs	11,9%	10,4%	13,0%	14,9%
2	5 jaar	Extra vak voortgezet onderwijs	10,3%	9,2%	10,5%	12,0%
3	4 jaar	Gymdocent	8,2%	8,3%	12,4%	10,1%
4	5 jaar	Gymdocent	7,0%	7,3%	10,0%	8,1%
5	4 jaar	Jeugdhulpverlener	4,4%	14,5%	11,3%	23,2%
6	5 jaar	Jeugdhulpverlener	3,8%	12,9%	9,1%	19,1%
7	4 jaar	Groepsdocent basisonderwijs (groep 1 t/m 8)	10,3%	16,6%	11,5%	18,8%
8	5 jaar	Groepsdocent basisonderwijs (groep 1 t/m 8)	8,9%	14,8%	9,2%	15,4%
9	4 jaar	Groepsdocent basisonderwijs met specialisatie groep 5 t/m 8	7,0%	9,9%	9,8%	15,1%
10	5 jaar	Groepsdocent basisonderwijs met specialisatie groep 5 t/m 8	6,0%	8,7%	7,8%	12,3%

Tabel 5 Kans op de overweging (waarschijnlijk wel en zeker wel) om een lerarenopleiding VO/mbo te gaan doen voor gecombineerde vignetkenmerken voor scholieren (havo/vwo) en studenten (mbo-4) uitgesplitst in mannen en vrouwen op basis van geschatte coëfficiënten. Initiële intentie om leraar in het VO/mbo te worden per groep. Initiële intentie mannen-scholieren (3,9%), vrouwen-scholieren (3,1%), mbo-4 mannen (4,7%), mbo-4 vrouwen (5,2%). Hoe groener de waarde, des te hoger is het percentage ten opzichte van de initiële intentie om een lerarenopleiding voor het VO te gaan doen.

(5) Welke kenmerken van het primair onderwijs vinden havisten, vwo'ers en mbo-4 studenten aantrekkelijk?

Respondenten met de ambitie om leraar in het basisonderwijs te worden, vinden het lerarenberoep vooral aantrekkelijker omdat je als leraar iets kunt betekenen voor anderen. Ook geven zij aan dat familie trots zou zijn om te vertellen dat ze leraar zijn en zouden zij zelf trots zijn om te vertellen leraar in het basisonderwijs te zijn. De baan zekerheid speelt als extrinsieke factor ook een belangrijke rol bij scholieren en mbo-4 studenten en maakt de lerarenopleiding basisonderwijs aantrekkelijker. Voor respondenten met de ambitie om leraar in het basisonderwijs te worden, kan het beroep van leraar aantrekkelijker gemaakt worden door een concurrerend start-salaris te betalen, het salaris in 7 tot 10 jaar substantieel te laten groeien en door meer carrièremogelijkheden te bieden en mogelijkheden te bieden om je professioneel te ontwikkelen als leraar. 86% van de scholieren met de ambitie om les te geven in het PO geeft aan te willen werken met kinderen in de leeftijd van 4-7 jaar (zeer eens + eens) en 81% wil werken met kinderen in de leeftijd van 8-12 jaar. 78% van de mbo-4 studenten met ambitie om leraar in het PO te worden wil met jonge kinderen (4-7 jaar) werken en evenveel mbo-4 studenten willen met oudere kinderen (8-12 jaar) werken. Mbo-4 studenten en scholieren lijken een iets grotere voorkeur te hebben voor het werken met kinderen in de leeftijd van 8-12 aangezien zij als antwoord op de stelling vaker 'zeer eens' geantwoord hebben en het met de stelling over jongere kinderen vaker 'eens' waren.

Respondenten zonder ambitie om leraar in het basisonderwijs te worden vinden het lerarenberoep vooral aantrekkelijker doordat zij het idee hebben dat je als leraar iets voor anderen kunt betekenen en doordat het baan zekerheid biedt. De grootste factor om niet te kiezen voor een lerarenopleiding PO is het idee dat er weinig carrièremogelijkheden zijn binnen het beroep van leraar. Daarnaast denken respondenten dat er een gebrek is aan professionele werkomgeving. Ook zouden scholieren en mbo-4 studenten zonder ambitie om leraar in het PO te worden minder trots zijn om te vertellen leraar in het basisonderwijs te zijn. Zij hebben geen duidelijke voorkeur voor het lesgeven aan jongere of aan oudere kinderen.

(6) Welke kenmerken van het voortgezet onderwijs vinden havisten, vwo'ers en mbo-4 studenten aantrekkelijk?

De belangrijkste pullfactoren voor scholieren en studenten die de ambitie hebben om leraar in het voortgezet onderwijs te worden zijn: iets kunnen betekenen voor andere mensen, baan zekerheid en dat familie trots zou zijn om te vertellen dat zij leraar in het VO/mbo zijn. Het lerarenberoep VO/mbo zou voor deze respondenten aantrekkelijker zijn wanneer er meer carrièremogelijkheden zijn en meer mogelijkheden om je professioneel te ontwikkelen. Scholieren in deze groep hebben een sterke voorkeur voor het werken met jongeren tussen de 12 en 18 jaar (85%). 69% zou graag werken met jongeren in de leeftijd van 16-22 jaar oud. 85% van de mbo-4 studenten heeft een voorkeur voor het werken met jongeren van 12 tot 18 jaar, 75% zou graag met jongeren van 16 tot 22 jaar willen werken.

Respondenten zonder ambitie om leraar in het voortgezet onderwijs te worden, vinden het lerarenberoep VO/mbo voornamelijk interessant door baanzekerheid en het idee dat je als leraar iets kunt betekenen voor andere mensen. Het lerarenberoep VO/mbo schiet tekort in vergelijking tot het geprefereerde beroep op het gebied van carrièremogelijkheden, professionele werkomgeving en in hoe trots respondenten zouden zijn om leraar te zijn. Respondenten zonder intentie om leraar te worden in het VO hebben geen duidelijke voorkeur voor het lesgeven aan jongeren tussen de 12 en 18 jaar of aan jongeren tussen 16 en 22 jaar oud.

(7) Wat zijn de belangrijkste redenen om niet te kiezen voor een lerarenopleiding?

Aan havisten, vwo'ers en mbo-4 studenten is gevraagd welke factoren ertoe leiden om af te zien van het lerarenberoep. Havisten en mbo-4 studenten vinden het salaris de belangrijkste reden om af te zien van het lerarenberoep voor het basisonderwijs. Ook voor vwo'ers is het salaris een reden om af te zien van het lerarenberoep PO (57,1%), maar het gebrek aan carrièreperspectief is voor vwo'ers de belangrijkste reden (59,9%), evenals het verwachte tekort aan intellectuele uitdaging (53,7%). Een derde tot meer dan 40% van de respondenten geeft aan dat de eigen ervaring als leerling een rol speelt bij het afzien van de lerarenopleiding PO.

Voor zowel havisten als mbo-4 studenten is de eigen ervaring als leerling de belangrijkste reden om niet te kiezen voor een lerarenopleiding in het voortgezet onderwijs of mbo. 53,1% van de vwo'ers geeft aan dat het gebrek aan carrièreperspectief reden is om af te zien van de lerarenopleiding VO/mbo en 39,5% denkt dat er te weinig intellectuele uitdaging is.

(8) Aan welke carrièremogelijkheden hebben scholieren en studenten behoefte?

Havisten en vwo'ers hebben een voorkeur voor de combinatie van lesgeven en een baan buiten het onderwijs. Mbo-4 studenten zouden zich het liefste naast het beroep van leraar ook nog ontwikkelen als coach. Meer dan een derde van de vwo'ers en mbo-4 studenten geeft aan een specialisatie in het leraarsvak (als lesontwikkelaar, leraar onderzoeker of rekenspecialist) interessant te vinden.

(9) Welke maatregelen kunnen het beeld van het lerarenberoep verbeteren?

Meer dan 45% van alle respondenten geeft aan dat het imago verbeterd kan worden door meer doorgroeimogelijkheden in het salaris te bieden. Mbo-4 studenten (52,0%) denken vooral dat kleinere klassen bijdragen aan een beter imago van het lerarenberoep. 52,8% van de vwo'ers denkt vooral dat meer carrièreperspectief bijdraagt aan een beter imago. Ook zouden vwo'ers graag meer intellectuele uitdaging willen voor docenten. 46,6% van de havisten denkt dat een hoger startsalaris bijdraagt aan een verbetering van het imago.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Door uitstroom van leraren die de pensioengerechtigde leeftijd bereiken, de aantrekkende arbeidsmarkt en de dalende instroom in lerarenopleidingen ontstaat er een tekort aan leraren. In 2020 worden de tekorten in het primair onderwijs geschat op 4.000 fte, oplopend tot 10.000 fte in 2025. Het tekort aan leraren in het voortgezet onderwijs wordt voor 2020 geraamd op 800 fte oplopend tot ruim 1.200 fte in 2025 (Ministerie OCW, 2016; 2017). In het in oktober 2017 gepresenteerde regeerakkoord: 'Vertrouwen in de toekomst' stelt het kabinet dat goed onderwijs het beste in mensen naar boven brengt, achterstanden voorkomt en verkleint en dat goed onderwijs mensen helpt hun talenten optimaal te ontwikkelen. Het onderwijs vormt de basis voor een gezonde en succesvolle samenleving. De voornaamste ambities van het kabinet liggen in de bestrijding van kansenongelijkheid, stimulering van talent, goede docenten met een sterke positie, toponderzoek en krachtig beroepsonderwijs (Ministerie AZ, 2017).

Een van de voorgenomen maatregelen is om in deze kabinetsperiode te differentiëren in de lerarenopleidingen, waarbij er specialisaties komen waardoor pabo-studenten zich kunnen richten op jongere of oudere kinderen, vakgericht lesgeven in het beroepsonderwijs of lesgeven op het vmbo. Het kabinet hoopt hiermee de interesse in lerarenopleidingen te verhogen en het beroep van leraar aantrekkelijker te maken voor zowel mannen als vrouwen (Ministerie AZ, 2017).

Dit onderzoek borduurt voort op een eerder motieven- en vignettenonderzoek: 'Effecten op de overwegingsintentie van scholieren en mbo-4 studenten om leraar te worden' (Bahlmann, Van Egmond, Eustatia & Pillen-Warmerdam, 2017). Hieruit bleek dat de doelgroep gevoelig is voor een tegemoetkoming in de studiekosten, een hoger startsalaris en een hogere salarismogelijkheid. Daarnaast bleek dat respondenten de mogelijkheid om naast het leraarschap te kunnen ontwikkelen als coach, schoolleider of bestuurder het meest interessant vinden. Ook zouden ze zich graag specialiseren tot lesontwikkelaar, onderzoeker of rekenspecialist. Vwo'ers zouden zichzelf graag verbreden in het leraarsvak door meer vakken te geven en ze zouden graag in een andere onderwijssector les willen geven. Wat betreft de imagoverbetering vonden havisten en mbo-4 studenten het vooral belangrijk dat er kleinere klassen komen. Vwo'ers hechtten meer waarde aan carrièreperspectief en intellectuele uitdaging. Een derde van alle respondenten gaf aan dat het startsalaris omhoog zou moeten en dat er meer doorlooptijdsmogelijkheden zouden moeten zijn in het salaris (Bahlmann et al., 2017).

Het regeerakkoord (2017) dient als vertrekpunt voor het huidige onderzoek waarbij het doel is om inzicht te krijgen in hoe verschillende (sub)doelgroepen gemotiveerd kunnen worden om te kiezen voor een lerarenopleiding. Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft Qompas gevraagd om een motieven- en vignettenonderzoek uit te voeren waarin havisten, vwo'ers en mbo-4 studenten inschatten onder welke voorwaarden zij meer geneigd zijn om voor een lerarenopleiding te kiezen en welke motieven en barrières zij ervaren met betrekking tot de keuze voor een lerarenopleiding voor het primair of het voortgezet onderwijs.

1.2 Vraagstelling

Het voorliggende onderzoek bestaat uit twee delen. In het eerste deel wordt door middel van de vignettenmethode onderzocht wat voor havisten, vwo'ers en mbo-4 studenten de optimale inrichting is van de lerarenopleiding basisonderwijs (pabo) en van lerarenopleidingen voortgezet onderwijs/mbo. Voor de lerarenopleiding basisonderwijs ligt de focus op specialisatie binnen de opleiding, verbreding en studieduur. De focus voor lerarenopleidingen in het voortgezet onderwijs/mbo ligt op verbreding en studieduur. In het tweede deel van het onderzoek worden de motieven en ervaren barrières van havisten, vwo'ers en mbo-4 studenten met betrekking tot lerarenopleidingen onderzocht. Per deel leidt dit tot de volgende onderzoeksvragen:

Deel 1: Optimale inrichting lerarenopleidingen

- (1) Hoeveel scholieren (havo en vwo) en studenten (mbo-4) kiezen onconditioneel voor een lerarenopleiding voor het basisonderwijs en zijn er verschillen tussen groepen respondenten?
- (2) Hoeveel scholieren (havo en vwo) en studenten (mbo-4) kiezen onconditioneel voor een lerarenopleiding voor het voortgezet onderwijs en zijn er verschillen tussen groepen respondenten?
- (3) Hoe moeten lerarenopleidingen voor het basisonderwijs ingericht worden om interessant(er) te zijn voor scholieren en studenten?
- (4) Hoe moeten lerarenopleidingen voor het voortgezet onderwijs ingericht worden om interessant(er) te zijn voor scholieren en studenten?

Deel 2: Visie op het lerarenberoep

- (5) Welke kenmerken van het primair onderwijs vinden havisten, vwo'ers en mbo-4 studenten aantrekkelijk?
- (6) Welke kenmerken van het voortgezet onderwijs vinden havisten, vwo'ers en mbo-4 studenten aantrekkelijk?
- (7) Wat zijn de belangrijkste redenen om niet te kiezen voor een lerarenopleiding?
- (8) Aan welke carrièremogelijkheden hebben scholieren en studenten behoefte?
- (9) Welke maatregelen kunnen het beeld van het lerarenberoep verbeteren?

1.3 Procedure en respondenten

1.3.1 Procedure

Uit de database van Qompas zijn willekeurig 44.000 scholieren geselecteerd en Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) heeft 150.000 mbo-4 studenten geselecteerd. Via een e-mail met een link naar een online enquête zijn deze scholieren en studenten uitgenodigd om mee te doen aan het onderzoek. Het invullen van de enquête duurde ongeveer 10 minuten en door deel te nemen aan dit onderzoek maakten respondenten kans op een iPad mini of op een van de 30 bol.com cadeaubonnen ter waarde van €15,-.

Na een korte inleiding, vullen respondenten vragen in over hun niveau, geslacht en studiefase. Vanaf dit punt worden respondenten die niet binnen de doelgroep vallen, uit de enquête geleid. Aan de beoogde doelgroep wordt vervolgens gevraagd in hoeverre zij interesse hebben in het doen van een lerarenopleiding basisonderwijs of in een lerarenopleiding voortgezet onderwijs of mbo. Deze vragen zijn gebruikt als selectievraag om respondenten met een positieve, neutrale of negatieve overwegingsintentie voor het lerarenberoep evenredig te verdelen over de verschillende condities (vignetten). Ook mannen en vrouwen zijn evenredig verdeeld over de vignetten. Hierna worden zes willekeurige vignetten aangeboden aan respondenten met de vraag in hoeverre de aangeboden conditie invloed heeft op de intentie om voor de lerarenopleiding basisonderwijs te kiezen, gevolgd door twee willekeurige vignetten die betrekking hebben op lerarenopleidingen VO/mbo. Na het vignettendeel volgt het motievendeel waarin respondenten imagovragen beantwoorden voor het geprefereerde beroep, het lerarenberoep basisonderwijs en het lerarenberoep voortgezet onderwijs/mbo. Naar aanleiding van de initiële overwegingsvraag worden vragen gesteld over de redenen om niet voor het lerarenberoep te kiezen en welke carrièremogelijkheden het lerarenberoep interessanter zouden maken. Alle respondenten geven aan welke maatregelen het imago van het lerarenberoep volgens hen zouden verbeteren.

1.3.2 Responsberekening

Initieel zijn 31.540 mensen begonnen aan het invullen van de enquête, Tabel 6. Uiteindelijk leverde dit 22.195 ingevulde enquêtes op. Hiervan vielen er 3.454 buiten de doelgroep: dubbele records (gevalideerd op e-mailadres, eerste invulmoment meegenomen in resultaten) ($N = 184$), vmbo ($N = 758$), havo klas 3 ($N = 42$), vwo klas 3 ($N = 26$), mbo-opleiding op niveau 1, 2 of 3 ($N = 1.495$), wo-opleiding ($N = 69$), hbo-opleiding ($N = 519$) en mensen die niet naar school gaan/niet studeren ($N = 361$). Het gemiddelde geboortjaar van havisten is 2001, van vwo'ers 2000 en 1998 van mbo-4 studenten.

	N (aantal)	%
Uitgestuurd havo/vwo	44.120	22,7%
Uitgestuurd mbo	150.000	77,3%
Totaal	194.120	100%
Aantal gestarte enquêtes	31.540	
Onvolledig verwijderd	9.356	29,6%
Volledig ingevuld	22.184	70,4%
Waarvan		
Buiten doelgroep	3.454	15,6%
Netto respons	18.730	84,4%
Waarvan		
Volledig ingevuld havo	1.106	5,9%
Volledig ingevuld vwo	1.425	7,6%
Volledig ingevuld mbo-4	16.199	86,5%

Tabel 6 Responsberekening.

Tabel 7 laat de verdeling van de respons per achtergrondkenmerk zien. Mbo-4 studenten zijn oververtegenwoordigd in de dataset, doordat het onderzoek onder meer mbo-4 studenten uitgezet is. In de analyse worden de resultaten voor scholieren en mbo-4 studenten apart gepresenteerd. In de dataset zijn meer vwo'ers dan havisten, doordat er drie klassen van het vwo bevraagd zijn tegenover twee klassen van de havo. Havisten in klas 4 hebben iets vaker meegedaan aan het onderzoek dan havisten uit klas 5. Vierdejaars mbo-4 studenten hebben verhoudingsgewijs minder vaak deelgenomen aan het onderzoek dan jongerejaars. Aan scholieren is gevraagd het voor hen belangrijkste profiel aan te geven, de verdeling met dubbele profielen is te vinden in Tabel 48, sectie 5.7.

Tabel 8 laat het opleidingsniveau van de ouder(s) zien, waarbij het opleidingsniveau van de hoogst opgeleide ouder uitgevraagd is. Hieruit valt op te maken dat ouders van havisten het meest vaak een hbo-opleiding afgerond hebben (37,7%). 40,1% van de ouders van vwo'ers heeft als hoogste opleiding een wo-opleiding. 38,0% van de ouders van vwo'ers heeft een hbo-opleiding afgerond. Ouders van mbo-4 studenten hebben het vaakst een mbo-opleiding op niveau 3 of niveau 4 afgerond. 30% van de ouders van mbo-4 studenten heeft als hoogste opleidingsniveau een hbo-diploma.

Ruim een derde van de mbo-4 studenten (37,3%) geeft aan later zeker door te willen studeren in het hbo. Nog eens 23,3% zegt waarschijnlijk een hbo-opleiding te willen gaan doen na het mbo. 29% van de mbo-4 studenten zegt (zeker/waarschijnlijk) te gaan werken na het behalen van het mbo-4 diploma, Tabel 9. Mbo-4 studenten in het vierde jaar geven vaker aan zeker te gaan werken na de studie (25,8%) dan jongerejaars. Derde- en vierdejaars geven vaker aan een hbo-opleiding te gaan doen na het afronden van de mbo-4 opleiding dan eerste- en tweedejaars. Jongerejaars twijfelen nog vaker over de volgende stap die zij gaan nemen, Tabel 10.

De verdeling van de steekproef over Nederland komt overeen met de verdeling van studenten over Nederland. Dat betekent dat iedere provincie evenredig vertegenwoordigd is in de dataset, Tabel 11.

	N (aantal)	%
Havo	1.106	5,9%
Vwo	1.425	7,6%
Mbo-4	16.199	86,5%
Totaal	18.730	100%
Man	6.776	36,2%
Vrouw	11.954	63,8%
Totaal	18.730	100%
Profiel (havo en vwo):		
C&M	240	9,5%
E&M	797	31,5%
N&G	818	32,3%
N&T	676	26,7%
Totaal	2.531	100%
Domein (mbo-4):		
Afbouw, hout en onderhoud	91	0,6%
Ambacht, laboratorium en gezondheidstechniek	449	2,8%
Bouw en infra	341	2,1%
Economie en administratie	2.305	14,2%
Handel en ondernemerschap	907	5,6%
Horeca en bakkerij	535	3,3%
Informatie en communicatietechnologie	896	5,5%
Media en vormgeving	1.799	11,1%
Mobiliteit en voertuigen	114	0,7%
Techniek en procesindustrie	1.026	6,3%
Toerisme en recreatie	780	4,8%
Transport, scheepvaart en logistiek	310	1,9%
Uiterlijke verzorging	298	1,8%
Veiligheid en sport	488	3,0%
Voedsel, natuur en leefomgeving	431	2,7%
Zorg en welzijn	5.245	32,4%
Onbekend	184	1,1%
Totaal	16.199	100%
Havo klas 4	682	61,7%
Havo klas 5	424	38,3%
Havo totaal	1.106	100%
Vwo klas 4	470	33,0%
Vwo klas 5	486	34,1%
Vwo klas 6	469	32,9%
Vwo totaal	1.425	100%
Mbo-4 jaar 1	4.749	29,3%
Mbo-4 jaar 2	4.193	25,9%
Mbo-4 jaar 3	4.284	26,4%
Mbo-4 jaar 4	2.788	17,2%
Onbekend	185	1,1%
Mbo-4 totaal	16.199	100%
Waarvan		
Mbo-4 laatstejaars	5.844	36,1%
Mbo-4 niet-laatstejaars	10.112	62,4%
Onbekend	243	1,5%

Tabel 7 Responsberekening naar achtergrondkenmerken.

	N (aantal)	Havo %	N (aantal)	Vwo %	N (aantal)	Mbo-4 %
Basisonderwijs	12	1,1%	5	0,4%	268	1,7%
Vmbo	39	3,5%	21	1,5%	763	4,7%
Mbo-1,-2	24	2,2%	35	2,5%	641	4,0%
Mbo-3,-4	214	19,3%	157	11,0%	5.679	35,1%
Hbo	417	37,7%	541	38,0%	4.860	30,0%
Wo	260	23,5%	571	40,1%	1.490	9,2%
Weet ik niet	140	12,7%	95	6,7%	2.494	15,4%
Totaal	1.106	100%	1.425	100%	16.195	100%

Tabel 8 Achtergrondkenmerken: Het hoogste opleidingsniveau van ouder(s) verdeeld per niveau.

	N (aantal)	Mbo-4 studenten %
Zeker werken	2.378	14,8%
Zeker doorstuderen in het hbo	5.970	37,3%
Waarschijnlijk werken	2.273	14,2%
Waarschijnlijk doorstuderen in het hbo	3.733	23,3%
Weet ik niet	1.661	10,4%
Totaal	16.015	100%

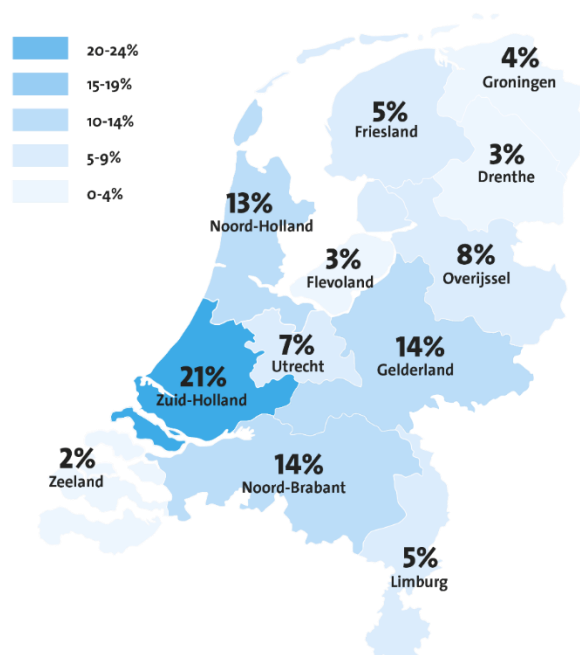
Tabel 9 Achtergrondkenmerken: Plannen van mbo-4 studenten na het afronden van de huidige opleiding.

	Jaar 1	Jaar 2	Jaar 3	Mbo-4 studenten Jaar 4
Zeker werken	10,2%	10,9%	16,7%	25,8%
Zeker doorstuderen in het hbo	32,7%	35,9%	41,9%	40,0%
Waarschijnlijk werken	14,5%	14,9%	14,0%	12,9%
Waarschijnlijk doorstuderen in het hbo	29,0%	26,7%	19,0%	15,1%
Weet ik niet	13,6%	11,6%	8,3%	6,1%
Totaal	100%	100%	100%	100%

Tabel 10 Achtergrondkenmerken: Plannen van mbo-4 studenten na het afronden van de huidige opleiding verdeeld per jaar.

	N (aantal)	Steekproef (%)	Populatie (%)
Drenthe	609	3%	3%
Flevoland	537	3%	3%
Friesland	833	5%	4%
Gelderland	2.627	14%	13%
Groningen	755	4%	3%
Limburg	1.014	5%	6%
Noord-Brabant	2.570	14%	15%
Noord-Holland	2.481	13%	16%
Overijssel	1.440	8%	7%
Utrecht	1.219	7%	8%
Zeeland	452	2%	2%
Zuid-Holland	3.949	21%	20%

Tabel 11 Verdeling respondenten per provincie. Cijfers populatie: CBS (2017).

Figuur 5 Verdeling respondenten over Nederland.

1.3.3 Interesse in het lerarenberoep

Tabel 12 laat de interesse in het lerarenberoep primair onderwijs zien per niveau, geslacht, profiel, domein en fase. Een X²-toets laat zien dat er tussen de niveaus significante verschillen zijn. 9,1% van de havisten overweegt (enigszins) een lerarenopleiding primair onderwijs te doen en deze overweging ligt significant hoger dan de interesse in het beroep van leraar in het basisonderwijs van vwo'ers (2,1%) en mbo-4 studenten (6,3%). De interesse van vrouwen in het primair onderwijs is ruim twee keer hoger dan de interesse van mannen.

12,5% van de havisten en vwo'ers met een C&M-profiel heeft interesse in het lerarenberoep in het primair onderwijs. Voor scholieren met een N&T-profiel ligt de interesse in het lerarenberoep PO het laagst: 1,9%. Mbo-4 studenten met een studie in het domein Veiligheid en sport of Zorg en welzijn hebben de meeste interesse in het lerarenberoep PO. Bij havo- en vwo-scholieren valt op dat zij in het laatste jaar van hun opleiding minder interesse in het beroep van leraar hebben, bij mbo-4 studenten zien we juist dat de interesse in het lerarenberoep PO bij laatstejaars iets groter is dan bij niet-laatstejaars.

	Waarschijnlijk leraar PO worden (%)	Zeker leraar PO wor- den (%)	Totaal (Waarschijnlijk en zeker PO) (%)	N (aantal)
Havo	3,2%	5,9%	9,1%	100
Vwo	1,3%	0,8%	2,1%	31
Mbo-4	3,3%	3,0%	6,3%	1.019
Totaal	3,1%	3,0%	6,1%	1.150
Man	2,1%	1,6%	3,7%	253
Vrouw	3,7%	3,8%	7,5%	897
Profiel (havo en vwo):				
C&M	6,7%	5,8%	12,5%	30
E&M	2,0%	4,4%	6,4%	51
N&G	2,0%	2,6%	4,6%	37
N&T	0,9%	1,0%	1,9%	13
Domein:				
Afbouw, hout en onderhoud	2,2%	0,0%	2,2%	2
Ambacht, laboratorium en gezondheidstechniek	0,7%	0,9%	1,6%	7
Bouw en infra	0,3%	0,0%	0,3%	1
Economie en administratie	3,2%	1,3%	4,5%	103
Handel en ondernemerschap	1,8%	0,8%	2,6%	23
Horeca en bakkerij	1,3%	0,9%	2,2%	12
Informatie en communicatietechnologie	1,1%	0,4%	1,5%	14
Media en vormgeving	1,6%	1,0%	2,6%	47
Mobiliteit en voertuigen	0,9%	0,0%	0,9%	1
Techniek en procesindustrie	1,0%	0,4%	1,4%	14
Toerisme en recreatie	3,8%	1,3%	5,1%	40
Transport, scheepvaart en logistiek	0,3%	0,6%	0,9%	3
Uiterlijke verzorging	1,7%	0,0%	1,7%	5
Veiligheid en sport	5,9%	7,6%	13,5%	66
Voedsel, natuur en leefomgeving	2,3%	0,7%	3,0%	13
Zorg en welzijn	5,7%	6,8%	12,5%	657
Laatstejaars mbo-4	3,2%	3,7%	6,9%	404
Niet-laatstejaars mbo-4	3,3%	2,6%	5,9%	598
Laatstejaars havo/vwo	2,4%	2,6%	5,0%	81
Niet laatstejaars havo/vwo	1,7%	3,9%	5,6%	50

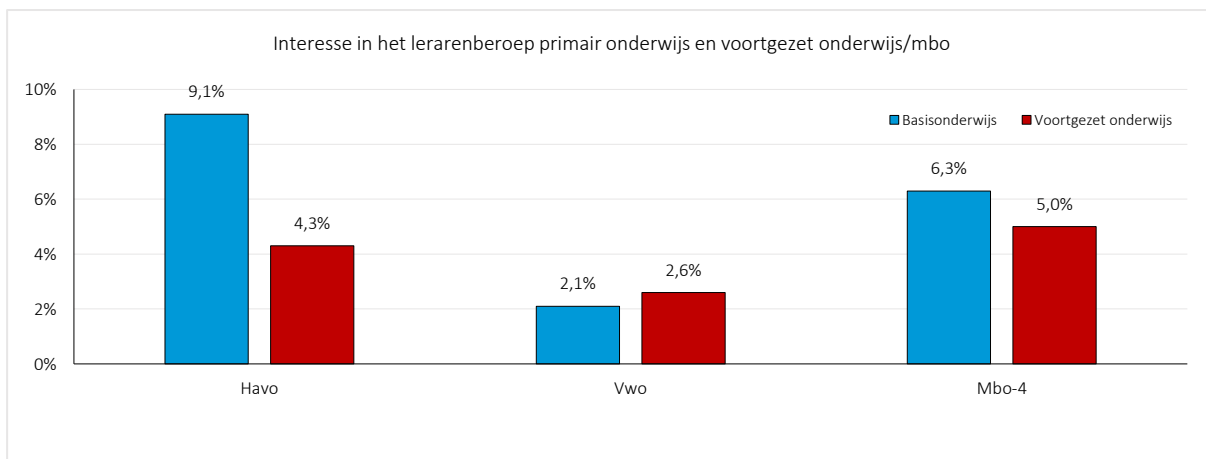
Tabel 12 Percentage respondenten dat initieel aangaf leraar in het basisonderwijs (PO) te willen worden verdeeld in achtergrondkenmerken. De categorieën 'zeker wel' en 'waarschijnlijk wel' zijn samengevoegd en worden beschouwd als interesse om leraar te worden.

Tabel 13 laat de verdeling voor interesse in het lerarenberoep voor het voortgezet onderwijs en mbo zien per niveau, geslacht, profiel, domein en de verschillen tussen scholieren en studenten in het laatste jaar van hun opleiding en tussen niet-laatstejaars. 5,0% van de mbo-4 studenten overweegt (enigszins) een lerarenopleiding VO/mbo te doen. Voor havisten (4,3%) en vwo'ers (2,6%) ligt dit percentage iets lager (ns). Havo- en vwo-scholieren in het laatste jaar van hun opleiding overwegen significant minder vaak om leraar in het voortgezet onderwijs of mbo te worden, laatstejaars mbo-4 studenten hebben significant meer interesse dan niet-laatstejaars mbo-4 studenten.

In de groep scholieren wijken mannen en vrouwen niet significant af wat betreft intentie om leraar in het VO te worden, Tabel 14 en Figuur 7. Bij mbo-4 studenten willen vrouwen (5,2%) significant vaker leraar in het VO/mbo worden dan mannen (4,7%). C&M'ers willen vaker een lerarenopleiding VO/mbo doen dan scholieren met een ander profiel.

	Waarschijnlijk leraar VO/mbo worden (%)	Zeker leraar VO/mbo worden (%)	Totaal (Waarschijnlijk en zeker VO/mbo) (%)	N (aantal)
Havo	2,4%	1,9%	4,3%	48
Vwo	2,2%	0,4%	2,6%	37
Mbo-4	3,4%	1,6%	5,0%	813
Totaal	3,2%	1,6%	4,8%	1.555
Man	3,1%	1,5%	4,6%	310
Vrouw	3,3%	1,6%	4,9%	588
Profiel (havo en vwo):				
C&M	5,4%	1,3%	6,7%	16
E&M	2,1%	1,3%	3,4%	27
N&G	2,2%	1,1%	3,3%	27
N&T	1,5%	0,7%	2,2%	15
Domein:				
Afbouw, hout en onderhoud	3,3%	1,1%	4,4%	4
Ambacht, laboratorium en gezondheidstechniek	5,8%	0,9%	6,7%	30
Bouw en infra	2,3%	0,6%	2,9%	10
Economie en administratie	3,2%	1,3%	4,5%	103
Handel en ondernemerschap	2,3%	1,5%	3,8%	35
Horeca en bakkerij	2,1%	1,1%	3,2%	17
Informatie en communicatietechnologie	2,6%	0,7%	3,3%	29
Media en vormgeving	2,4%	1,0%	3,4%	62
Mobiliteit en voertuigen	1,8%	0,0%	1,8%	2
Techniek en procesindustrie	1,3%	0,8%	2,1%	21
Toerisme en recreatie	3,1%	1,5%	4,6%	36
Transport, scheepvaart en logistiek	0,3%	0,3%	0,6%	2
Uiterlijke verzorging	4,0%	0,7%	4,7%	14
Veiligheid en sport	5,1%	4,7%	9,8%	48
Voedsel, natuur en leefomgeving	3,7%	1,9%	5,6%	24
Zorg en welzijn	4,5%	2,5%	7,0%	368
Laatstejaars mbo-4	3,4%	2,1%	5,5%	321
Niet-laatstejaars mbo-4	3,3%	1,3%	4,6%	473
Laatstejaars havo/vwo	2,3%	0,8%	3,1%	50
Niet laatstejaars havo/vwo	2,4%	1,6%	4,0%	35

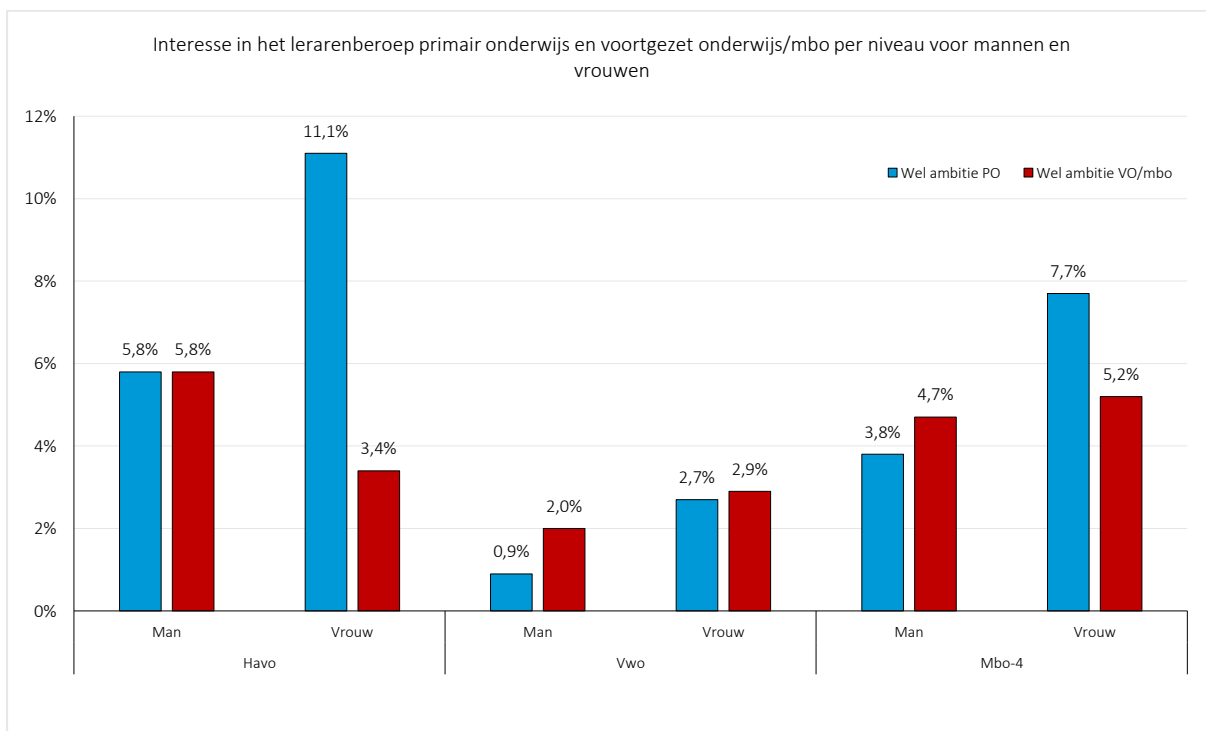
Tabel 13 Percentage respondenten dat initieel aangaf leraar in het voortgezet onderwijs of mbo te willen worden verdeeld in achtergrondkenmerken. De categorieën 'zeker wel' en 'waarschijnlijk wel' zijn samengevoegd en worden beschouwd als interesse om leraar te worden.

Figuur 6 Percentage scholieren en mbo-4 studenten dat overweegt om een lerarenopleiding PO of VO/mbo te gaan doen.

	Havo		Vwo		Mbo-4	
	Man	Vrouw	Man	Vrouw	Man	Vrouw
Geen ambitie PO	94,2%	88,9%	99,1%	97,3%	96,2%	92,3%
Wel ambitie PO	5,8%	11,1%	0,9%	2,7%	3,8%	7,7%
Geen ambitie VO/mbo	94,2%	96,6%	98,0%	97,1%	95,3%	94,8%
Wel ambitie VO/mbo	5,8%	3,4%	2,0%	2,9%	4,7%	5,2%

Tabel 14 De ambitie om wel of geen leraar in het PO en VO/mbo te worden uitgesplitst per niveau in mannen en vrouwen.

Figuur 7 Percentage scholieren en mbo-4 studenten dat overweegt om een lerarenopleiding PO of VO/mbo te gaan doen uitgesplitst per niveau en geslacht.

2 Optimale inrichting lerarenopleidingen

In deze sectie wordt onderzocht hoe lerarenopleidingen het beste ingericht kunnen worden om scholieren en studenten te overtuigen om voor een lerarenopleiding voor het basisonderwijs of lerarenopleiding voor het voortgezet onderwijs/mbo te kiezen en worden de volgende onderzoeksvragen beantwoord:

- (1) Hoeveel scholieren (havo en vwo) en studenten (mbo-4) kiezen onconditioneel voor een lerarenopleiding voor het basisonderwijs en zijn er verschillen tussen groepen respondenten?
- (2) Hoeveel scholieren (havo en vwo) en studenten (mbo-4) kiezen onconditioneel voor een lerarenopleiding voor het voortgezet onderwijs en zijn er verschillen tussen groepen respondenten?
- (3) Hoe moeten lerarenopleidingen voor het basisonderwijs ingericht worden om interessant(er) te zijn voor scholieren en studenten?
- (4) Hoe moeten lerarenopleidingen voor het voortgezet onderwijs ingericht worden om interessant(er) te zijn voor scholieren en studenten?

2.1 Methode

De methode die gehanteerd wordt om de optimale inrichting van lerarenopleidingen vast te stellen, is de vignettenmethode van Rossi en Anderson (1982). Deze methode biedt de mogelijkheid om verschillende hypothetische beschrijvingen (vignetten) te testen. Een vignet bestaat uit een combinatie van attributen met ieder eigen levels. De taak van de respondent is om aan te geven in hoeverre een combinatie van attributen en bijbehorende levels de keuze beïnvloedt. Het doel is om te identificeren wat de invloed is van een attribuut op de keuze en om de relatieve impact van ieder attribuut/level te achterhalen, met als uiteindelijke doel: vaststellen welke combinatie van attributen en levels de meest positieve uitkomst oplevert.

2.1.1 Materialen en procedure

Het huidige onderzoek bestaat uit twee rondes met vignetten. In de eerste ronde worden vignetten gepresenteerd die betrekking hebben op de inrichting van de lerarenopleiding basisonderwijs (pabo). De focus binnen deze vignetten ligt op drie attributen: specialisatie binnen de opleiding, verbreding en studieduur, Tabel 15. Het attribuut specialisatie kent drie levels: geen specialisatie, specialiseren in lesgeven aan kinderen in groep 1 t/m 4 en specialiseren in lesgeven aan kinderen in groep 5 t/m 8. Het attribuut verbreding heeft zes levels: geen verbreding, een vak geven aan onderbouwleerlingen in het voortgezet onderwijs, lesgeven als groepsdocent in het vmbo, bevoegdheid tot gymdocent, bevoegdheid om les te geven aan peuters in het voorschoolse educatietraject en opleiding tot jeugdhulpverlener. Het attribuut studieduur heeft twee levels: 4 jaar en 5 jaar. In totaal leiden deze combinaties tot 36 vignetten. De uitgewerkte vignetten zijn te vinden in sectie 5.2 en 5.3. Een voorbeeld van een vignet is:

“Stel, er is een [5-jarige](#) lerarenopleiding voor het basisonderwijs waarbinnen je je specialiseert in het lesgeven aan kinderen uit [groep 1 t/m 4](#) en ook wordt opgeleid om te werken in de [jeugdhulpverlening](#).”

Specialisatie	Studieduur	Verbreding					
		Geen	Onderbouw vak VO	Groepsdocent vmbo	Gymdocent	Voorschoolse educatie	Jeugdhulpverlener
Geen	4 jaar	x	x	x	x	x	x
	5 jaar	x	x	x	x	x	x
Groep 1 t/m 4	4 jaar	x	x	x	x	x	x
	5 jaar	x	x	x	x	x	x
Groep 5 t/m 8	4 jaar	x	x	x	x	x	x
	5 jaar	x	x	x	x	x	x

Tabel 15 Schematische opbouw vignetten inrichting lerarenopleiding basisonderwijs.

Differentiatie binnen de lerarenopleiding is onderdeel van het regeerakkoord (Ministerie AZ, 2017). Bij alle lerarenopleidingen basisonderwijs is het al mogelijk voor studenten om zich te specialiseren in het lesgeven aan jonge of oudere kinderen. Mogelijk zijn studiekezers niet op de hoogte van de differentiaties binnen de pabo en verandert hun overwegingsintentie wanneer zij op de hoogte zijn van de mogelijkheden om te specialiseren. Een mogelijke maatregel die genomen kan worden is dat pabo's meer aandacht gaan besteden aan specialisatie in voorlichtingscampagnes. De levels binnen het attribuut verbreding zijn bedoeld om te testen of studiekezers meer interesse hebben in een lerarenopleiding wanneer zij na het afstuderen ook in andere sectoren kunnen werken. De gekozen levels zijn mogelijke invullingen van een verbredingsprogramma binnen de pabo. Om eventuele specialisatie en/of verbreding kwijt te kunnen binnen de pabo, is het denkbaar dat de opleiding langer gaat duren. Door de invloed van een langere studieduur te testen op de intentie van studiekezers om voor een lerarenopleiding basisonderwijs te kiezen, kan ingeschat worden in hoeverre een langere studieduur een extra barrière vormt en of studiekezers een langere studieduur acceptabel vinden wanneer zij zich kunnen specialiseren en/of verbreden.

In de tweede vignettenronde staan vignetten centraal die betrekking hebben op de inrichting van lerarenopleidingen voor het voortgezet onderwijs/mbo. In deze vignetten wordt het effect van twee attributen getest: verbreding en studieduur, Tabel 16. Het attribuut verbreding bestaat uit vijf levels: bevoegdheid om een extra vak te geven op het voortgezet onderwijs, bevoegdheid tot gymdocent, opleiding tot jeugdhulpverlener, opleiding tot groepsdocent basisonderwijs en opleiding tot groepsdocent met specialisatie in lesgeven aan kinderen in groep 5 t/m 8. Het attribuut studieduur heeft twee levels: een studieduur van 4 jaar of een studieduur van 5 jaar.

Studieduur	Verbreding				
	Extra vak voortgezet onderwijs	Gymdocent	Jeugdhulpverlener	Groepsdocent basisonderwijs groep 1 t/m 8	Groepsdocent basisonderwijs met specialisatie groep 5 t/m 8
4 jaar	x	x	x	x	x
5 jaar	x	x	x	x	x

Tabel 16 Schematische opbouw vignetten inrichting lerarenopleiding voortgezet onderwijs/mbo.

Voor het voortgezet onderwijs/mbo is gekozen voor vijf verschillende verbredingsprogramma's. Hiermee wordt gekeken of studiekezers een lerarenopleiding voortgezet onderwijs/mbo waardevoller vinden wanneer zij breder worden opgeleid. Breder opleiden kan leiden tot een langere studieduur. In het attribuut studieduur wordt daarom getest of een studieduur van 5 jaar voor studiekezers een extra barrière vormt om voor een lerarenopleiding voortgezet onderwijs te kiezen of dat zij een studieduur van 5 jaar vinden passen bij de bredere opleiding.

Respondenten worden evenredig verdeeld over de vignetten op basis van niveau, geslacht en interesse in het lerarenberoep (ja, misschien, nee). Elke respondent krijgt willekeurig zes vignetten toebedeeld die betrekking hebben op de inrichting van het basisonderwijs. Per vignet wordt de respondent gevraagd om aan te geven of hij/zij onder invloed van dit vignet zou kiezen voor een lerarenopleiding voor het basisonderwijs. In de tweede vignettenronde krijgen respondenten twee willekeurige vignetten te zien die betrekking hebben op het voortgezet onderwijs/mbo. Naar aanleiding van deze vignetten wordt aan respondenten gevraagd om aan te geven of zij onder invloed van dit vignet zouden kiezen voor een lerarenopleiding voor het voortgezet onderwijs of mbo.

2.1.2 Analyse

In navolging van het onderzoek van Brink et al. (2015) is dezelfde statistische methode gehanteerd. De keuzemogelijkheden op de overwegingsvragen voor basisonderwijs en voortgezet onderwijs of mbo zijn teruggebracht van vijf mogelijkheden (totaal niet, waarschijnlijk niet, misschien, waarschijnlijk wel, zeker wel) naar twee mogelijkheden (ja/nee). Om deze dichotome verdeling te verkrijgen, worden de opties 'totaal niet', 'waarschijnlijk niet' en 'misschien' beschouwd als 'nee'. De opties 'waarschijnlijk wel' en 'zeker wel' worden samengevoegd tot 'ja'. Door deze verdeling te maken, wordt het mogelijk om goed in kaart te brengen onder welke voorwaarden of op welk punt er een verschuiving plaatsvindt in de overweging van respondenten om wel of niet te kiezen voor een lerarenopleiding. Om de scores van de vignetten te analyseren, wordt gebruik gemaakt van een *generalized linear mixed model*. Dit model biedt de mogelijkheid om niet-lineaire vergelijkingen te schatten in een hiërarchisch regressiemodel. De binaire codering van de afhankelijke variabele vraagt om een niet-lineaire benadering: hierbij wordt uitgegaan van een binomiale verdeling.

De resultaten laten zien hoe de kans (odds) van wel of niet kiezen voor een lerarenopleiding basisonderwijs of een lerarenopleiding voortgezet onderwijs verandert aan de hand van verschillende vignetkenmerken (specialisatie (PO), verbreding (PO en VO) en studieduur (PO en VO)) en achtergrondkenmerken. De odds worden als volgt uitgedrukt:

$$\text{odds} = \frac{P(\text{kieszen voor lerarenopleiding PO of VO})}{P(\text{niet kiezen voor een lerarenopleiding PO of VO})}$$

In deze modellen worden de odds volgens een natuurlijk logaritme getransformeerd naar een lineaire variant, de logit:

$$\text{Logit} = \log(\text{odds})$$

Deze logit is het onderwerp van de geschatte vergelijking van het eerste niveau met m fixed predictors:

$$\text{Logit}_{ij} = \beta_{0j} + \beta_1 x_{1ij} \dots + \beta_m x_{mij}$$

Waar de intercepten β_{0j} per student random variëren rondom een gemiddelde:

$$\beta_{0j} = \gamma_{00} + u_{0j}$$

In het nulmodel (niet getoond) is geen enkele predictor opgenomen. In model 1 zijn de vignetkenmerken als dummyvariabelen opgenomen.

Model 2 bevat de volgende achtergrondkenmerken:

- Type opleiding (havo ten opzichte van vwo)
- Geslacht (mannen ten opzichte van vrouwen)
- Profiel (alleen voor havisten en vwo'ers)
- Domein (alleen voor mbo-4 studenten)
- Laatste jaar

De weergegeven coëfficiënten zijn odds ratio's (OR), dat wil zeggen dat zij de verschuiving in de odds weergeven wanneer de betreffende parameter verandert. Een odds ratio tussen 0 en 1 duidt op een negatief effect, terwijl een odds ratio boven 1 duidt op een positief effect. Een odds ratio van 1 betekent dat er geen effect is. Het aantal observaties per vignet is te vinden in Tabel 47, sectie 5.4. Het effect van combinaties van attributen met bijbehorende levels wordt berekend met de volgende formule:

$$P_{\text{wel}} = \frac{e^{\text{ConstantB} + \text{Bspecialisatie} + \text{Bverbreding} + \text{Bstudieduur}}}{(e^{\text{ConstantB} + \text{Bspecialisatie} + \text{Bverbreding} + \text{Bstudieduur}} + 1)}$$

Voor ieder vignet levert dit een kans op waarmee gesteld kan worden hoe groot de overwegingsintentie is om voor het lerarenberoep te kiezen op basis van deze combinatie van attributen en levels. Vignetten voor het PO kunnen niet alleen ten opzichte van elkaar vergeleken worden maar ook met vignet 1 dat dient als nulvignet, aangezien de conditie de huidige situatie beschrijft. Voor het VO is geen nulvignet gebruikt, de vergelijkingen in kansen worden tussen de vignetten gemaakt.

2.2 Resultaten

In deze sectie worden de resultaten van het vignettenonderzoek gepresenteerd, waarbij eerst de analyse voor de interesse in het primair onderwijs getoond wordt in sectie 2.2.1. Hierop volgt de analyse voor de interesse in het voortgezet onderwijs en mbo in sectie 2.2.2. De analyses worden eerst getoond voor havo- en vwo-scholieren en daarna voor mbo-4 studenten.

2.2.1 Optimale inrichting lerarenopleiding basisonderwijs

Uit een eerste algemene analyse blijkt dat er verschillen zijn tussen mannen en vrouwen, waarbij er effecten zijn die door het verschil tussen mannen en vrouwen onzichtbaar worden. De algemene analyse is te vinden in bijlage 5.4. In deze sectie zoomen we direct in op de verschillen tussen mannen en vrouwen om uit te lichten welke verbredingsprogramma's en specialisaties bijdragen aan een positieve intentie van mannen of vrouwen om voor de lerarenopleiding PO te kiezen.

2.2.1.1 Optimale inrichting lerarenopleiding PO volgens scholieren

De aparte analyse voor mannen en vrouwen laat zien dat specialisatie bij zowel mannen als vrouwen geen effect heeft op de intentie om leraar in het PO te worden, Tabel 17. In de verbredingsprogramma's zien we dat mannen en vrouwen een voorkeur hebben voor het verbredingsprogramma waarin zij worden opgeleid om een extra vak in het voortgezet onderwijs te mogen geven: mannen (OR = 1,514) en vrouwen (OR = 1,571). Vrouwen vinden het verbredingsprogramma voorschoolse educatie interessant. Voor mannen is voorschoolse educatie juist niet interessant (OR = 0,595). Vrouwen hebben interesse in het verbredingsprogramma jeugdhulpverlener. Voor mannen staat het verbredingsprogramma jeugdhulpverlener gelijk aan geen verbredingsprogramma, wat betekent dat een verbredingsprogramma waarin je wordt opgeleid tot jeugdhulpverlener mannen niet overhaalt om te kiezen voor het lerarenberoep PO. De combinatie van de verbredingsprogramma's met een studieduur van 4 jaar leidt tot een hogere intentie dan een studieduur van 5 jaar.

	Model 1	Mannen Model 2	Model 1	Vrouwen Model 2
Specialisatie (Ref. = Geen)				
Groep 1 t/m 4	,923	,910	,915	,908
Groep 5 t/m 8	1,234	1,241	1,035	1,031
Verbreding (Ref. = Geen)				
Gymdocent	1,384	1,415	,960	,958
Vak VO-onderbouw	1,461	1,514*	1,555*	1,571*
Groepsdocent vmbo	1,113	1,142	,795	,792
Voorschoolse educatie	,592*	,595*	1,313*	1,326*
Jeugdhulpverlener	,980	1,000	1,626*	1,626*
Studieduur (Ref. = 4 jaar)	,635*	,632*	,711*	,705*
Niveau (Ref. = Havo)		,409*		,415*
Laatstejaars (Ref. = Nee)		,840		,881*
Profiel (Ref. = C&M)				
E&M		,553		,856*
N&G		,526		,809*
N&T		,510		,500*
Intercept	-2,719	-1,712	-2,195	-1,467
-2*Loglikelihood	2262,786	2198,450	6395,634	6164,139
Aantal observaties	5.222	5.222	9.935	9.935
Aantal respondenten	871	871	1.656	1.656

Tabel 17 Keuze voor een lerarenopleiding basisonderwijs naar vignet- en achtergrondkenmerken. Geschatte odds ratio's en random effect variantie binnen een logistisch multilevel model met scholieren uit havo en vwo gesplitst in mannen en vrouwen. Significante resultaten zijn weergegeven met een *. Het significantieniveau dat gehanteerd wordt is: $\alpha = .05$.

Voor mannen bestaat het meest interessante vignet uit een studieduur van 4 jaar, een specialisatie in het lesgeven aan kinderen uit groep 5 t/m 8 en het verbredingsprogramma waarin wordt opgeleid om les te mogen geven in de onderbouw van het VO, Tabel 18 en Tabel 19. Onder invloed van deze combinatie van condities zien we een interesse van 10,6%, een stijging van 4,4 procentpunt ten opzichte van het nulvignet (vignet 1: 6,2%). In combinatie met een studieduur van 5 jaar, daalt dit percentage naar 7%. Ook gymdocent komt in het top 5-lijstje van mannen twee keer voor in combinatie met een studieduur van 4 jaar en een specialisatie in het lesgeven aan kinderen in groep 5 t/m 8 (10,1%) of geen specialisatie (8,4%). Hoewel het vignet met een specialisatie in groep 5 t/m 8 het hoogste scoort, is er geen significant verschil tussen de specialisaties. Vignet 31 en 5 verschillen alleen op het gebied van specialisatie (groep 5 t/m 8 versus geen), de kans neemt slechts 1,8 procentpunt af.

Vignetnummer	Studieduur	Specialisatie	Verbreding	Mannen – Scholieren (havo/vwo)	
				Kans per vignet	Vershil tussen kans voor vignet en nulvignet in procentpunten
31	4 jaar	Groep 5 t/m 8	Vak onderbouw VO	10,6%	4,4
27	4 jaar	Groep 5 t/m 8	Gymdocent	10,1%	3,9
5	4 jaar	Geen	Vak onderbouw VO	8,8%	2,6
3	4 jaar	Geen	Gymdocent	8,4%	2,2
33	4 jaar	Groep 5 t/m 8	Groepsdocent vmbo	8,3%	2,1
21	4 jaar	Groep 1 t/m 4	Vak onderbouw VO	8,2%	2,0
15	4 jaar	Groep 1 t/m 4	Gymdocent	7,8%	1,6
25	4 jaar	Groep 5 t/m 8	Geen	7,5%	1,3
35	4 jaar	Groep 5 t/m 8	Jeugdhulpverlener	7,4%	1,2
32	5 jaar	Groep 5 t/m 8	Vak onderbouw VO	7,0%	0,8
7	4 jaar	Geen	Groepsdocent vmbo	6,8%	0,6
28	5 jaar	Groep 5 t/m 8	Gymdocent	6,7%	0,5
23	4 jaar	Groep 1 t/m 4	Groepsdocent vmbo	6,3%	0,1
1	4 jaar	Geen	Geen	6,2%	0,0
11	4 jaar	Geen	Jeugdhulpverlener	6,1%	-0,1
6	5 jaar	Geen	Vak onderbouw VO	5,8%	-0,4
13	4 jaar	Groep 1 t/m 4	Geen	5,7%	-0,5
19	4 jaar	Groep 1 t/m 4	Jeugdhulpverlener	5,6%	-0,6
4	5 jaar	Geen	Gymdocent	5,5%	-0,7
34	5 jaar	Groep 5 t/m 8	Groepsdocent vmbo	5,4%	-0,8
22	5 jaar	Groep 1 t/m 4	Vak onderbouw VO	5,3%	-0,9
16	5 jaar	Groep 1 t/m 4	Gymdocent	5,1%	-1,1
26	5 jaar	Groep 5 t/m 8	Geen	4,9%	-1,3
36	5 jaar	Groep 5 t/m 8	Jeugdhulpverlener	4,8%	-1,4
29	4 jaar	Groep 5 t/m 8	Voorschoolse educatie	4,6%	-1,6
8	5 jaar	Geen	Groepsdocent vmbo	4,5%	-1,7
24	5 jaar	Groep 1 t/m 4	Groepsdocent vmbo	4,1%	-2,1
2	5 jaar	Geen	Geen	4,0%	-2,2
12	5 jaar	Geen	Jeugdhulpverlener	3,9%	-2,3
9	4 jaar	Geen	Voorschoolse educatie	3,8%	-2,4
14	5 jaar	Groep 1 t/m 4	Geen	3,7%	-2,5
20	5 jaar	Groep 1 t/m 4	Jeugdhulpverlener	3,7%	-2,5
17	4 jaar	Groep 1 t/m 4	Voorschoolse educatie	3,5%	-2,7
30	5 jaar	Groep 5 t/m 8	Voorschoolse educatie	3,0%	-3,2
10	5 jaar	Geen	Voorschoolse educatie	2,4%	-3,8
18	5 jaar	Groep 1 t/m 4	Voorschoolse educatie	2,2%	-4,0

Tabel 18 Kans op de overweging (waarschijnlijk wel en zeker wel) om een lerarenopleiding PO te gaan doen voor gecombineerde vignetkenmerken voor scholieren (havo/vwo) voor mannen basis van geschatte coëfficiënten. Initiële intentie van mannen: 3,3%.

Mannen – Scholieren (havo/vwo)		Verbreding					
Specialisatie	Studieduur	Vak onderbouw VO		Groepsdocent vmbo	Gymdocent	Voorschoolse educatie	Jeugdhulpverlener
Geen	4 jaar	6,2%	8,8%	6,8%	8,4%	3,8%	6,1%
	5 jaar	4,0%	5,8%	4,5%	5,5%	2,4%	3,9%
Groep 1 t/m 4	4 jaar	5,7%	8,2%	6,3%	7,8%	3,5%	5,6%
	5 jaar	3,7%	5,3%	4,1%	5,1%	2,2%	3,7%
Groep 5 t/m 8	4 jaar	7,5%	10,6%	8,3%	10,1%	4,6%	7,4%
	5 jaar	4,9%	7,0%	5,4%	6,7%	3,0%	4,8%

Tabel 19 Kans op overweging om voor een lerarenopleiding voor het primair onderwijs te kiezen voor mannen (havo/vwo). Een groene celkleur geeft aan dat de kans hoger ligt dan het nulvignet (6,2%), rood geeft aan dat de kans lager is dan het nulvignet.

Het meest interessante vignet voor vrouwen bestaat uit een specialisatie in het lesgeven aan kinderen in groep 5 t/m 8 en het verbredingsprogramma waarbinnen je wordt opgeleid tot jeugdhulpverlener (15,8%) gecombineerd met een vierjarige studieduur, Tabel 20 en Tabel 21. Dit vignet in combinatie met geen specialisatie leidt tot een daling in de kans van 0,5 procentpunt naar 15,3%. Ten opzichte van het nulvignet (vignet 1: 10%) stijgt de intentie bij het meest interessante vignet (vignet 35) met 5,8 procentpunt. In combinatie met een vijfjarige studieduur daalt het percentage van 15,8% naar 11,8%. Dit laat zien dat een langere studieduur voor een negatievere kans zorgt dan het niet aanbieden van een specialisatie (vignet 11: 15,3%). Verder laten vrouwen vooral een positieve intentie zien bij het verbredingsprogramma waarbij ze in de onderbouw van het VO mogen lesgeven. Ook het verbredingsprogramma voorschoolse educatie leidt tot een hogere intentie, mits de studie vier jaar duurt.

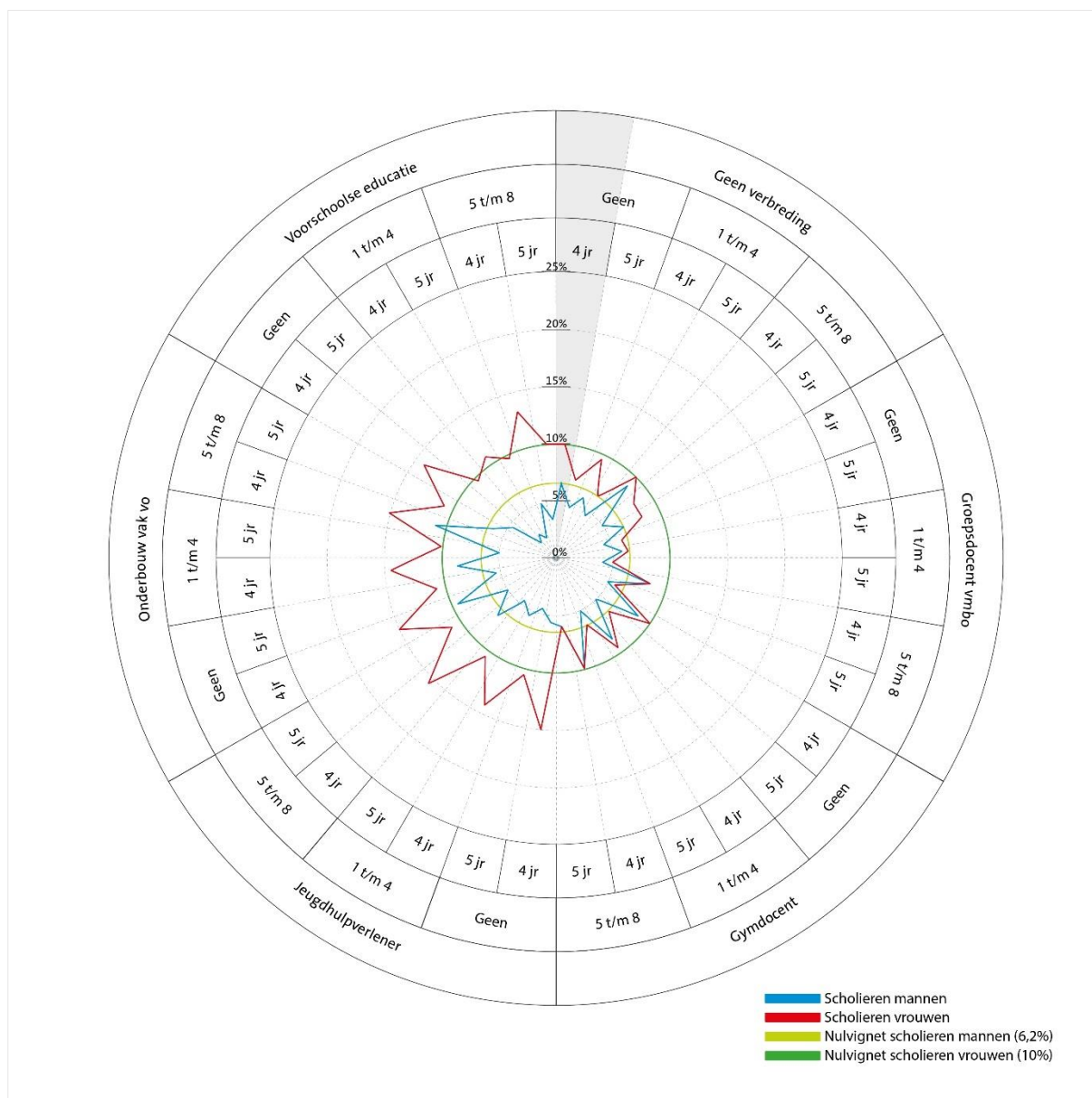
Vignetnummer	Studieduur	Specialisatie	Verbreding	Vrouwen - Scholieren (havo/vwo)	
				Kans per vignet	Verskil tussen kans voor vignet en nulvignet in procentpunten
35	4 jaar	Groep 5 t/m 8	Jeugdhulpverlener	15,8%	5,8
11	4 jaar	Geen	Jeugdhulpverlener	15,3%	5,3
31	4 jaar	Groep 5 t/m 8	Vak onderbouw VO	15,2%	5,2
5	4 jaar	Geen	Vak onderbouw VO	14,8%	4,8
19	4 jaar	Groep 1 t/m 4	Jeugdhulpverlener	14,2%	4,2
21	4 jaar	Groep 1 t/m 4	Vak onderbouw VO	13,7%	3,7
29	4 jaar	Groep 5 t/m 8	Voorschoolse educatie	13,1%	3,1
9	4 jaar	Geen	Voorschoolse educatie	12,8%	2,8
36	5 jaar	Groep 5 t/m 8	Jeugdhulpverlener	11,8%	1,8
17	4 jaar	Groep 1 t/m 4	Voorschoolse educatie	11,8%	1,8
12	5 jaar	Geen	Jeugdhulpverlener	11,4%	1,4
32	5 jaar	Groep 5 t/m 8	Vak onderbouw VO	11,3%	1,3
6	5 jaar	Geen	Vak onderbouw VO	11,0%	1,0
20	5 jaar	Groep 1 t/m 4	Jeugdhulpverlener	10,5%	0,5
25	4 jaar	Groep 5 t/m 8	Geen	10,3%	0,3
22	5 jaar	Groep 1 t/m 4	Vak onderbouw VO	10,1%	0,1
27	4 jaar	Groep 5 t/m 8	Gymdocent	10,0%	0,0
1	4 jaar	Geen	Geen	10,0%	0,0
3	4 jaar	Geen	Gymdocent	9,7%	-0,3
30	5 jaar	Groep 5 t/m 8	Voorschoolse educatie	9,7%	-0,3
10	5 jaar	Geen	Voorschoolse educatie	9,4%	-0,6
13	4 jaar	Groep 1 t/m 4	Geen	9,2%	-0,8
15	4 jaar	Groep 1 t/m 4	Gymdocent	8,9%	-1,1
18	5 jaar	Groep 1 t/m 4	Voorschoolse educatie	8,7%	-1,3
33	4 jaar	Groep 5 t/m 8	Groepsdocent vmbo	8,4%	-1,6
7	4 jaar	Geen	Groepsdocent vmbo	8,1%	-1,9
26	5 jaar	Groep 5 t/m 8	Geen	7,6%	-2,4
23	4 jaar	Groep 1 t/m 4	Groepsdocent vmbo	7,5%	-2,5
28	5 jaar	Groep 5 t/m 8	Gymdocent	7,3%	-2,7
2	5 jaar	Geen	Geen	7,3%	-2,7
4	5 jaar	Geen	Gymdocent	7,1%	-2,9
14	5 jaar	Groep 1 t/m 4	Geen	6,8%	-3,2
16	5 jaar	Groep 1 t/m 4	Gymdocent	6,5%	-3,5
34	5 jaar	Groep 5 t/m 8	Groepsdocent vmbo	6,1%	-3,9
8	5 jaar	Geen	Groepsdocent vmbo	5,9%	-4,1
24	5 jaar	Groep 1 t/m 4	Groepsdocent vmbo	5,5%	-4,5

Tabel 20 Kans op de overweging (waarschijnlijk wel en zeker wel) om een lerarenopleiding PO te gaan doen voor gecombineerde vignetkenmerken voor scholieren (havo/vwo) voor vrouwen op basis van geschatte coëfficiënten. Initiële intentie van vrouwen: 6,1%.

Vrouwen – Scholieren (havo/vwo)		Verbreding					
Specialisatie	Studieduur	Vak onderbouw VO		Groepsdocent vmbo	Gymdocent	Voorschoolse educatie	Jeugdhulpverlener
Geen	4 jaar	10,0%	14,8%	8,1%	9,7%	12,8%	15,3%
	5 jaar	7,3%	11,0%	5,9%	7,1%	9,4%	11,4%
Groep 1 t/m 4	4 jaar	9,2%	13,7%	7,5%	8,9%	11,8%	14,2%
	5 jaar	6,8%	10,1%	5,5%	6,5%	8,7%	10,5%
Groep 5 t/m 8	4 jaar	10,3%	15,2%	8,4%	10,0%	13,1%	15,8%
	5 jaar	7,6%	11,3%	6,1%	7,3%	9,7%	11,8%

Tabel 21 Kans op overweging om voor een lerarenopleiding voor het primair onderwijs te kiezen voor vrouwen (havo/vwo). Een groene celkleur geeft aan dat de kans hoger ligt dan het nulvignet (10,0%), rood geeft aan dat de kans lager is dan het nulvignet.

Figuur 8 laat een visuele weergave zien van de interesses van scholieren verdeeld in mannen en vrouwen per vignet. De oppervlakte die de lijn van de vrouwen bestrijkt, is groter dan de oppervlakte van de lijn van de mannen. Dit betekent dat vrouwen hogere interesses laten zien in de vignetten. De pieken in de figuur worden verklaard door de studieduur van 4 of 5 jaar. Een kortere studieduur is interessanter en de piek is daarom groter. Bij vrouwen zien we grote pieken bij de verbredingsprogramma's jeugdhulpverlener, les mogen geven in een vak in de onderbouw van het voortgezet onderwijs en opleiding om les te mogen geven in het voorschoolse educatietraject. De pieken zijn het kleinst bij de verbredingsprogramma's gymdocent en lesgeven als groepsdocent op het vmbo. Bij mannen zien we de grootste pieken bij het verbredingsprogramma waarin je wordt opgeleid om ook een vak in de onderbouw van het VO te mogen geven en bij gymdocent. Mannen hebben de minste interesse in het voorschoolse educatietraject.

Figuur 8 Kans op het doen van een lerarenopleiding PO voor ieder vignet voor scholieren (havo/vwo) verdeeld in mannen en vrouwen.

2.2.1.2 Optimale inrichting van lerarenopleiding PO volgens mbo-4 studenten

De analyse van mbo-4 studenten voor mannen en vrouwen laat verschillen zien tussen beide groepen, Tabel 22. De intentie om een lerarenopleiding PO te gaan doen stijgt significant bij mannen wanneer zij zich kunnen specialiseren in het lesgeven aan oudere kinderen (groep 5 t/m 8). Het aanbieden van het verbredingsprogramma gymdocent heeft een positief effect op mannen (OR = 1,568) en het verbredingsprogramma voorschoolse educatie heeft een negatief effect. Vrouwen hebben een (marginale) voorkeur voor een specialisatie waarbij ze mogen lesgeven in groep 1 t/m 4. Zij reageren echter negatief op het verbredingsprogramma dat opleidt tot gymdocent en reageren juist positief op het verbredingsprogramma voorschoolse educatie. Het aanbieden van het verbredingsprogramma gymdocent heeft een positief effect op de interesse van mannen in een opleiding voor het PO, wat betekent dat het verbredingsprogramma gymdocent mannen kan motiveren voor de lerarenopleiding voor het basisonderwijs te kiezen.

	Model 1	Mannen Model 2	Model 1	Vrouwen Model 2
Specialisatie (Ref. = Geen)				
Groep 1 t/m 4	,789*	,783*	1,056	1,061*
Groep 5 t/m 8	1,180*	1,173*	1,004	1,004
Verbreding (Ref. = Geen)				
Gymdocent	1,634*	1,658*	,882*	,890*
Vak VO-onderbouw	1,841*	1,891*	1,200*	1,212*
Groepsdocent vmbo	1,612*	1,628*	1,242*	1,261*
Voorschoolse educatie	,772*	,755*	1,300*	1,328*
Jeugdhulpverlener	1,444*	1,465*	1,826*	1,833*
Studieduur (Ref. = 4 jaar)	,791*	,786*	,692*	,690*
Laatstejaars (Ref. = Nee)		,958		,943*
Domein (Ref. = Afbouw, hout en onderhoud)				
Ambacht, laboratorium en gezondheidstechniek		1,417		,866
Bouw en infra		1,108		,741
Economie en administratie		1,714		1,471
Handel en ondernemerschap		1,613		,933
Horeca en bakkerij		1,083		1,043
Informatie en communicatietechnologie		1,037		,820
Media en vormgeving		1,116		,948
Mobiliteit en voertuigen		,566		,000
Techniek en procesindustrie		1,108		,735
Toerisme en recreatie		2,319*		1,507
Transport, scheepvaart en logistiek		,804		1,990*
Uiterlijke verzorging		2,967*		,969
Veiligheid en sport		2,951*		1,927*
Voedsel, natuur en leefomgeving		1,478		,858
Zorg en welzijn		4,318*		2,068*
Intercept	-2,688	-3,161	-1,880	-2,299
-2*Loglikelihood	18618,368	17389,564	48495,055	46614,094
Aantal observaties	35.032	34.247	60.954	59.455
Aantal respondenten	5.839	5.708	10.159	9.909

Tabel 22 Keuze voor een lerarenopleiding basisonderwijs naar vignet- en achtergrondkenmerken. Geschatte odds ratio's en random effect variantie binnen een logistisch multilevel model met mbo-4 studenten gesplitst in mannen en vrouwen. Significante resultaten zijn weergegeven met een *. Het significantieniveau dat gehanteerd wordt is: $\alpha = .05$.

Mannen (mbo-4) laten de hoogste interesse zien onder invloed van vignet 31 (12,9%): studieduur van 4 jaar, specialisatie in groep 5 t/m 8 en een verbredingsprogramma waarbij ze worden opgeleid om les te geven in de onderbouw van het VO, Tabel 23 en Tabel 24. Ten opzichte van het nulvignet (vignet 1: 6,4%) zien we een stijging van 6,5 procentpunt. Wanneer het meest interessante vignet gecombineerd wordt met een vijfjarige studieduur (vignet 32: 10,5%) daalt de interesse met 2,4 procentpunt. In het top 5-lijstje van mbo-4 mannen staat vier keer de specialisatie lesgeven aan kinderen in groep 5 t/m 8. Voor mannelijke havisten en vwo'ers bracht deze specialisatie geen significante stijging teweeg in tegenstelling tot de mbo-4 mannen. Onder invloed van het verbredingsprogramma waarin wordt opgeleid tot gymdocent in combinatie met een specialisatie groep 5 t/m 8 en een studieduur van 4 jaar, zien we een interesse van 11,6% (vignet 27).

Vignetnummer	Studieduur	Specialisatie	Verbreding	Mannen - Mbo-4 studenten	
				Kans per vignet	Verskil tussen kans voor vignet en nulvignet in procentpunten
31	4 jaar	Groep 5 t/m 8	Vak onderbouw VO	12,9%	6,5
27	4 jaar	Groep 5 t/m 8	Gymdocent	11,6%	5,2
33	4 jaar	Groep 5 t/m 8	Groepsdocent vmbo	11,5%	5,1
5	4 jaar	Geen	Vak onderbouw VO	11,1%	4,7
32	5 jaar	Groep 5 t/m 8	Vak onderbouw VO	10,5%	4,1
35	4 jaar	Groep 5 t/m 8	Jeugdhulpverlener	10,4%	4,0
3	4 jaar	Geen	Gymdocent	10,0%	3,6
7	4 jaar	Geen	Groepsdocent vmbo	9,9%	3,5
28	5 jaar	Groep 5 t/m 8	Gymdocent	9,4%	3,0
34	5 jaar	Groep 5 t/m 8	Groepsdocent vmbo	9,3%	2,9
6	5 jaar	Geen	Vak onderbouw VO	9,0%	2,6
21	4 jaar	Groep 1 t/m 4	Vak onderbouw VO	9,0%	2,6
11	4 jaar	Geen	Jeugdhulpverlener	8,9%	2,5
36	5 jaar	Groep 5 t/m 8	Jeugdhulpverlener	8,4%	2,0
4	5 jaar	Geen	Gymdocent	8,1%	1,7
15	4 jaar	Groep 1 t/m 4	Gymdocent	8,1%	1,7
8	5 jaar	Geen	Groepsdocent vmbo	8,0%	1,6
23	4 jaar	Groep 1 t/m 4	Groepsdocent vmbo	8,0%	1,6
25	4 jaar	Groep 5 t/m 8	Geen	7,4%	1,0
22	5 jaar	Groep 1 t/m 4	Vak onderbouw VO	7,3%	0,9
12	5 jaar	Geen	Jeugdhulpverlener	7,2%	0,8
19	4 jaar	Groep 1 t/m 4	Jeugdhulpverlener	7,2%	0,8
16	5 jaar	Groep 1 t/m 4	Gymdocent	6,5%	0,1
24	5 jaar	Groep 1 t/m 4	Groepsdocent vmbo	6,4%	0,0
1	4 jaar	Geen	Geen	6,4%	0,0
26	5 jaar	Groep 5 t/m 8	Geen	6,0%	-0,4
29	4 jaar	Groep 5 t/m 8	Voorschoolse educatie	5,8%	-0,6
20	5 jaar	Groep 1 t/m 4	Jeugdhulpverlener	5,8%	-0,6
2	5 jaar	Geen	Geen	5,1%	-1,3
13	4 jaar	Groep 1 t/m 4	Geen	5,1%	-1,3
9	4 jaar	Geen	Voorschoolse educatie	5,0%	-1,4
30	5 jaar	Groep 5 t/m 8	Voorschoolse educatie	4,7%	-1,7
14	5 jaar	Groep 1 t/m 4	Geen	4,1%	-2,3
10	5 jaar	Geen	Voorschoolse educatie	4,0%	-2,4
17	4 jaar	Groep 1 t/m 4	Voorschoolse educatie	4,0%	-2,4
18	5 jaar	Groep 1 t/m 4	Voorschoolse educatie	3,2%	-3,2

Tabel 23 Kans op de overweging (waarschijnlijk wel en zeker wel) om een lerarenopleiding PO te gaan doen voor gecombineerde vignetkenmerken voor mb-4 studenten voor mannen op basis van geschatte coëfficiënten. Initieële intentie van mannen: 3,8%.

Mannen - Mbo-4 studenten		Verbreding					
Specialisatie	Studieduur	Geen	Vak onderbouw VO	Groepsdocent vmbo	Gymdocent	Voorschoolse educatie	Jeugdhulpverlener
Geen	4 jaar	6,4%	11,1%	9,9%	10,0%	5,0%	8,9%
	5 jaar	5,1%	9,0%	8,0%	8,1%	4,0%	7,2%
Groep 1 t/m 4	4 jaar	5,1%	9,0%	8,0%	8,1%	4,0%	7,2%
	5 jaar	4,1%	7,3%	6,4%	6,5%	3,2%	5,8%
Groep 5 t/m 8	4 jaar	7,4%	12,9%	11,5%	11,6%	5,8%	10,4%
	5 jaar	6,0%	10,5%	9,3%	9,4%	4,7%	8,4%

Tabel 24 Kans op overweging om voor een lerarenopleiding voor het primair onderwijs te kiezen voor mannen (mbo-4). Een groene celkleur geeft aan dat de kans hoger ligt dan het nulvignet (6,4%), rood geeft aan dat de kans lager is dan het nulvignet.

Het meest interessante vignet bestaande uit vierjarige studieduur, specialisatie in het lesgeven aan kinderen in groep 1 t/m 4 en specialisatie tot jeugdhulpverlener leidt tot de hoogste interesse van mbo-4 studentes: 22,7% (vignet 19), Tabel 25 en Tabel 26. De combinatie met geen specialisatie of een specialisatie in het lesgeven aan kinderen uit groep 5 t/m 8 leidt tot een daling van minder dan 1 procentpunt. Specialisatie heeft dus nauwelijks effect op de interesse. Een langere studieduur leidt tot een daling van 5,8 procentpunt (vignet 19 versus vignet 20). Het meest interessant vignet (vignet 19) leidt tot een stijging van 9,5 procentpunt ten opzichte van het nulvignet (vignet 1: 13,2%) In de top 5 van vrouwen komt drie keer de specialisatie lesgeven aan kinderen in groep 1 t/m 4 voor en vier keer het verbredingsprogramma jeugdhulpverlener.

Vignetnummer	Studieduur	Specialisatie	Verbreding	Vrouwen – Mbo-4 studenten	
				Kans per vignet	Verskil tussen kans voor vignet en nulvignet in procentpunten
19	4 jaar	Groep 1 t/m 4	Jeugdhulpverlener	22,7%	9,5
35	4 jaar	Groep 5 t/m 8	Jeugdhulpverlener	21,9%	8,7
11	4 jaar	Geen	Jeugdhulpverlener	21,8%	8,6
17	4 jaar	Groep 1 t/m 4	Voorschoolse educatie	17,3%	4,1
20	5 jaar	Groep 1 t/m 4	Jeugdhulpverlener	16,9%	3,7
23	4 jaar	Groep 1 t/m 4	Groepsdocent vmbo	16,7%	3,5
29	4 jaar	Groep 5 t/m 8	Voorschoolse educatie	16,6%	3,4
9	4 jaar	Geen	Voorschoolse educatie	16,5%	3,3
21	4 jaar	Groep 1 t/m 4	Vak onderbouw VO	16,2%	3,0
36	5 jaar	Groep 5 t/m 8	Jeugdhulpverlener	16,2%	3,0
12	5 jaar	Geen	Jeugdhulpverlener	16,2%	3,0
33	4 jaar	Groep 5 t/m 8	Groepsdocent vmbo	16,0%	2,8
7	4 jaar	Geen	Groepsdocent vmbo	15,9%	2,7
31	4 jaar	Groep 5 t/m 8	Vak onderbouw VO	15,5%	2,3
5	4 jaar	Geen	Vak onderbouw VO	15,5%	2,3
13	4 jaar	Groep 1 t/m 4	Geen	13,9%	0,7
25	4 jaar	Groep 5 t/m 8	Geen	13,3%	0,1
1	4 jaar	Geen	Geen	13,2%	0,0
18	5 jaar	Groep 1 t/m 4	Voorschoolse educatie	12,7%	-0,5
15	4 jaar	Groep 1 t/m 4	Gymdocent	12,4%	-0,8
24	5 jaar	Groep 1 t/m 4	Groepsdocent vmbo	12,2%	-1,0
30	5 jaar	Groep 5 t/m 8	Voorschoolse educatie	12,1%	-1,1
10	5 jaar	Geen	Voorschoolse educatie	12,1%	-1,1
27	4 jaar	Groep 5 t/m 8	Gymdocent	11,9%	-1,3
3	4 jaar	Geen	Gymdocent	11,9%	-1,3
22	5 jaar	Groep 1 t/m 4	Vak onderbouw VO	11,8%	-1,4
34	5 jaar	Groep 5 t/m 8	Groepsdocent vmbo	11,6%	-1,6
8	5 jaar	Geen	Groepsdocent vmbo	11,6%	-1,6
32	5 jaar	Groep 5 t/m 8	Vak onderbouw VO	11,3%	-1,9
6	5 jaar	Geen	Vak onderbouw VO	11,2%	-2,0
14	5 jaar	Groep 1 t/m 4	Geen	10,0%	-3,2
26	5 jaar	Groep 5 t/m 8	Geen	9,6%	-3,6
2	5 jaar	Geen	Geen	9,5%	-3,7
16	5 jaar	Groep 1 t/m 4	Gymdocent	9,0%	-4,2
28	5 jaar	Groep 5 t/m 8	Gymdocent	8,5%	-4,7
4	5 jaar	Geen	Gymdocent	8,5%	-4,7

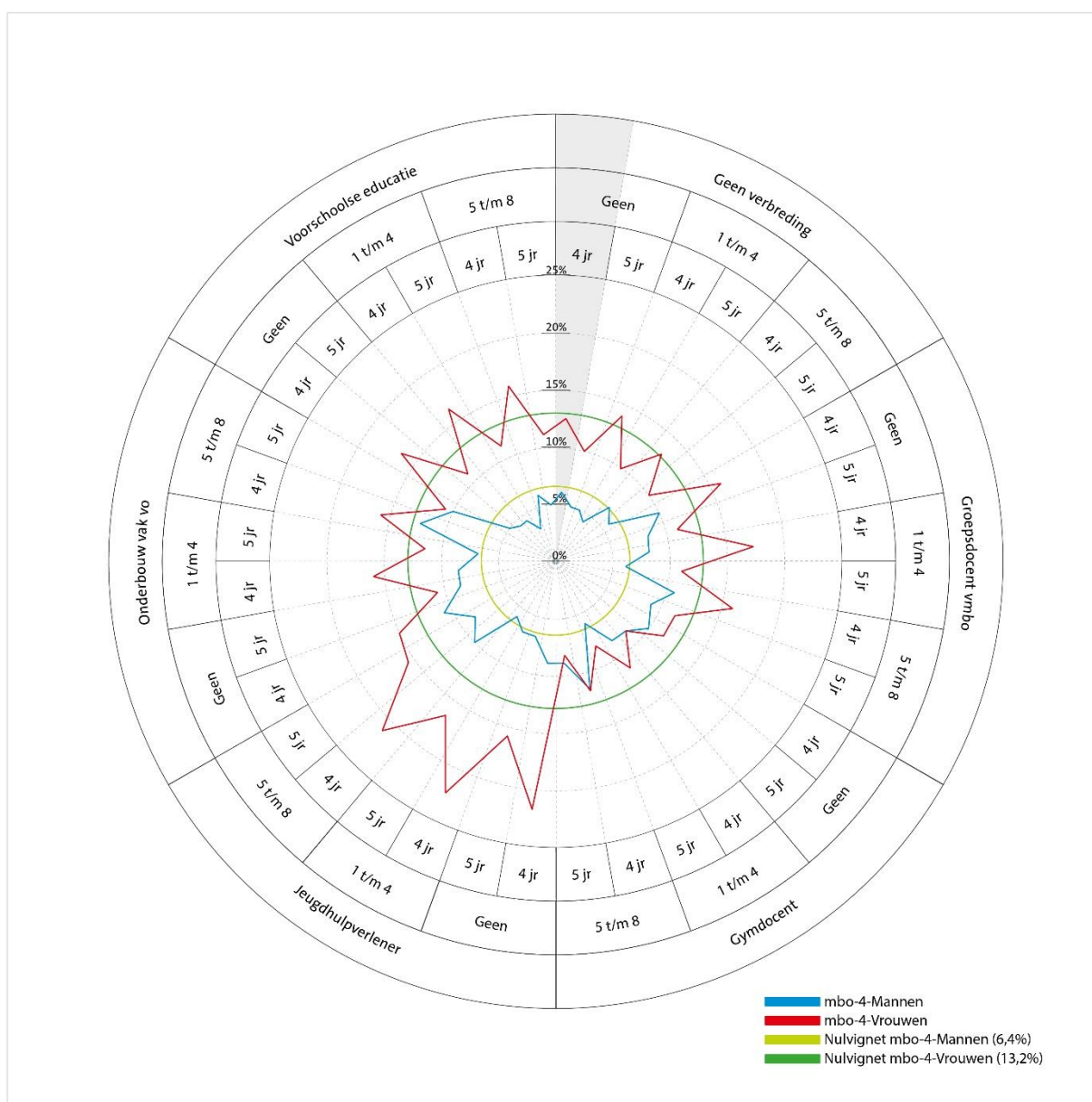
Tabel 25 Kans op de overweging (waarschijnlijk wel en zeker wel) om een lerarenopleiding PO te gaan doen voor gecombineerde vignetkenmerken voor mb-4 voor vrouwen op basis van geschatte coëfficiënten. Initieële intentie van vrouwen: 7,7%.

Vrouwen - Mbo-4 studenten		Verbreding					
Specialisatie	Studieduur	Geen	Vak onderbouw VO	Groepsdocent vmbo	Gymdocent	Voorschoolse educatie	Jeugdhulpverlener
Geen	4 jaar	13,2%	15,5%	15,9%	11,9%	16,5%	21,8%
	5 jaar	9,5%	11,2%	11,6%	8,5%	12,1%	16,2%
Groep 1 t/m 4	4 jaar	13,9%	16,2%	16,7%	12,4%	17,3%	22,7%
	5 jaar	10,0%	11,8%	12,2%	9,0%	12,7%	16,9%
Groep 5 t/m 8	4 jaar	13,3%	15,5%	16,0%	11,9%	16,6%	21,9%
	5 jaar	9,6%	11,3%	11,6%	8,5%	12,1%	16,2%

Tabel 26 Kans op overweging om voor een lerarenopleiding voor het primair onderwijs te kiezen voor vrouwen (mbo-4). Een groene celkleur geeft aan dat de kans hoger ligt dan het nulvignet (13,2%), rood geeft aan dat de kans lager is dan het nulvignet.

Bij mbo-4 studenten geldt dat vrouwen een voorkeur hebben voor de specialisatie lesgeven aan kinderen uit groep 1 t/m 4, in tegenstelling tot mannen die een voorkeur hebben voor lesgeven aan groep 5 t/m 8. Vrouwen laten de grootste interesse zien bij het verbredingsprogramma jeugdhulpverlener, mannen hebben de grootste voorkeur voor het lesgeven in de onderbouw van het VO. Dit verbredingsprogramma heeft ook op de interesse van vrouwen een positief effect.

Figuur 9 laat een visuele weergave zien van de interesse van mbo-4 studenten verdeeld in mannen en vrouwen per vignet. Bij een studieduur van 4 jaar zien we steeds een piek, wat erop duidt dat een vierjarige studieduur interessanter is dan een studieduur van 5 jaar. De oppervlakte in de cirkel van vrouwen is groter dan die van mannen, wat betekent dat vrouwen voor de vignetten hogere interesses laten zien. Mbo-4 studentes laten de grootste pieken zien bij het verbredingsprogramma jeugdhulpverlener in combinatie met een studieduur van 4 jaar. Mbo-4 mannen laten de grootste pieken zien bij het verbredingsprogramma's gymdocent en lesgeven in de onderbouw van het VO gecombineerd met een vierjarige studieduur en een specialisatie in het lesgeven aan kinderen in groep 5 t/m 8.

Figuur 9 Kans op het doen van een lerarenopleiding PO voor ieder vignet mbo-4 studenten verdeeld in mannen en vrouwen.

2.2.2 Optimale inrichting lerarenopleiding voortgezet onderwijs

Uit een eerste algemene analyse blijkt dat er verschillen zijn tussen mannen en vrouwen. De algemene analyse voor het voortgezet onderwijs is te vinden in bijlage 5.5. In deze sectie zoomen we direct in op de verschillen tussen mannen en vrouwen om te laten zien welke verbredingsprogramma's bijdragen aan een positieve intentie van mannen of vrouwen om voor de lerarenopleiding VO te kiezen.

2.2.2.1 Optimale inrichting lerarenopleiding VO volgens scholieren

De verdiepende analyse voor scholieren laat zien dat er verschillen zijn tussen mannen en vrouwen, Tabel 27. Het verbredingsprogramma extra vak in het VO is voor mannen het meest interessant. Een opleiding tot jeugdhulpverlener of opleiding tot groepsdocent in het PO met specialisatie groep 5 t/m 8 is significant minder interessant dan het geven van een extra vak in het VO. De interesse van vrouwen stijgt wanneer het verbredingsprogramma jeugdhulpverlener aangeboden wordt (OR = 1,462) en onder invloed van het verbredingsprogramma groepsdocent basisonderwijs (OR = 1,739). De andere verbredingsprogramma's hebben geen effect op de interesse van vrouwen in de lerarenopleiding voor het VO. De studieduur heeft geen significant effect op de interesse van mannen en vrouwen. Dit houdt in dat een vijfjarige studieduur niet noodzakelijk een negatief effect teweegbrengt.

	Model 1	Mannen Model 2	Model 1	Vrouwen Model 2
Verbreding (Ref. = Extra vak VO)				
Gymdocent	,659	,652	,779	,775
Jeugdhulpverlener	,343*	,330*	1,462*	1,469*
Groepsdocent basisonderwijs	,853	,883	1,726*	1,739*
Groepsdocent basisonderwijs specialisatie groep 5 t/m 8	,562*	,560*	,945	,939
Studieduur (Ref. = 4 jaar)	,848	,836	,874	,878
Niveau (Ref. = Havo)		,466*		,654*
Laatstejaars (Ref. = Nee)		,751		,941
Profiel (Ref. = C&M)				
E&M		,463*		,683*
N&G		,620		,578*
N&T		,482*		,535*
Intercept	-2,004	-,938	-2,158	-1,477
-2*Loglikelihood	939,331	914,717	2293,332	2.262,035
Aantal observaties	1.744	1.744	3.314	6.314
Aantal respondenten	872	872	1.657	1.657

Tabel 27 Keuze voor een lerarenopleiding voortgezet onderwijs/mbo naar vignet- en achtergrondkenmerken. Geschatte odds ratio's en random effect variantie binnen een logistisch multilevel model met scholieren uit havo en vwo gesplitst in mannen en vrouwen. Significante resultaten zijn weergegeven met een *. Het significantieniveau dat gehanteerd wordt is: $\alpha = .05$.

Voor mbo-4 studenten geldt dat de mannen een voorkeur hebben voor het verbredingsprogramma waarin zij een extra vak in het VO mogen geven want de scores op de andere verbredingsprogramma's zijn lager dan de referentiecategorie (Extra vak VO), Tabel 28. Het verbredingsprogramma waarin opgeleid wordt tot groepsdocent in het basisonderwijs met een specialisatie in het lesgeven aan kinderen in groep 5 t/m 8 is significant minder interessant voor mannen dan het geven van een extra vak in het VO. Het verbredingsprogramma gymdocent is voor vrouwen significant minder interessant dan het verbredingsprogramma waarin zij worden opgeleid om een extra vak te mogen geven in het VO. Voor vrouwen zijn de verbredingsprogramma's jeugdhulpverlener en groepsdocent basisonderwijs het meest interessant. Voor zowel mannen als vrouwen is een studieduur van 4 jaar het meest optimaal.

	Model 1	Mannen Model 2	Model 1	Vrouwen Model 2
Verbreding (Ref. = Extra vak VO)				
Gymdocent	,951	,930	,644*	,651*
Jeugdhulpverlener	,854	,867	1,727*	1,740*
Groepsdocent basisonderwijs	,869	,865	1,331*	1,328*
Groepsdocent basisonderwijs specialisatie groep 5 t/m 8	,724*	,691*	1,020	1,019
Studieduur (Ref. = 4 jaar)	,784*	,792*	,784*	,785*
Laatstejaars (Ref. = Nee)		1,057		,961
Domein (Ref. = Afbouw, hout en onderhoud)				
Ambacht, laboratorium en gezondheidstechniek		1,039		,782
Bouw en infra		,816		,783
Economie en administratie		1,523		1,114
Handel en ondernemerschap		1,238		,756
Horeca en bakkerij		,741		,873
Informatie en communicatietechnologie		,951		,657
Media en vormgeving		,921		,892
Mobiliteit en voertuigen		,583		,559
Techniek en procesindustrie		,770		,838
Toerisme en recreatie		1,516		1,157
Transport, scheepvaart en logistiek		,862		,750
Uiterlijke verzorging		3,501		,860
Veiligheid en sport		2,575*		1,392
Voedsel, natuur en leefomgeving		1,533		,806
Zorg en welzijn		3,549*		1,374
Intercept	-1,902	-2,234	1,746	-1,860
-2*Loglikelihood	7763,990	7228,872	16775,646	16269,753
Aantal observaties	11.636	11.371	20.280	19.786
60.954Aantal respondenten	5.818	5.686	10.140	9.893

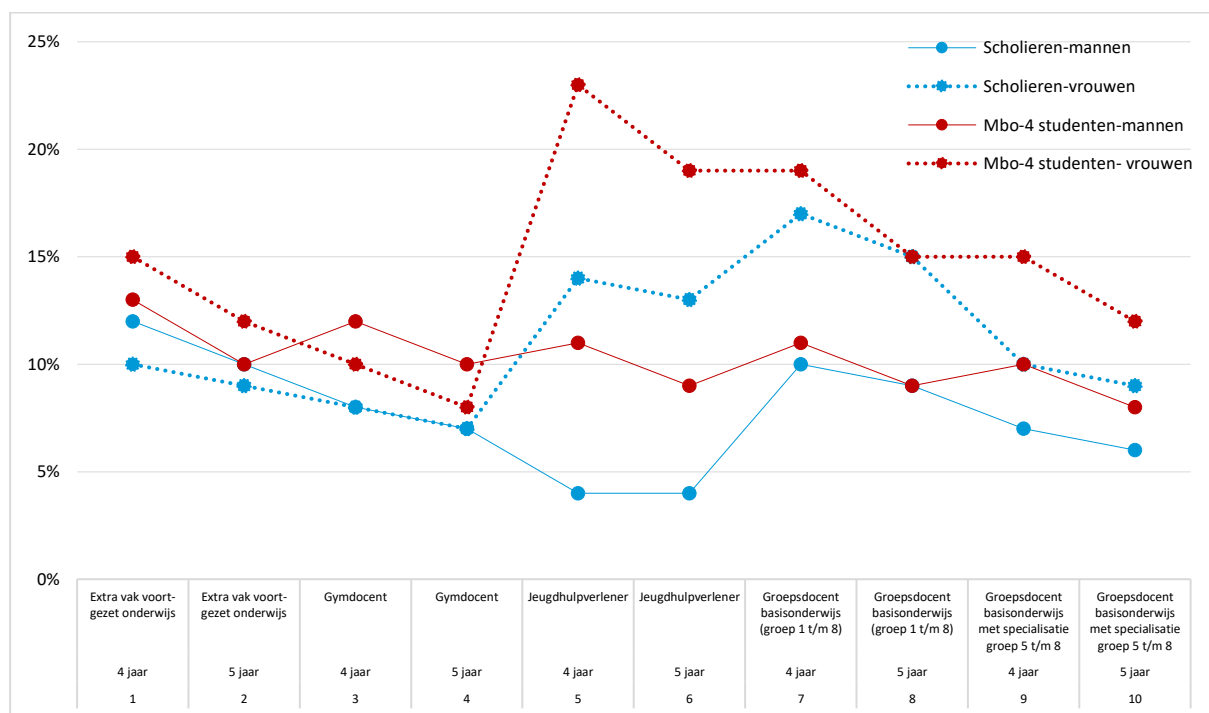
Tabel 28 Keuze voor een lerarenopleiding voortgezet onderwijs/mbo naar vignet- en achtergrondkenmerken. Geschatte odds ratio's en random effect variantie binnen een logistisch multilevel model met mbo-4 studenten gesplitst in mannen en vrouwen. Significante resultaten zijn weergegeven met een *. Het significantieniveau dat gehanteerd wordt is: $\alpha = .05$.

2.2.2.3 Geschatte kansen voor scholieren en mbo-4 studenten

Voor mannen is het verbredingsprogramma 'Extra vak in het VO' het meest interessant bij zowel scholieren (11,9%) als mbo-4 studenten (13%),

Figuur 10 en Tabel 29. Gecombineerd met een studieduur van 5 jaar daalt de interesse licht, maar voor scholieren is dat verbredingsprogramma dan nog steeds interessant, aangezien een langere studieduur voor scholieren geen significant verschil oplevert. Mannelijke mbo-4 studenten vinden ook het verbredingsprogramma gymdocent interessant, waarbij gymdocent gecombineerd met een studieduur van 4 jaar interessanter is dan een studieduur van 5 jaar (-2,4 procentpunt). Mannelijke havisten/vwo'ers vinden het verbredingsprogramma jeugdhulpverlener het minst interessant.

Vrouwelijke scholieren hebben een voorkeur voor het vignet waarin je wordt opgeleid tot groepsdocent in het PO in 4 jaar (vignet 7: 16,6%). In combinatie met een studieduur van 5 jaar daalt de interesse licht (-1,8 procentpunt), maar dit vignet is dan nog steeds interessant. Op de derde plek staat het vignet jeugdhulpverlener in 4 jaar. Het vignet gymdocent in 5 jaar is voor vrouwelijke havisten/vwo'ers het minst interessant. Mbo-4 studentes hebben een interesse in het verbredingsprogramma waarin je wordt opgeleid tot jeugdhulpverlener in 4 jaar (vignet 5: 23,2%). Gecombineerd met een studieduur van 5 jaar daalt de interesse met 4,1 procentpunt, maar de combinatie jeugdhulpverlener in 5 jaar staat wel op de tweede plek van meest interessante vignetten. Mbo-4 studentes vinden het vignet gymdocent in 5 jaar het minst interessant.

Figuur 10 Kans op het doen van een lerarenopleiding VO/mbo voor ieder vignet voor scholieren en studenten (mbo-4) verdeeld in mannen en vrouwen.

Vignet-nummer	Studie-duur	Verbreding	Scholieren (havo/vwo)		Mbo-4 studenten	
			Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen
1	4 jaar	Extra vak voortgezet onderwijs	11,9%	10,4%	13,0%	14,9%
2	5 jaar	Extra vak voortgezet onderwijs	10,3%	9,2%	10,5%	12,0%
3	4 jaar	Gymdocent	8,2%	8,3%	12,4%	10,1%
4	5 jaar	Gymdocent	7,0%	7,3%	10,0%	8,1%
5	4 jaar	Jeugdhulpverlener	4,4%	14,5%	11,3%	23,2%
6	5 jaar	Jeugdhulpverlener	3,8%	12,9%	9,1%	19,1%
7	4 jaar	Groepsdocent basisonderwijs (groep 1 t/m 8)	10,3%	16,6%	11,5%	18,8%
8	5 jaar	Groepsdocent basisonderwijs (groep 1 t/m 8)	8,9%	14,8%	9,2%	15,4%
9	4 jaar	Groepsdocent basisonderwijs met specialisatie groep 5 t/m 8	7,0%	9,9%	9,8%	15,1%
10	5 jaar	Groepsdocent basisonderwijs met specialisatie groep 5 t/m 8	6,0%	8,7%	7,8%	12,3%

Tabel 29 Kans op de overweging (waarschijnlijk wel en zeker wel) om een lerarenopleiding VO/mbo te gaan doen voor gecombineerde vignetkenmerken voor scholieren (havo/vwo) en studenten (mbo-4) uitgesplitst in mannen en vrouwen op basis van geschatte coëfficiënten. Initiële intentie om leraar in het VO/mbo te worden per groep. Initiële intentie mannen-scholieren (3,9%), vrouwen-scholieren (3,1%), mbo-4 mannen (4,7%), mbo-4 vrouwen (5,2%). Hoe groener de waarde, des te hoger is het percentage ten opzichte van de initiële intentie om een lerarenopleiding voor het VO te gaan doen.

(1) Hoeveel scholieren (havo en vwo) en studenten (mbo-4) kiezen onconditioneel voor een lerarenopleiding voor het basisonderwijs en zijn er verschillen tussen groepen respondenten?

9,1% van de havisten heeft initieel de ambitie om leraar in het basisonderwijs te worden. Voor vwo'ers ligt dit percentage significant lager: 2,1%. 6,3% van de mbo-4 studenten heeft interesse om leraar in het basisonderwijs te worden. Vrouwen overwegen ruim twee keer zo vaak om een lerarenopleiding voor het basisonderwijs te gaan doen.

Scholieren met een C&M-profiel (12,5%) hebben twee keer vaker interesse in het basisonderwijs dan scholieren met een E&M-profiel (6,4%), het verschil met N&G'ers (4,6%) is bijna drie keer zo groot en met N&T'ers (1,9%) ruim zes keer zo groot. Mbo-4 studenten met een opleiding in het domein Veiligheid en sport of Zorg en welzijn zijn geïnteresseerder in de lerarenopleiding basisonderwijs dan mbo-4 studenten met een studie in een van de andere domeinen. Laatstejaars mbo-4 studenten zijn geïnteresseerder dan niet-laatstejaars. Bij scholieren is dit juist andersom: hier neemt de interesse af in het eindexamenjaar.

(2) Hoeveel scholieren (havo en vwo) en studenten (mbo-4) kiezen onconditioneel voor een lerarenopleiding voor het voortgezet onderwijs en zijn er verschillen tussen groepen respondenten?

Van de havisten heeft 4,3% interesse in een lerarenopleiding voor het voortgezet onderwijs. Bij vwo'ers ligt dit percentage op 2,6%. Mbo'ers overwegen het vaakst om een lerarenopleiding voor het voortgezet onderwijs/mbo te gaan doen: 4,8%. Bij scholieren is geen significant verschil tussen mannen en vrouwen wat betreft de intentie om leraar te worden in het VO/mbo. In de groep mbo-4 studenten willen vrouwen (5,2%) iets vaker leraar in het VO/mbo worden dan mannen (4,7%).

Scholieren met een C&M-profiel zijn twee keer zo vaak geïnteresseerd in een lerarenopleiding VO/mbo als scholieren met een E&M- of N&G-profiel. N&T'ers hebben de minste interesse in de lerarenopleiding VO/mbo. Niet-laatstejaars mbo-4 studenten zijn minder geïnteresseerd in een lerarenopleiding VO/mbo dan laatstejaars. Scholieren in het eindexamenjaar zijn minder geïnteresseerd in een lerarenopleiding VO/mbo dan niet-laatstejaars scholieren.

(3) Hoe moeten lerarenopleidingen voor het basisonderwijs ingericht worden om interessant(er) te zijn voor scholieren en studenten?

Tabel 30 laat de effecten zien per vignetkenmerk voor scholieren (man/vrouw) en mbo-4 studenten (man/vrouw). Hieruit kunnen we concluderen dat er in alle groepen positief gereageerd wordt op het verbredingsprogramma waarbij je een vak mag geven in de onderbouw van het VO. Het verbredingsprogramma gymdocent spreekt mannelijke mbo-4 studenten aan. Groepsdocent worden op het vmbo is interessant voor mbo-4 studenten, maar scholieren zijn er niet mee over te halen. Het verbredingsprogramma voorschoolse educatie heeft een positief effect op de interesse van vrouwen. Het verbredingsprogramma jeugdhulpverlener leidt tot een hogere interesse van vrouwelijke scholieren en mbo-4 studenten (mannen en vrouwen). Mannelijke mbo-4 studenten vinden de lerarenopleiding PO interessanter wanneer er een specialisatieprogramma is waarmee zij zich kunnen specialiseren in het lesgeven aan kinderen in groep 5 t/m 8. Vrouwelijke mbo-4 studenten hebben meer interesse in de lerarenopleiding voor het PO wanneer zij zich kunnen specialiseren in het lesgeven aan kinderen in groep 1 t/m 4.

Samenvattend, kan het zinvol zijn om in te zetten in een specialisatieprogramma voor jongere of oudere kinderen om mbo-4 studenten te interesseren in de lerarenopleiding voor het PO. Alle verbredingsprogramma's hebben op tenminste een van de groepen een positief effect en kunnen voor deze groep een trigger vormen. Het verbredingsprogramma waarmee je les mag geven in de onderbouw van het VO heeft in alle groepen een positief effect op de intentie. Voor vrouwen levert het verbredingsprogramma jeugdhulpverlener het meeste op. Mannen zijn het meest geïnteresseerd in het verbredingsprogramma waarin zij een vak mogen geven in de onderbouw van het voortgezet onderwijs. Het verbinden van een langere studieduur aan de opleiding, zorgt voor een daling in de interesse.

	Scholieren (havo/vwo)		Mbo-4 studenten	
	Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen
Specialisatie (Ref. = Geen):				
Groep 1 t/m 4	0	0	-	+
Groep 5 t/m 8	0	0	+	0
Verbreding (Ref. = Geen)				
Gymdocent	0	0	+	-
Vak VO-onderbouw	+	+	+	+
Groepsdocent vmbo	0	0	+	+
Voorschoolse educatie	-	+	-	+
Jeugdhulpverlener	0	+	+	+
Studieduur van 5 jaar	-	-	-	-

Tabel 30 Significante effecten per attribuut en level op de intentie om een lerarenopleiding in het PO te gaan doen voor scholieren en studenten. + is een positief effect, - is een negatief effect, 0 = geen effect. Nb. Een negatief effect betekent dat het aanbieden van deze optie geen trigger is voor deze groep om een lerarenopleiding PO te gaan doen. Het betekent niet dat het aanbieden van dit programma hen weerhoudt.

(4) Hoe moeten lerarenopleidingen voor het voortgezet onderwijs ingericht worden om interessant(er) te zijn voor scholieren en studenten?

Vrouwen hebben een voorkeur voor het verbredingsprogramma jeugdhulpverlening en groepsdocent basisonderwijs (groep 1 t/m 8). Mannelijke scholieren hebben ook interesse in het verbredingsprogramma groepsdocent basisonderwijs (groep 1 t/m 8) en daarnaast zijn zij geïnteresseerd in het geven van een extra vak in het voortgezet onderwijs. Bij mbo-4 mannen zien we dat zij ook geïnteresseerd zijn in het verbredingsprogramma gymdocent. In alle gevallen is de combinatie van een verbredingsprogramma met een studieduur van 4 jaar interessanter dan de combinatie met een studieduur van 5 jaar, voor scholieren is dit verschil echter niet significant, voor mbo-4 studenten wel. Het verbredingstraject jeugdhulpverlener is voor vrouwen een interessant verbredingsprogramma. Mannen zijn hier echter niet mee over te halen om voor een lerarenopleiding voor het VO te kiezen.

Dit houdt in dat de optimale samenstelling van de lerarenopleiding voor het voortgezet onderwijs bestaat uit de mogelijkheid om een verbredingsprogramma te doen waarbinnen je als student opgeleid wordt tot jeugdhulpverlener, een bevoegdheid kunt halen waarmee je als groepsdocent mag lesgeven in het basisonderwijs of het geven van een extra vak in het voortgezet onderwijs gecombineerd met een vierjarige studieduur. Onder invloed van het verbredingsprogramma gymdocent stijgt de interesse van mannen in de lerarenopleiding voor het VO. Dit betekent dat de meeste verbredingsprogramma's ingezet kunnen worden om de lerarenopleiding voor het VO voor scholieren en mbo-4 studenten interessanter te maken, maar dat het effect onder vrouwen het grootst is bij de verbredingsprogramma's jeugdhulpverlener en groepsdocent PO (groep 1 t/m 8) en bij mannen groepsdocent in het PO en verbreding tot gymdocent. Voor mbo-4 studenten is het belangrijk dat de studie 4 jaar duurt, voor scholieren maakt het geen groot verschil of de studie 4 of 5 jaar duurt: de interesse wijkt niet significant af.

3 Visie op het lerarenberoep

In deze sectie staat de visie op het lerarenberoep centraal. De wensen waaraan het geprefereerde beroep moet voldoen, worden vergeleken met de waardering van het lerarenberoep basisonderwijs en voortgezet onderwijs/mbo. In deze sectie worden de volgende onderzoeksvragen beantwoord:

- (5) Welke kenmerken van het primair onderwijs vinden havisten, vwo'ers en mbo-4 studenten aantrekkelijk?
- (6) Welke kenmerken van het voortgezet onderwijs vinden havisten, vwo'ers en mbo-4 studenten aantrekkelijk?
- (7) Wat zijn de belangrijkste redenen om niet te kiezen voor een lerarenopleiding?
- (8) Aan welke carrièremogelijkheden hebben scholieren en studenten behoefte?
- (9) Welke maatregelen kunnen het beeld van het lerarenberoep verbeteren?

3.1 Methode

Studiekeuzers geven door middel van stellingen aan wat zij belangrijk vinden in het beroep dat zij in de toekomst willen uitoefenen en hoe zij het lerarenberoep PO en VO/mbo waarderen. Ook geven zij aan wat hen weerhoudt om voor het lerarenberoep te kiezen, welke carrièremogelijkheden het beroep van leraar interessanter zouden maken en hoe het imago van het lerarenberoep verbeterd kan worden.

3.1.1 Materialen en procedure

De stellingvragen zijn gebaseerd op eerder onderzoek van Auguste et al. (2010) en Brink et al. (2015). De inhoud en volgorde van de vragen zijn zoveel mogelijk een-op-een overgenomen. In enkele gevallen is het taalgebruik aangepast om beter aan te sluiten bij de woordenschat van de respondenten. De vragen zijn hetzelfde geformuleerd als in Bahlmann et al. (2017). Respondenten vulden hun antwoorden in op een 5-punts-Likertschaal. Hierna beantwoordden respondenten met een initiële overwegingsintentie voor het lerarenberoep van 'zeer niet', 'waarschijnlijk niet', 'misschien' en 'waarschijnlijk wel' vragen over wat hen weerhoudt om voor het lerarenberoep te kiezen. Respondenten die 'misschien', 'waarschijnlijk wel' of 'zeer wel' hebben geantwoord op de overwegingsvragen, is gevraagd om aan te geven welke carrièremogelijkheden het beroep van leraar interessanter zou maken. Alle respondenten hebben vervolgens aangegeven welke maatregelen het imago van het lerarenberoep zouden verbeteren. De complete vragenlijst is te vinden in sectie 5.1.

3.1.2 Analyse

Om in kaart te brengen wat de verschillen zijn tussen het geprefereerde beroep en het lerarenberoep (PO of VO) worden verschillscores berekend door de percentages van de antwoordcategorieën 'eens' en 'zeer eens' bij elkaar op te tellen en deze uitkomsten vervolgens af te zetten tegen de totale groep die de vraag beantwoord heeft. Vervolgens is een verschillscore berekend tussen het percentage respondenten dat een aspect belangrijk vindt in het kader van het geprefereerde beroep en het percentage dat een aspect belangrijk vindt van het lerarenberoep (PO of VO/mbo). Deze verschillscores (Y) vormen een indicator voor de aspecten van het lerarenberoep die aantrekkelijk of onaanvaardbaar gevonden worden door respondenten.

$$Y_{PO}(\text{aantrekkelijkheid lerarenberoep PO}) = \frac{n(\text{eens} + \text{zeer eens})_{pref}}{n(\text{totaal})_{pref}} - \frac{n(\text{eens} + \text{zeer eens})_{lerPO}}{n(\text{totaal})_{lerPO}}$$

$$Y_{VO}(\text{aantrekkelijkheid lerarenberoep VO/mbo}) = \frac{n(\text{eens} + \text{zeer eens})_{pref}}{n(\text{totaal})_{pref}} - \frac{n(\text{eens} + \text{zeer eens})_{lerVO}}{n(\text{totaal})_{lerVO}}$$

Formules verschillscores waarin Y = verschillscore, pref = geprefereerde beroep, lerPO = lerarenopleiding basisonderwijs, lerVO = lerarenopleiding voortgezet onderwijs of mbo.

De verhouding wat betreft niveaus in de dataset is zeer scheef doordat er veel meer mbo'ers zijn dan havisten en vwo'ers. Dit heeft mogelijk een effect op de gemiddelde scores. Daarom worden de resultaten voor de stellingen geanalyseerd in twee groepen. In de eerste groep zitten de havisten en vwo'ers, oftewel de scholieren. Deze verhoudingen komen veel meer overeen met elkaar en leiden tot een logischere analyse. De tweede groep bestaat uit alle mbo-4 studenten. Voor respondenten met en zonder lerarenambities en worden push- en pullfactoren geïdentificeerd die betrekking hebben op de keuze om wel of niet voor het lerarenberoep te kiezen. Hierin zijn pushfactoren de stellingen waarbij de verschilscore tussen het geprefereerde beroep en het lerarenberoep het grootst is, wat inhoudt dat respondenten een kloof ervaren tussen de verwachtingen van het geprefereerde beroep en de mate waarin het lerarenberoep PO of VO/mbo hieraan voldoet. Pullfactoren zijn de stellingen die qua score het meest overeenkomen met de score van het geprefereerde beroep.

3.2 Resultaten

In deze sectie worden de resultaten van het motievendeel van het onderzoek gepresenteerd, waarbij eerst de waardering van het lerarenberoep (PO en VO/mbo) afgezet wordt tegen de waardering van het geprefereerde beroep. Vervolgens worden push- en pullfactoren geïdentificeerd en wordt in kaart gebracht welke redenen scholieren en mbo-4 studenten hebben om niet voor een lerarenopleiding te kiezen. Als laatste is onderzocht welke carrièremogelijkheden scholieren en mbo-4 studenten interessant vinden en hoe het imago van het lerarenberoep verbeterd kan worden.

3.2.1 Waardering lerarenberoep

In deze sectie worden de verwachtingen van studiekeziers rondom hun geprefereerde beroep vergeleken met het beeld dat zij hebben van het lerarenberoep primair onderwijs en het lerarenberoep voortgezet onderwijs/mbo.

3.2.1.1 Primair onderwijs

De verschilscores van scholieren zonder de ambitie om leraar in het basisonderwijs te worden wijken af van scholieren die wel interesse hebben in een lerarenopleiding PO. Scholieren zonder ambitie om leraar in het PO te worden ervaren de grootste kloof tussen het geprefereerde beroep en het lerarenberoep PO op het gebied van carrièremogelijkheden en de mogelijkheid om zich professioneel te blijven ontwikkelen (58,9 procentpunt). Ook zouden ze minder trots zijn om te vertellen leraar te zijn (52,2 procentpunt) en denken ze dat prestaties niet financieel beloond worden (54,8 procentpunt). Een op de tien scholieren denkt dat leraren in het PO als succesvol beschouwd worden en dat leraren een concurrerend startsalaris betaald krijgen. De helft denkt dat je van een lerarensalaris een gezin kunt onderhouden. Deze kans wordt voor het geprefereerde beroep veel hoger ingeschat: 82,4% denkt dat het onderhouden van een gezin mogelijk is met het geprefereerde beroep. De helft denkt dat het lerarenberoep basisonderwijs baanzekerheid biedt. 88,8% denkt dat je als leraar in het basisonderwijs iets kunt betekenen voor andere mensen.

Bij scholieren met de ambitie om leraar in het basisonderwijs te worden zien we een minder grote kloof tussen de waardering van het lerarenberoep en de waardering van het geprefereerde beroep. Het meest opvallend, is dat zij de carrièrekansen en de mogelijkheden om zich professioneel te ontwikkelen als leraar lager inschatten dan voor het geprefereerde beroep (10,7 procentpunt). 9,9% denkt dat je een topstudent moet zijn om een baan te kunnen krijgen als leraar in het basisonderwijs. 13,8% denkt dat je als leraar in het PO een concurrerend startsalaris betaald krijgt. 80,2% denkt dat het lerarenberoep PO baanzekerheid biedt. Verder denken scholieren met de ambitie om leraar in het PO te worden dat ze trots zouden zijn om mensen te vertellen leraar te zijn (84,4%), dat het lerarenberoep PO uitdagend is in positieve zin (88,6%) en dat je met dit werk iets kunt betekenen voor andere mensen (97%).

Mbo-studenten zonder de ambitie om leraar in het basisonderwijs te worden wijken af van mbo-4 studenten die wel in het basisonderwijs zouden willen werken. Respondenten zonder ambitie om werkzaam te zijn als leraar in het PO ervaren een kloof tussen het lerarenberoep PO en het geprefereerde beroep in de mate van carrièremogelijkheden en professionele ontwikkeling (49,5 procentpunt), de professionele werkomgeving (42,4 procentpunt) en hoe trots ze zouden zijn om aan anderen te vertellen dat het hun baan is (45,2%). 78,5% denkt dat je als leraar iets kunt betekenen voor andere mensen, 40% denkt dat je als leraar baanzekerheid hebt, de helft denkt dat het lerarenberoep in positieve zin uitdagend zou zijn.

Bij mbo-4 studenten met de ambitie om leraar in het PO te worden wijkt het lerarenberoep PO in veel mindere mate af van het geprefereerde beroep dan bij mbo-4 studenten die geen leraar willen worden. De grootste kloof tussen het geprefereerde beroep en het lerarenberoep PO ervaren zij op het gebied van financiële beloning bij goed presteren (10,5 procentpunt), professionele werkomgeving (6,6 procentpunt) en carrièremogelijkheden (6,2 procentpunt). 94,7% denkt dat je met het lerarenberoep PO iets voor andere mensen kunt betekenen, 85,1% geeft aan dat familie trots zou zijn om te vertellen dat zij dit beroep uitoefenen, 9 van de 10 mbo-4 studenten zouden zelf trots zijn om te vertellen leraar PO te zijn en zeggen dat het beroep in positieve zin uitdagend zou zijn. Twee derde denkt dat het lerarenberoep PO baanzerkerheid biedt.

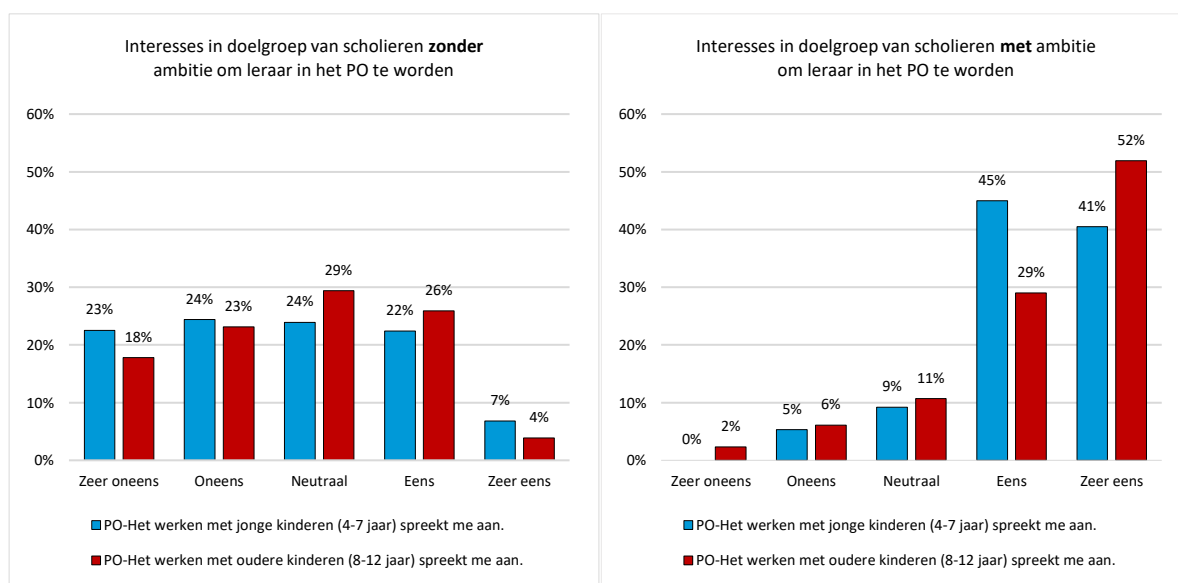
	Geen lerarenambitie PO			Lerarenambitie PO		
	Geprefereerd beroep	Lerarenberoep PO	Verskil	Geprefereerd beroep	Lerarenberoep PO	Verskil
Het trekt het type mensen aan waarmee ik graag wil werken.	59,1%	26,7%	32,4%	73,3%	81,7%	-8,4%
Ik zou trots zijn om mensen te vertellen dat het mijn baan is.	82,9%	30,7%	52,2%	83,2%	84,8%	-1,6%
Het zou in positieve zin uitdagend zijn.	89,5%	42,8%	46,7%	93,1%	88,6%	4,5%
Ik zou in een goed uitgeruste professionele werkomgeving werken.	73,7%	25,6%	48,1%	64,1%	56,5%	7,6%
Als ik het goed zou doen in dit beroep, zou het financieel beloond worden.	68,7%	13,9%	54,8%	31,3%	27,5%	3,8%
Het geeft me carrièremogelijkheden en de mogelijkheid om me professioneel te blijven ontwikkelen.	78,9%	20,0%	58,9%	58,0%	47,3%	10,7%
Ik kan een gezin onderhouden met dit beroep en met deze carrière.	82,4%	50,2%	32,2%	78,6%	69,5%	9,1%
Het biedt een salaris dat substantieel zal groeien in de komende 7 tot 10 jaar.	50,4%	17,5%	32,9%	45,0%	35,9%	9,1%
Mensen in dit beroep worden als succesvol beschouwd.	53,9%	9,5%	44,4%	24,5%	28,3%	-3,8%
Mijn familie zou trots zijn om te vertellen dat ik dit beroep uitoefen.	76,7%	40,9%	35,8%	72,5%	75,6%	-3,1%
Het betaalt een concurrerend startsalaris.	35,3%	10,7%	24,6%	22,9%	13,8%	9,1%
Alleen topstudenten kunnen een baan krijgen in dit veld.	23,9%	6,4%	17,5%	10,7%	9,9%	0,8%
Het biedt baanzerkerheid.	62,1%	51,5%	10,6%	77,1%	80,2%	-3,1%
Met dit werk kun je wat betekenen voor andere mensen.	82,7%	88,8%	-6,1%	95,4%	97,0%	-1,6%

Tabel 31 Verschilscores van imagovragen voor geprefereerd beroep en lerarenberoep PO verdeeld in respondenten zonder lerarenambities en respondenten met lerarenambities in procenten (%). Deze verdeling betreft havisten en vwo'ers.

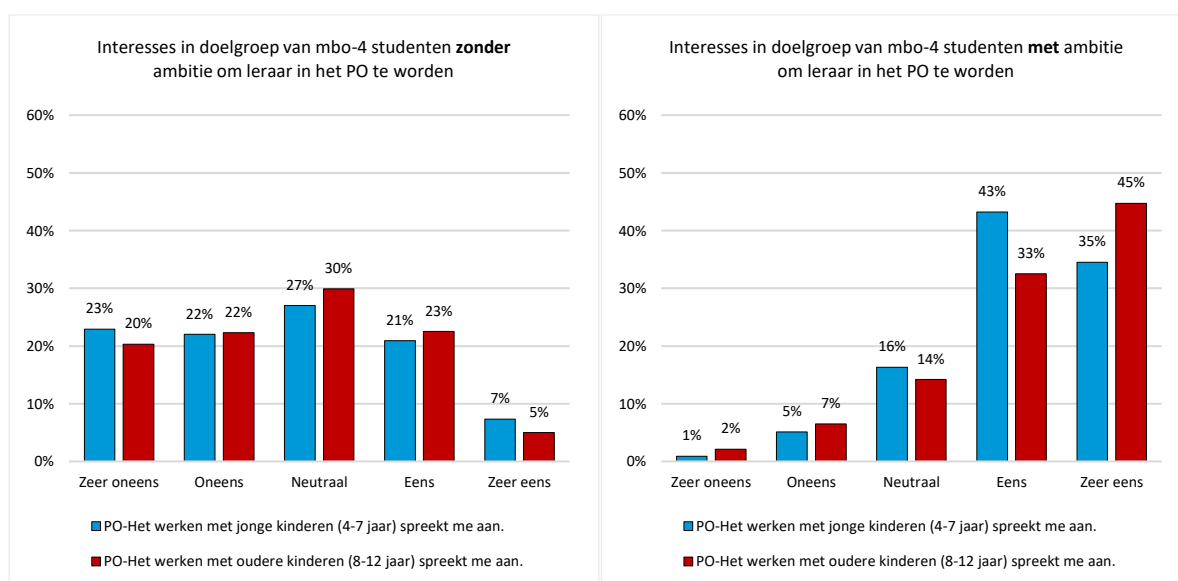
	Geen lerarenambitie PO			Lerarenambitie PO		
	Geprefereerd beroep	Lerarenberoep PO	Verskil	Geprefereerd beroep	Lerarenberoep PO	Verskil
Het trekt het type mensen aan waarmee ik graag wil werken.	56,7%	25,1%	31,6%	71,6%	77,4%	-5,8%
Ik zou trots zijn om mensen te vertellen dat het mijn baan is.	84,5%	39,3%	45,2%	93,7%	89,6%	4,1%
Het zou in positieve zin uitdagend zijn.	86,9%	48,4%	38,5%	93,9%	90,6%	3,3%
Ik zou in een goed uitgeruste professionele werkomgeving werken.	73,1%	30,7%	42,4%	74,4%	67,8%	6,6%
Als ik het goed zou doen in dit beroep, zou het financieel beloond worden.	63,9%	21,6%	42,3%	47,9%	37,4%	10,5%
Het geeft me carrièremogelijkheden en de mogelijkheid om me professioneel te blijven ontwikkelen.	80,1%	30,6%	49,5%	77,3%	71,1%	6,2%
Ik kan een gezin onderhouden met dit beroep en met deze carrière.	72,4%	43,8%	28,6%	74,0%	68,0%	6,0%
Het biedt een salaris dat substantieel zal groeien in de komende 7 tot 10 jaar.	50,5%	20,8%	29,7%	45,4%	39,3%	6,1%
Mensen in dit beroep worden als succesvol beschouwd.	44,2%	18,9%	25,3%	39,2%	42,8%	-3,6%
Mijn familie zou trots zijn om te vertellen dat ik dit beroep uitoefen.	78,1%	48,3%	29,8%	87,3%	85,1%	2,2%
Het betaalt een concurrerend startsalaris.	35,9%	15,9%	20,0%	29,8%	27,7%	2,1%
Alleen topstudenten kunnen een baan krijgen in dit veld.	16,9%	12,4%	4,5%	14,2%	18,6%	-4,4%
Het biedt baanzerkerheid.	55,1%	40,0%	15,1%	65,8%	66,6%	-0,8%
Met dit werk kun je wat betekenen voor andere mensen.	82,9%	78,5%	4,4%	95,2%	94,7%	0,5%

Tabel 32 Verschilscores van imagovragen voor geprefereerd beroep en lerarenberoep PO verdeeld in respondenten zonder lerarenambities en respondenten met lerarenambities in procenten (%). Deze verdeling betreft mbo-4 studenten.

Aan respondenten met en zonder ambitie om leraar te worden in het PO is gevraagd in hoeverre zij het interessant vinden om les te geven aan kinderen in de leeftijd van 4 tot 7 jaar en aan oudere kinderen in de leeftijd van 8 tot 12 jaar, Figuur 11 en Figuur 12. 86% van de scholieren met de ambitie om les te geven in het PO geeft aan te willen werken met kinderen in de leeftijd van 4-7 jaar (zeer eens + eens) en 81% wil werken met kinderen in de leeftijd van 8-12 jaar. 78% van de mbo-4 studenten met ambitie om leraar in het PO te worden wil met jonge kinderen (4-7 jaar) werken en evenveel mbo-4 studenten willen met oudere kinderen (8-12 jaar) werken. Mbo-4 studenten en scholieren lijken een iets grotere voorkeur te hebben voor het werken met kinderen in de leeftijd van 8-12 aangezien zij als antwoord op de stelling vaker 'zeer eens' geantwoord hebben en het met de stelling over jongere kinderen vaker 'eens' waren.

Figuur 11 Interesse in het lesgeven aan jongere of aan oudere kinderen van scholieren zonder en met ambitie om leraar in het PO te worden.

Figuur 12 Interesse in het lesgeven aan jongere of aan oudere kinderen van mbo-4 studenten zonder en met ambitie om leraar in het PO te worden.

De verschildcores zijn ook berekend voor scholieren en mbo-4 studenten met betrekking tot de lerarenopleiding voor het voortgezet onderwijs. Voor scholieren worden de afzonderlijke verschildcores weergegeven voor mensen met en zonder ambitie om leraar in het VO/mbo te worden. Hetzelfde wordt gedaan voor de mbo-4 studenten.

Scholieren zonder ambitie om leraar in het VO/mbo te worden, ervaren een grote kloof tussen het geprefereerde beroep en het lerarenberoep VO/mbo op het gebied van carrièremogelijkheden en de mogelijkheid om zich professioneel te blijven ontwikkelen (47.3 procentpunt), Tabel 33. Een nog grotere kloof is er tussen de mate waarin zij trots zouden zijn om hun familie te vertellen dat het hun baan is (52.0 procentpunt). Ook ervaren zij grote verschillen tussen het geprefereerde beroep en het lerarenberoep VO/mbo op het gebied van professionele werkomgeving en financiële beloning bij goede prestaties. 86,4% denkt dat je met het beroep van leraar in het VO/mbo iets kunt betekenen voor andere mensen en 61,5% denkt dat je een gezin kunt onderhouden met dit beroep. Minder dan de helft denkt dat je met dit beroep baanzekerheid hebt (48,1%).

De verschildcores van scholieren met de ambitie om leraar in het VO/mbo te worden zijn veel lager, Tabel 33. Het grootste verschil is zichtbaar bij baanzekerheid (-11.7 procentpunt). 71,7% denkt dat je met het lerarenberoep leraar in het VO/mbo baanzekerheid hebt, terwijl 60,0% dat denkt bij het geprefereerde beroep. 88,2% denkt je als leraar in het VO/mbo iets kunt betekenen voor andere mensen, 77,6% zegt dat familie trots zou zijn om te vertellen dat zij dit beroep uitoefenen en 76,5% zegt zelf trots te zijn om te vertellen leraar te zijn. 85,9% ziet het als positieve uitdaging om leraar in het VO/mbo te zijn.

Mbo-4 studenten zonder ambitie om leraar in het VO/mbo te worden ervaren een kloof tussen hoe trots ze zouden zijn om te vertellen werkzaam te zijn als leraar in het VO/mbo of het geprefereerde beroep uit te oefenen (48.8 procentpunt), Tabel 34. Ook denken zij als leraar in het VO/mbo een minder professionele omgeving te hebben dan in het geprefereerde beroep (41.9 procentpunt) en denken zij dat de carrièremogelijkheden minder goed zijn (43.4 procentpunt). Drie kwart denkt dat je als leraar in het VO/mbo iets kunt betekenen voor andere mensen. 37,1% denkt dat je als leraar in het VO/mbo baanzekerheid hebt.

Mbo-4 studenten met de ambitie om leraar in het VO/mbo te worden denken dat het lerarenberoep VO/mbo het type mensen aantrekt waarmee ze graag zouden willen werken, meer nog dan in het geprefereerde beroep, Tabel 34. Ook denken zij dat leraren in het VO/mbo vaker als succesvol beschouwd worden dan mensen die werkzaam zijn in het geprefereerde beroep. 93,2% denkt dat je als leraar in het VO/mbo iets kunt betekenen voor andere mensen, 88,1% denkt dat het een positieve uitdaging is en 84,4% zou trots zijn om aan andere mensen te vertellen leraar in het VO/mbo te zijn. 62,9% denkt dat je als leraar in het VO/mbo baanzekerheid hebt.

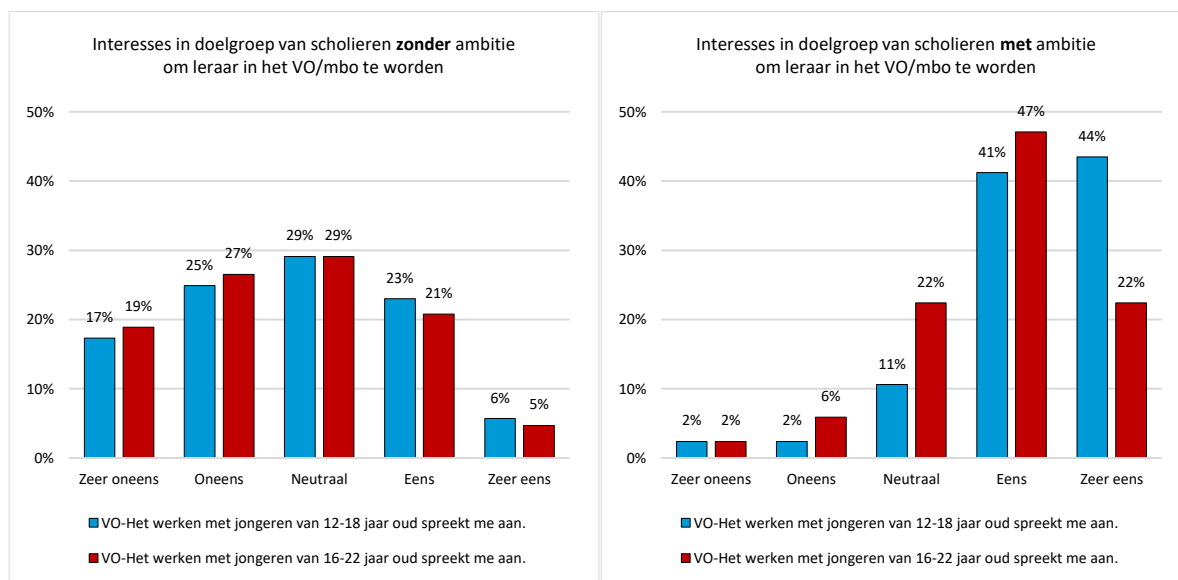
	Geen lerarenambitie VO/mbo			Lerarenambitie VO/mbo		
	Geprefereerd beroep	Lerarenberoep VO/mbo	Vershil	Geprefereerd beroep	Lerarenberoep VO/mbo	Vershil
Het trekt het type mensen aan waarmee ik graag wil werken.	59,7%	22,5%	37,2%	63,6%	72,9%	-9,3%
Ik zou trots zijn om mensen te vertellen dat het mijn baan is.	82,8%	30,8%	52,0%	84,7%	76,5%	8,2%
Het zou in positieve zin uitdagend zijn.	89,4%	50,3%	39,1%	95,2%	85,9%	9,3%
Ik zou in een goed uitgeruste professionele werkomgeving werken.	73,5%	32,5%	41,0%	68,2%	62,4%	5,8%
Als ik het goed zou doen in dit beroep, zou het financieel beloond worden.	67,6%	24,3%	43,3%	44,7%	48,3%	-3,6%
Het geeft me carrièremogelijkheden en de mogelijkheid om me professioneel te blijven ontwikkelen.	78,3%	31,0%	47,3%	63,6%	54,1%	9,5%
Ik kan een gezin onderhouden met dit beroep en met deze carrière.	82,4%	61,5%	20,9%	77,6%	76,5%	1,1%
Het biedt een salaris dat substantieel zal groeien in de komende 7 tot 10 jaar.	50,3%	19,2%	31,1%	42,3%	35,3%	7,0%
Mensen in dit beroep worden als succesvol beschouwd.	53,1%	15,2%	37,9%	31,8%	35,3%	-3,5%
Mijn familie zou trots zijn om te vertellen dat ik dit beroep uitoefen.	76,5%	42,9%	33,6%	74,1%	77,6%	-3,5%
Het betaalt een concurrerend startsalaris.	34,9%	13,7%	21,2%	28,2%	20,0%	8,2%
Alleen topstudenten kunnen een baan krijgen in dit veld.	23,5%	8,2%	15,3%	15,3%	20,0%	-4,7%
Het biedt baan zekerheid.	63,0%	48,1%	14,9%	60,0%	71,7%	-11,7%
Met dit werk kun je wat betekenen voor andere mensen.	83,1%	86,4%	-3,3%	88,2%	88,2%	0,0%

Tabel 33 Verschilscores van imagovragen voor geprefereerd beroep en lerarenberoep VO/mbo verdeeld in respondenten zonder lerarenambities en respondenten met lerarenambities in procenten (%). Deze verdeling betreft havisten en vwo'ers.

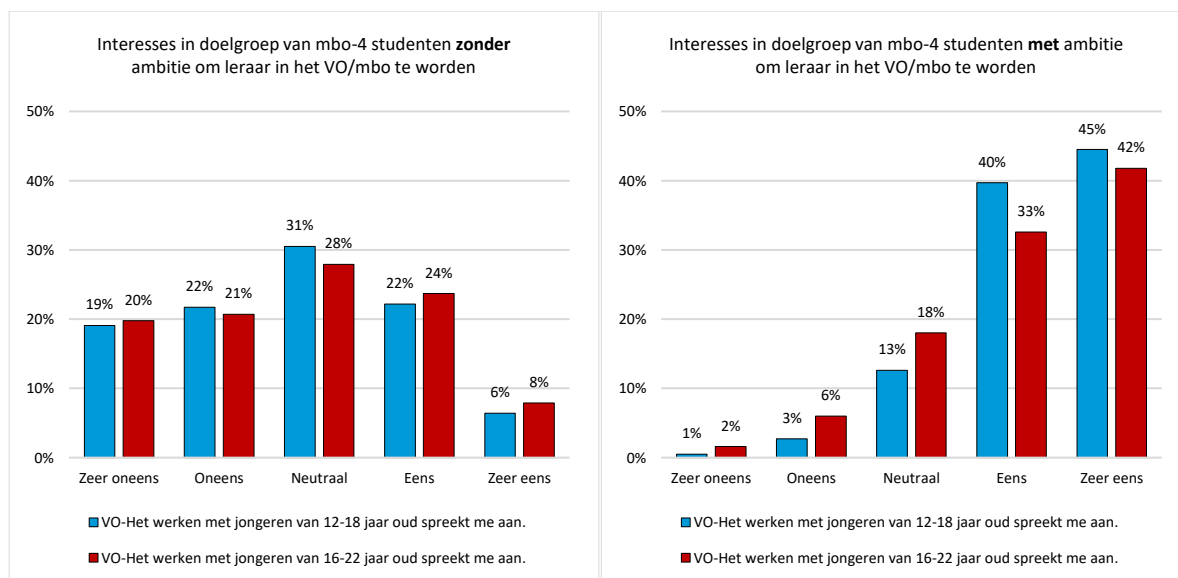
	Geen lerarenambitie VO/mbo			Lerarenambitie VO/mbo		
	Geprefereerd beroep	Lerarenberoep VO/mbo	Vershil	Geprefereerd beroep	Lerarenberoep VO/mbo	Vershil
Het trekt het type mensen aan waarmee ik graag wil werken.	57,4%	24,3%	33,1%	64,2%	78,1%	-13,9%
Ik zou trots zijn om mensen te vertellen dat het mijn baan is.	84,8%	36,0%	48,8%	91,1%	84,4%	6,7%
Het zou in positieve zin uitdagend zijn.	87,0%	49,8%	37,2%	93,4%	88,1%	5,3%
Ik zou in een goed uitgeruste professionele werkomgeving werken.	73,2%	31,3%	41,9%	73,5%	65,2%	8,3%
Als ik het goed zou doen in dit beroep, zou het financieel beloond worden.	63,4%	26,2%	37,2%	53,9%	53,4%	0,5%
Het geeft me carrièremogelijkheden en de mogelijkheid om me professioneel te blijven ontwikkelen.	79,9%	36,5%	43,4%	79,4%	74,4%	5,0%
Ik kan een gezin onderhouden met dit beroep en met deze carrière.	72,4%	48,8%	23,6%	74,1%	76,0%	-1,9%
Het biedt een salaris dat substantieel zal groeien in de komende 7 tot 10 jaar.	50,2%	22,1%	28,1%	51,2%	48,8%	2,4%
Mensen in dit beroep worden als succesvol beschouwd.	44,2%	22,4%	21,8%	38,8%	47,6%	-8,8%
Mijn familie zou trots zijn om te vertellen dat ik dit beroep uitoefen.	78,5%	48,4%	30,1%	82,0%	81,7%	0,3%
Het betaalt een concurrerend startsalaris.	35,6%	18,4%	17,2%	34,2%	37,9%	-3,7%
Alleen topstudenten kunnen een baan krijgen in dit veld.	16,7%	14,2%	2,5%	17,0%	24,3%	-7,3%
Het biedt baan zekerheid.	55,5%	37,1%	18,4%	62,4%	62,9%	-0,5%
Met dit werk kun je wat betekenen voor andere mensen.	83,0%	75,4%	7,6%	94,9%	93,2%	1,7%

Tabel 34 Verschilscores van imagovragen voor geprefereerd beroep en lerarenberoep VO/mbo verdeeld in respondenten zonder lerarenambities en respondenten met lerarenambities in procenten (%). Deze verdeling betreft mbo-4 studenten.

Scholieren en mbo-4 studenten zonder ambitie om leraar in het VO/mbo te worden hebben geen duidelijke voorkeur voor lesgeven aan jongere of aan oudere jongeren, Figuur 13 en Figuur 14. Scholieren met ambitie om leraar in het VO/mbo te worden hebben een sterke voorkeur voor het werken met jongeren tussen de 12 en 18 jaar (85%). 69% zou graag werken met jongeren in de leeftijd van 16-22 jaar oud. 85% van de mbo-4 studenten wil graag werken met jongeren van 12 tot 18 jaar, 75% zou graag met jongeren van 16 tot 22 jaar willen werken.

Figuur 13 Interesse in het lesgeven aan jongere of aan oudere jongeren van scholieren zonder en met ambitie om leraar in het VO/mbo te worden.

Figuur 14 Interesse in het lesgeven aan jongere of aan oudere jongeren van mbo-4 studenten zonder en met ambitie om leraar in het VO/mbo te worden.

3.2.2 Push- en pullfactoren

Per groep scholieren en mbo-4 studenten is gekeken wat de push- en pullfactoren zijn. Deze zijn uitgesplitst door mensen samen te voegen die wel of juist geen interesse in het lerarenberoep PO hebben. Scholieren en mbo-4 studenten ervaren de grootste kloof tussen het lerarenberoep PO en het geprefereerde beroep op het gebied van carrièremogelijkheden, financiële beloning bij goede prestaties, de professionele werkomgeving en hoe trots ze zouden zijn om mensen te vertellen leraar in het PO te zijn. Op een aantal punten staat het lerarenberoep PO dicht bij het geprefereerde beroep zoals: iets kunnen betekenen voor andere mensen en baanzekerheid, Figuur 15 en Figuur 16.

Pushfactoren voor scholieren zonder ambitie PO	Pullfactoren voor scholieren zonder ambitie PO
- Als ik het goed zou doen in dit beroep, zou het financieel beloond worden. - Ik zou trots zijn om mensen te vertellen dat het mijn baan is. - Het geeft me carrièremogelijkheden en de mogelijkheid om me professioneel te blijven ontwikkelen.	- Met dit werk kun je wat betekenen voor andere mensen. - Het biedt baanzekerheid. - Alleen topstudenten kunnen een baan krijgen in dit veld.
Pushfactoren voor scholieren met ambitie PO	Pullfactoren voor scholieren met ambitie PO
- Het geeft me carrièremogelijkheden en de mogelijkheid om me professioneel te blijven ontwikkelen. - Ik kan een gezin onderhouden met dit beroep en met deze carrière. - Het betaalt een concurrerend startsalaris. - Het biedt een salaris dat substantieel zal groeien in de komende 7 tot 10 jaar.	- Met dit werk kun je wat betekenen voor andere mensen. - Alleen topstudenten kunnen een baan krijgen in dit veld. - Ik zou trots zijn om mensen te vertellen dat het mijn baan is.

Figuur 15 Push- en pullfactoren voor scholieren zonder en met ambitie om leraar in het basisonderwijs te worden.

Pushfactoren voor mbo-4 studenten zonder ambitie PO	Pullfactoren voor mbo-4 studenten zonder ambitie PO
- Ik zou trots zijn om mensen te vertellen dat het mijn baan is. - Ik zou in een goed uitgeruste professionele werkomgeving werken. - Het geeft me carrièremogelijkheden en de mogelijkheid om me professioneel te blijven ontwikkelen.	- Met dit werk kun je wat betekenen voor andere mensen. - Het biedt baanzekerheid. - Het betaalt een concurrerend startsalaris. - Alleen topstudenten kunnen een baan krijgen in dit veld.
Pushfactoren voor mbo-4 studenten met ambitie PO	Pullfactoren voor mbo-4 studenten met ambitie PO
- Als ik het goed zou doen in dit beroep, zou het financieel beloond worden. - Ik zou in een goed uitgeruste professionele werkomgeving werken. - Het geeft me carrièremogelijkheden en de mogelijkheid om me professioneel te blijven ontwikkelen.	- Met dit werk kun je wat betekenen voor andere mensen. - Het biedt baanzekerheid. - Het betaalt een concurrerend startsalaris. - Mijn familie zou trots zijn om te vertellen dat ik dit beroep uitoefen.

Figuur 16 Push- en pullfactoren voor mbo-4 studenten zonder en met ambitie om leraar in het basisonderwijs te worden.

Pushfactoren voor het lerarenberoep VO/mbo van scholieren en mbo-4 studenten zijn voornamelijk financiële beloning bij goed presteren, professionele werkomgeving, carrièremogelijkheden. Scholieren en mbo-4 studenten zonder ambitie om leraar te worden ervaren een kloof tussen hoe trots ze zouden zijn om aan andere mensen te vertellen leraar te zijn. Het lerarenberoep VO/mbo staat dicht bij de wensen van het geprefereerde beroep op het gebied van baanzekerheid en iets kunnen betekenen voor andere mensen, Figuur 17 en Figuur 18.

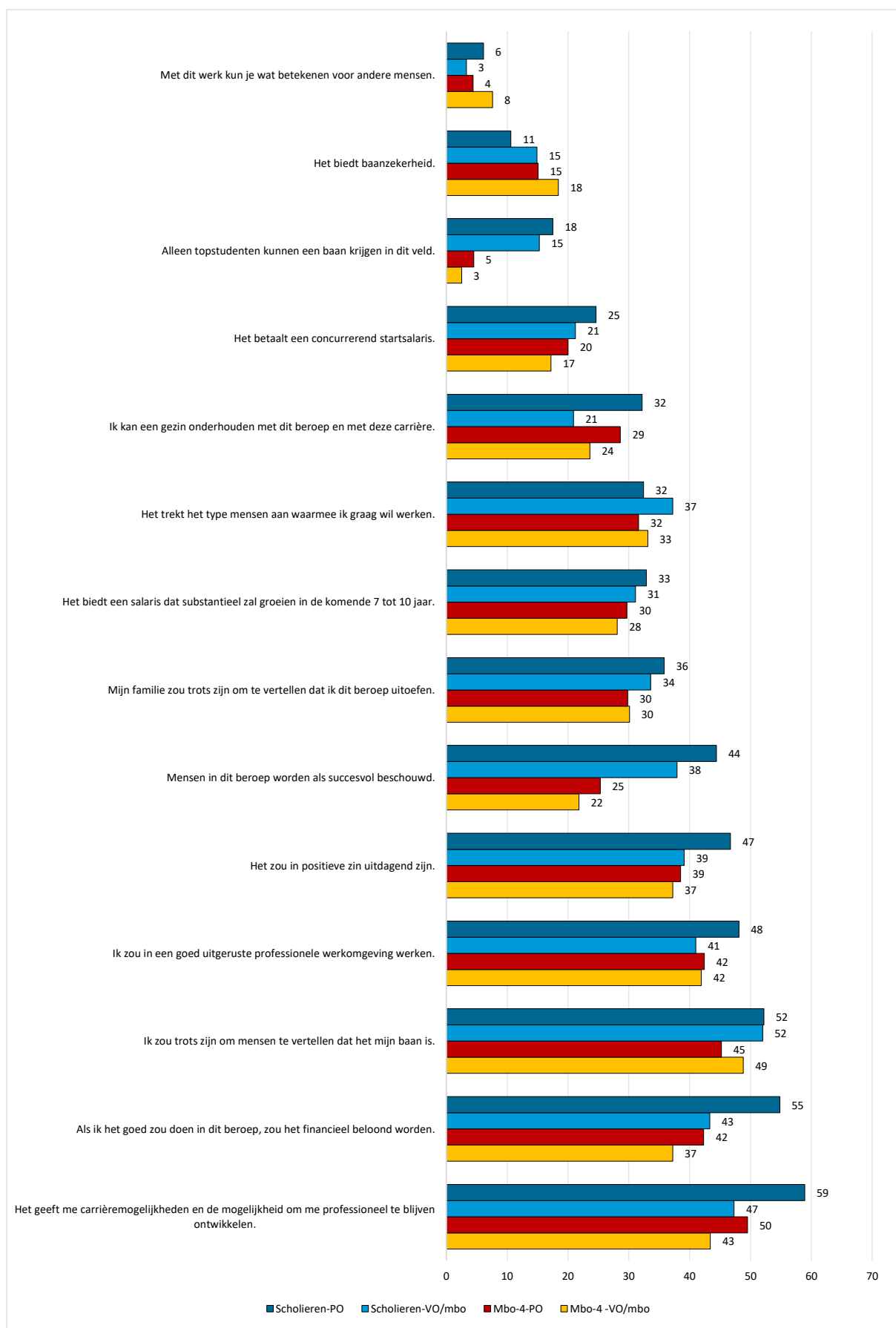
Pushfactoren voor scholieren zonder ambitie VO/mbo	Pullfactoren voor scholieren zonder ambitie VO/mbo
- Ik zou trots zijn om mensen te vertellen dat het mijn baan is. - Als ik het goed zou doen in dit beroep, zou het financieel beloond worden. - Ik zou in een goed uitgeruste professionele werkomgeving werken. - Het geeft me carrièremogelijkheden en de mogelijkheid om me professioneel te blijven ontwikkelen.	- Met dit werk kun je wat betekenen voor andere mensen. - Het biedt baanzekerheid. - Alleen topstudenten kunnen een baan krijgen in dit veld.
Pushfactoren voor scholieren met ambitie VO/mbo	Pullfactoren voor scholieren met ambitie VO/mbo
- Het geeft me carrièremogelijkheden en de mogelijkheid om me professioneel te blijven ontwikkelen. - Ik zou trots zijn om mensen te vertellen dat het mijn baan is. - Het zou in positieve zin uitdagend zijn. - Het biedt baanzekerheid.	- Met dit werk kun je wat betekenen voor andere mensen. - Ik kan een gezin onderhouden met dit beroep en met deze carrière. - Mensen in dit beroep worden als succesvol beschouwd. - Mijn familie zou trots zijn om te vertellen dat ik dit beroep uitoefen.

Figuur 17 Push- en pullfactoren voor scholieren zonder en met ambitie om leraar in het voortgezet onderwijs/mbo te worden.

Pushfactoren voor mbo-4 studenten zonder ambitie PO VO/mbo	Pullfactoren voor mbo-4 studenten zonder ambitie VO/mbo
- Ik zou trots zijn om mensen te vertellen dat het mijn baan is. - Ik zou in een goed uitgeruste professionele werkomgeving werken. - Het geeft me carrièremogelijkheden en de mogelijkheid om me professioneel te blijven ontwikkelen.	- Met dit werk kun je wat betekenen voor andere mensen. - Het biedt baanzekerheid. - Alleen topstudenten kunnen een baan krijgen in dit veld.
Pushfactoren voor mbo-4 studenten met ambitie VO/mbo	Pullfactoren voor mbo-4 studenten met ambitie VO/mbo
- Het trekt het type mensen aan waarmee ik graag wil werken. - Ik zou in een goed uitgeruste professionele werkomgeving werken. - Mensen in dit beroep worden als succesvol beschouwd.	- Met dit werk kun je wat betekenen voor andere mensen. - Het biedt baanzekerheid. - Mijn familie zou trots zijn om te vertellen dat ik dit beroep uitoefen. - Als ik het goed zou doen in dit beroep, zou het financieel beloond worden.

Figuur 18 Push- en pullfactoren voor mbo-4 studenten zonder en met ambitie om leraar in het voortgezet onderwijs/mbo te worden.

Figuur 19 bevat een visuele weergave van de verschijscores en laat de kloof zien voor scholieren en mbo-4 studenten zonder ambitie om leraar in het PO of VO/mbo te worden tussen het lerarenberoep (PO of VO/mbo) en het geprefereerde beroep.

Figuur 19 Kloof (in procentpunten) tussen het geprefereerde beroep en de visie op het beroep van leraar PO en VO/mbo voor scholieren en mbo-4 studenten zonder ambitie om leraar te worden in het PO of VO/mbo.

3.2.3 Redenen om af te zien van het beroep van leraar

Aan havisten, vwo'ers en mbo-4 studenten is gevraagd welke factoren ertoe leiden om af te zien van het lerarenberoep, Tabel 35. Havisten en mbo-4 studenten vinden het salaris de belangrijkste reden om af te zien van het lerarenberoep. Ook voor vwo'ers is het salaris een reden om af te zien van het lerarenberoep PO (57,1%), maar het gebrek aan carrièreperspectief is voor vwo'ers de belangrijkste reden (59,9%) en ook het verwachte tekort aan intellectuele uitdaging speelt een rol (53,7%). Een derde tot meer dan 40% van de respondenten geeft aan dat de eigen ervaring als leerling een rol speelt bij het afzien van de lerarenopleiding PO. Voor 14,5% van de mbo-4 studenten zijn de hoge toelatingseisen een reden om af te zien van het lerarenberoep PO, voor havisten (6,4%) en vwo'ers (1,1%) vormen de toelatingseisen nauwelijks een barrière.

Voor zowel havisten als mbo-4 studenten is de eigen ervaring als leerling de belangrijkste reden om niet te kiezen voor een lerarenopleiding in het voortgezet onderwijs of mbo, Tabel 36. 53,1% van de vwo'ers geeft aan dat het gebrek aan carrièreperspectief reden is om af te zien van de lerarenopleiding VO/mbo en 39,5% denkt dat er te weinig intellectuele uitdaging is. Meer dan 40% van de respondenten geeft aan dat de hoge werkdruk reden is om niet te kiezen voor de lerarenopleiding VO/mbo. Een derde van de respondenten denkt dat het lerarenberoep een zwaar beroep is en ziet er daarom van af.

Afzien van lerarenopleiding PO	Havo	Vwo	Mbo-4
Laag salaris	51,8%	57,1%	44,6%
Weinig carrièreperspectief	46,8%	59,9%	35,2%
Door mijn eigen ervaring als leerling	41,3%	37,4%	36,4%
Omgang met kinderen spreekt me niet aan	39,0%	41,7%	41,1%
Hoge werkdruk	36,5%	37,2%	39,2%
Lage status van het lerarenberoep	33,8%	35,8%	25,1%
Weinig intellectuele uitdaging	30,3%	53,7%	20,5%
Zwaar beroep	22,3%	22,8%	21,4%
Weinig professionele cultuur in het onderwijs	20,9%	26,9%	14,4%
Hoge toelatingseisen	6,4%	1,1%	14,5%

Tabel 35 Redenen om af te zien van een lerarenopleiding basisonderwijs. Deze vraag is voorgelegd aan respondenten die op de initiële overwegingsvraag PO 'totaal niet', 'waarschijnlijk niet', 'misschien' of 'waarschijnlijk wel' geantwoord hebben.

Afzien van lerarenopleiding VO/mbo	Havo	Vwo	Mbo-4
Door mijn eigen ervaring als leerling	48,9%	42,8%	41,5%
Hoge werkdruk	41,2%	40,8%	40,1%
Omgang met kinderen spreekt me niet aan	39,5%	39,8%	38,5%
Weinig carrièreperspectief	38,2%	53,1%	29,6%
Laag salaris	37,7%	43,3%	34,9%
Zwaar beroep	34,6%	32,4%	29,6%
Lage status van het lerarenberoep	29,4%	31,3%	23,3%
Weinig intellectuele uitdaging	23,4%	39,5%	16,8%
Weinig professionele cultuur in het onderwijs	19,3%	23,8%	15,4%
Hoge toelatingseisen	8,2%	2,6%	14,8%

Tabel 36 Redenen om af te zien van een lerarenopleiding voortgezet onderwijs of mbo. Deze vraag is voorgelegd aan respondenten die op de initiële overwegingsvraag VO/mbo 'totaal niet', 'waarschijnlijk niet', 'misschien' of 'waarschijnlijk wel' geantwoord hebben.

3.2.4 Carrière mogelijkheden lerarenberoep

Scholieren en studenten die aangegeven hebben misschien, waarschijnlijk wel of zeker interesse te hebben in een lerarenopleiding PO en/of VO/mbo is gevraagd om aan te geven welke carrière mogelijkheden de opleiding en het beroep van leraar interessanter zouden maken, Tabel 37. Havisten en vwo'ers vinden het vooral interessant om het lesgeven te kunnen combineren met een baan buiten het onderwijs. Vwo'ers zouden zich graag willen specialiseren in het leraarsvak (38,8%). Mbo-4 studenten vinden de mogelijkheid om zich te ontwikkelen als coach het meest interessant (40,1%).

Carrière mogelijkheden lerarenberoep	Havo	Vwo	Mbo-4
Mogelijkheden om lesgeven te combineren met een baan buiten het onderwijs	32,6%	47,5%	37,2%
Mogelijkheden tot ontwikkeling als coach	31,4%	28,4%	40,1%
Mogelijkheden tot specialisatie in het leraarsvak (zoals bijvoorbeeld lesontwikkelaar, leraar onderzoeker, rekenspecialist)	30,8%	38,8%	38,3%
Mogelijkheden tot het verbreden in het leraarsvak door het geven van meer vakken	30,5%	35,1%	32,1%
Mogelijkheden tot ontwikkeling als schoolleider of bestuurder	29,9%	34,1%	29,7%
Mogelijkheden om in een andere onderwijssector les te geven (VO/MBO/HO)	29,3%	28,4%	36,9%
Ik heb daar geen beeld bij	18,3%	14,7%	13,9%

Tabel 37 Welke mogelijkheid/-heden voor een carrière in het leraarsberoep spreekt/spreken je het meest aan? (Meerdere antwoorden mogelijk)-(Overweging PO of VO/mbo: Zeker wel, waarschijnlijk wel, misschien). Percentages voor havo, vwo en mbo-4.

3.2.5 Imagoverbetering

Aan alle respondenten is gevraagd hoe het imago van het lerarenberoep verbeterd zou kunnen worden, Tabel 38. 46,6% van de havisten denkt dat het imago verbetert als leraren een hoger startsalaris krijgen, gevolgd door meer doorgroeimogelijkheden in het salaris (45,4%). Vwo'ers denken dat het imago verbetert door het bieden van meer carrièreperspectief (52,8%). Zij geven ook vaker dan havisten en mbo-4 studenten aan dat meer intellectuele uitdaging voor docenten zou bijdragen aan een beter beeld van het beroep (39,0%). Mbo-4 studenten vinden het vooral belangrijk dat er kleinere klassen komen (52,0%), gevolgd door doorgroeimogelijkheden in het salaris (45,9%) en hogere startsalarissen (44,5%).

Imagoverbetering	Havo	Vwo	Mbo-4
Een hoger startsalaris	46,6%	38,5%	44,5%
Meer doorgroeimogelijkheden in je salaris	45,4%	45,3%	45,9%
Kleinere klassen	44,6%	35,3%	52,0%
Meer carrièreperspectief (bv. specialisatiemogelijkheden)	39,7%	52,8%	36,2%
Minder negatieve publiciteit	33,2%	28,4%	29,5%
Een meer professionele werkomgeving op scholen	25,8%	25,9%	25,4%
Meer intellectuele uitdaging voor docenten	21,1%	39,0%	17,4%
Minder lesuren voor docenten	11,3%	8,1%	11,4%
Een imagocampagne	9,7%	9,1%	7,8%

Tabel 38 Belangrijkste factoren die volgens havisten, vwo'ers en mbo-4 studenten kunnen bijdragen aan een beter beeld van het beroep van leraar. (Maximaal drie mogelijkheden).

(5) Welke kenmerken van het primair onderwijs vinden havisten, vwo'ers en mbo-4 studenten aantrekkelijk?

Respondenten met de ambitie om leraar in het basisonderwijs te worden, vinden het lerarenberoep vooral aantrekkelijker omdat je als leraar iets kunt betekenen voor anderen. Ook geven zij aan dat familie trots zou zijn om te vertellen dat ze leraar zijn en zouden zij zelf trots zijn om te vertellen leraar in het basisonderwijs te zijn. De baanzekerheid speelt als extrinsieke factor ook een belangrijke rol bij scholieren en mbo-4 studenten en maakt de lerarenopleiding basisonderwijs aantrekkelijker. Voor respondenten met de ambitie om leraar in het basisonderwijs te worden, kan het beroep van leraar aantrekkelijker gemaakt worden door een concurrerend start-salaris te betalen, het salaris in 7 tot 10 jaar substantieel te laten groeien en door meer carrièremogelijkheden te bieden en mogelijkheid om je professioneel te ontwikkelen als leraar. 86% van de scholieren met de ambitie om les te geven in het PO geeft aan te willen werken met kinderen in de leeftijd van 4-7 jaar (zeer eens + eens) en 81% wil werken met kinderen in de leeftijd van 8-12 jaar. 78% van de mbo-4 studenten met ambitie om leraar in het PO te worden wil met jonge kinderen (4-7 jaar) werken en evenveel mbo-4 studenten willen met oudere kinderen (8-12 jaar) werken. Mbo-4 studenten en scholieren lijken een iets grotere voorkeur te hebben voor het werken met kinderen in de leeftijd van 8-12 aangezien zij als antwoord op de stelling vaker 'zeer eens' geantwoord hebben en het met de stelling over jongere kinderen vaker 'eens' waren.

Respondenten zonder ambitie om leraar in het basisonderwijs te worden vinden het lerarenberoep vooral aantrekkelijker doordat zij het idee hebben dat je als leraar iets voor anderen kunt betekenen en doordat het baanzekerheid biedt. De grootste factor om niet te kiezen voor een lerarenopleiding PO is het idee dat er weinig carrièremogelijkheden zijn binnen het beroep van leraar. Daarnaast hebben respondenten het idee dat er een gebrek is aan professionele werkomgeving. Ook zouden scholieren en mbo-4 studenten zonder ambitie om leraar in het PO te worden minder trots zijn om te vertellen leraar in het basisonderwijs te zijn. Zij hebben geen duidelijke voorkeur voor het lesgeven aan jongere of aan oudere kinderen.

(6) Welke kenmerken van het voortgezet onderwijs vinden havisten, vwo'ers en mbo-4 studenten aantrekkelijk?

De belangrijkste pullfactoren voor scholieren en studenten die de ambitie hebben om leraar in het voortgezet onderwijs te worden zijn: iets kunnen betekenen voor andere mensen, baanzekerheid en dat familie trots zou zijn om te vertellen dat zij leraar in het VO/mbo zijn. Het lerarenberoep VO/mbo zou voor deze respondenten aantrekkelijker zijn wanneer er meer carrièremogelijkheden zijn en meer mogelijkheden om je professioneel te ontwikkelen. Scholieren met ambitie om leraar in het VO/mbo te worden hebben een sterke voorkeur voor het werken met jongeren tussen de 12 en 18 jaar (85%). 69% zou graag werken met jongeren in de leeftijd van 16-22 jaar oud. 85% van de mbo-4 studenten wil graag werken met jongeren van 12 tot 18 jaar, 75% zou graag met jongeren van 16 tot 22 jaar willen werken.

Respondenten zonder ambitie om leraar in het voortgezet onderwijs te worden, vinden het lerarenberoep VO/mbo voornamelijk interessant door baanzekerheid en het idee dat je als leraar iets kunt betekenen voor andere mensen. Het lerarenberoep VO/mbo schiet tekort in vergelijking met het geprefereerde beroep op het gebied van carrièremogelijkheden, professionele werkomgeving en in hoe trots respondenten zouden zijn om leraar te zijn. Respondenten zonder intentie om leraar te worden in het VO hebben geen duidelijke voorkeur voor het lesgeven aan jongeren tussen de 12 en 18 jaar of aan jongeren tussen 16 en 22 jaar oud.

(7) Wat zijn de belangrijkste redenen om niet te kiezen voor een lerarenopleiding?

Aan havisten, vwo'ers en mbo-4 studenten is gevraagd welke factoren ertoe leiden om af te zien van het lerarenberoep. Havisten en mbo-4 studenten vinden het salaris de belangrijkste reden om af te zien van het lerarenberoep voor het basisonderwijs. Ook voor vwo'ers is het salaris een reden om af te zien van het lerarenberoep PO (57,1%), maar het gebrek aan carrièreperspectief is voor vwo'ers de belangrijkste reden (59,9%), evenals het verwachte tekort aan intellectuele uitdaging (53,7%). Een derde tot meer dan 40% van de respondenten geeft aan dat de eigen ervaring als leerling een rol speelt bij het afzien van de lerarenopleiding PO.

Voor zowel havisten als mbo-4 studenten is de eigen ervaring als leerling de belangrijkste reden om niet te kiezen voor een lerarenopleiding in het voortgezet onderwijs of mbo. 53,1% van de vwo'ers geeft aan dat het gebrek aan carrièreperspectief reden is om af te zien van de lerarenopleiding VO/mbo en 39,5% denkt dat er te weinig intellectuele uitdaging is.

(8) Aan welke carrièremogelijkheden hebben scholieren en studenten behoefte?

Havisten en vwo'ers hebben een voorkeur voor de combinatie van lesgeven en een baan buiten het onderwijs. Mbo-4 studenten zouden zich het liefste naast het beroep van leraar ook nog ontwikkelen als coach. Meer dan een derde van de vwo'ers en mbo-4 studenten geeft aan een specialisatie in het leraarsvak interessant te vinden (zoals bijvoorbeeld lesontwikkelaar, leraar onderzoeker, rekenspecialist).

(9) Welke maatregelen kunnen het beeld van het lerarenberoep verbeteren?

Meer dan 45% van alle respondenten geeft aan dat het imago verbeterd kan worden door meer doorgroeimogelijkheden in het salaris te bieden. Mbo-4 studenten (52,0%) denken vooral dat kleinere klassen bijdragen aan een beter imago van het lerarenberoep. 52,8% van de vwo'ers denkt vooral dat meer carrièreperspectief bijdraagt aan een beter imago. Ook zouden vwo'ers graag meer intellectuele uitdaging willen voor docenten. 46,6% van de havisten denkt dat een hoger startsalaris bijdraagt aan een verbetering van het imago.

4 Bronvermelding

- Auguste, B., Kihn, P., & Miller, M. (2010). Closing the talent gap: Attracting and retaining top-third graduates to careers in teaching. New York, NY: McKinsey & Company, 1-46. http://mckinseysociety.com/downloads/reports/Education/Closing_the_talent_gap.pdf
- Bahlmann, M., Van Egmond, R. J., Eustatia, B., & Pillen-Warmerdam, D. (2017). Effecten op de overwegingsintentie van scholieren en mbo-4 studenten om leraar te worden. Leiden, Qompas, 1-100. <https://static.qompas.nl/corporate/Effecten-op-de-overwegingsintentie-van-scholieren-en-mbo-4-studenten-Rapport-Eindversie.pdf>
- Brink, M., Kurver, B., & Broek, A. van den. (2015). Invulling en inrichting van een tegemoetkoming studiekosten lerarenopleidingen voortgezet onderwijs. Nijmegen, ResearchNed, 1-43. http://www.researchned.nl/wp-content/uploads/2015/08/Invulling-en-inrichting-tegemoetkoming-studiekosten-lerarenopleidingen_eindrapport.pdf
- Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). (2017). Leerlingen, deelnemers en studenten; onderwijssoort, woonregio. <http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?PA=71450ned>
- Ministerie AZ (2017). Vertrouwen in de toekomst [Regeerakkoord]. <https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/publicaties/2017/10/10/regeerakkoord-2017-vertrouwen-in-de-toekomst/regeerakkoord-2017-vertrouwen-in-de-toekomst.pdf>
- Ministerie OCW. (2016). Onderwijsarbeidsmarkt [Kamerbrief]. <https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/kamerstukken/2016/11/29/kamerbrief-over-onderwijsarbeidsmarkt/kamerbrief-over-onderwijsarbeidsmarkt.pdf>
- Ministerie OCW. (2017). Plan van aanpak lerarentekort [Kamerbrief]. <https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/kamerstukken/2017/02/24/kamerbrief-met-plan-van-aanpak-lerarentekort/kamerbrief-met-plan-van-aanpak-lerarentekort.pdf>
- Rossi, P. H., & Anderson, B. (1982). The factorial survey approach: An introduction. In P. Rossi & S. L. Nock (Eds.), Measuring social judgments: the factorial survey approach (p. 15-67). Beverly Hills: Sage.

5 Bijlage

5.1 Vragenlijst

Op wat voor opleidingsniveau zit je momenteel?

- ☐ Vmbo -> einde vragenlijst (niet binnen doelgroep)
- ☐ Havo
- ☐ Vwo
- ☐ Mbo
- ☐ Hogeschool (hbo) -> einde vragenlijst (niet binnen doelgroep)
- ☐ Universiteit (wo)-> einde vragenlijst (niet binnen doelgroep)
- ☐ Ik ga niet naar school/Ik studeer niet -> einde vragenlijst (niet binnen doelgroep)

Ik ben een:

- ☐ Man
- ☐ Vrouw

Wat is je geboortjaar? *Optioneel*

Wat zijn de vier cijfers van je postcode? *Optioneel*

Het hoogste opleidingsniveau van mijn ouders/verzorgers is: Als je ouders een verschillend opleidingsniveau hebben, vul dan het hoogste opleidingsniveau in.

- ☐ Basisonderwijs
- ☐ Vmbo
- ☐ Mbo 1,2
- ☐ Mbo 3,4
- ☐ Hbo
- ☐ Wetenschappelijk onderwijs/Universiteit
- ☐ Weet ik niet

In welk jaar zit je nu? (*havisten*)

- ☐ Havo 3 -> einde vragenlijst (niet binnen doelgroep)
- ☐ Havo 4
- ☐ Havo 5

In welk jaar zit je nu? (*vwo'ers*)

- ☐ Vwo 3 -> einde vragenlijst (niet binnen doelgroep)
- ☐ Vwo 4
- ☐ Vwo 5
- ☐ Vwo 6

Met welk profiel ga je eindexamen doen? Als je een dubbel profiel hebt, kies dan het voor jou belangrijkste profiel.

- ☐ C&M
- ☐ E&M
- ☐ N&G
- ☐ N&T

Als je een dubbel profiel hebt, kun je hier dan aangeven wat jouw tweede profiel is? *Optioneel*

- ☐ C&M
- ☐ E&M
- ☐ N&G
- ☐ N&T

Op welk mbo-niveau studeer je? (*mbo'ers*)

- ☐ Mbo-1 -> einde vragenlijst (buiten doelgroep)
- ☐ Mbo-2 -> einde vragenlijst (buiten doelgroep)
- ☐ Mbo-3 -> einde vragenlijst (buiten doelgroep)
- ☐ Mbo-4

Zit je nu in je laatste jaar? (*mbo'ers*)

- ☐ Ja
- ☐ Nee

In welk domein studeer je nu? (mbo'ers)

- ☐ Afbouw, hout en onderhoud
- ☐ Ambacht, laboratorium en gezondheidstechniek
- ☐ Bouw en infra
- ☐ Economie en administratie
- ☐ Handel en ondernemerschap
- ☐ Horeca en bakkerij
- ☐ Informatie en communicatietechnologie
- ☐ Media en vormgeving
- ☐ Mobiliteit en voertuigen
- ☐ Techniek en procesindustrie
- ☐ Toerisme en recreatie
- ☐ Transport, scheepvaart en logistiek
- ☐ Uiterlijke verzorging
- ☐ Veiligheid en sport
- ☐ Voedsel, natuur en leefomgeving
- ☐ Zorg en welzijn

In welk jaar zit je nu? (mbo'ers)

- ☐ Mbo jaar 1
- ☐ Mbo jaar 2
- ☐ Mbo jaar 3
- ☐ Mbo jaar 4

Wat ga je doen na het mbo? (mbo'ers)

- ☐ Zeker werken
- ☐ Zeker doorstuderen in het hbo
- ☐ Waarschijnlijk werken
- ☐ Waarschijnlijk doorstuderen in het hbo
- ☐ Weet ik nog niet

In hoeverre overweeg je om een lerarenopleiding voor het basisonderwijs te gaan doen?

In hoeverre overweeg je om een lerarenopleiding voor het voortgezet onderwijs te gaan doen? Een lerarenopleiding voor het voortgezet onderwijs leidt ook op voor het lesgeven in het mbo.

- ☐ Totaal niet
- ☐ Waarschijnlijk niet
- ☐ Misschien
- ☐ Waarschijnlijk wel
- ☐ Zeker wel

Introductie vignetten: In de volgende vragen geven we je **verschillende voorwaarden** die mogelijk je keuze voor een lerarenopleiding basisonderwijs (zoals de Pabo) kunnen beïnvloeden. Je ziet steeds een voorwaarde en daarna vragen we je of je onder die voorwaarde zou overwegen om een **lerarenopleiding basisonderwijs** te gaan doen. Je krijgt **zes** van deze voorwaarden te zien. *Hierop volgen de vignetten, zie 5.2.*

Zou je onder deze voorwaarden kiezen voor een lerarenopleiding voor het basisonderwijs?

- ☐ Zeker niet
- ☐ Waarschijnlijk niet
- ☐ Misschien
- ☐ Waarschijnlijk wel
- ☐ Zeker wel

Introductie vignetten: In de volgende vragen geven we je **verschillende voorwaarden** die mogelijk je keuze voor een lerarenopleiding kunnen beïnvloeden. Je ziet steeds een voorwaarde en daarna vragen we je of je onder die voorwaarde zou overwegen om een **lerarenopleiding voor het voortgezet onderwijs/mbo** te gaan doen. Je krijgt **twee** van deze voorwaarden te zien. *Hierop volgen de vignetten, zie 5.3.*

Zou je onder deze voorwaarden kiezen voor een lerarenopleiding voor het voortgezet onderwijs/mbo?

- ☐ Zeker niet
- ☐ Waarschijnlijk niet
- ☐ Misschien
- ☐ Waarschijnlijk wel
- ☐ Zeker wel

Kun je aangeven in hoeverre je het eens met bent de volgende stellingen in relatie tot het beroep dat je het liefst wilt uitoefenen.

1 – Zeer oneens, 2 – Oneens, 3 – Neutraal, 4 – Eens, 5 – Zeer eens

1. Het trekt het type mensen aan waarmee ik graag wil werken.
2. Ik zou trots zijn om mensen te vertellen dat het mijn baan is.
3. Het zou in positieve zin uitdagend zijn.
4. Ik zou in een goed uitgeruste professionele werkomgeving werken.
5. Als ik het goed zou doen in dit beroep, zou het financieel beloond worden.
6. Het geeft me carrièremogelijkheden en de mogelijkheid om me professioneel te blijven ontwikkelen.
7. Ik kan een gezin onderhouden met dit beroep en met deze carrière.
8. Het biedt een salaris dat substantieel zal groeien in de komende 7 tot 10 jaar.
9. Mensen in dit beroep worden als succesvol beschouwd.
10. Mijn familie zou trots zijn om te vertellen dat ik dit beroep uitoefen.
11. Het betaalt een concurrerend startsalaris.
12. Alleen topstudenten kunnen een baan krijgen in dit veld.
13. Het biedt baanzekerheid.
14. Met dit werk kun je wat betekenen voor andere mensen.

Nu krijg je nog eens dezelfde stellingen, maar nu vragen we jou deze stellingen te beantwoorden voor het lerarenberoep. Dus in hoeverre ben jij het eens met de volgende stellingen als we het hebben over het beroep van leraar in het *basisonderwijs*?

15. Het werken met jonge kinderen (4-7 jaar) spreekt me aan.
16. Het werken met oudere kinderen (8-12 jaar) spreekt me aan.

Nu krijg je nog eens dezelfde stellingen, maar nu vragen we jou deze stellingen te beantwoorden voor het lerarenberoep. Dus in hoeverre ben jij het eens met de volgende stellingen als we het hebben over het beroep van leraar in het *voortgezet onderwijs of mbo*?

17. Het werken met jongeren van 12-18 jaar oud spreekt me aan.
18. Het werken met jongeren van 16-22 jaar oud spreekt me aan.

Je hebt eerder aangegeven dat je (*zeker geen/waarschijnlijk geen/misschien/waarschijnlijk wel*) interesse hebt in een lerarenopleiding (*basisonderwijs/voortgezet onderwijs of mbo*). Speelt een van de onderstaande redenen een rol bij het afzien van beroep van leraar in het *basisonderwijs/voortgezet onderwijs*? (Meerdere antwoorden mogelijk)

- ☐ Omgang met kinderen spreekt me niet aan
- ☐ Laag salaris
- ☐ Weinig carrièreperspectief
- ☐ Weinig professionele cultuur in het onderwijs
- ☐ Lage status van het lerarenberoep
- ☐ Zwaar beroep
- ☐ Hoge werkdruk
- ☐ Weinig intellectuele uitdaging
- ☐ Door mijn eigen ervaring als leerling in het onderwijs
- ☐ Hoge toelatingseisen

Zijn er andere redenen die een rol spelen bij jouw keuze om af te zien van het lerarenberoep voor het *basisonderwijs/voortgezet onderwijs of mbo*? Optioneel

Wat zijn volgens jou de belangrijkste factoren die kunnen bijdragen aan een beter beeld van het beroep van leraar? (Maximaal drie mogelijkheden)

- ☐ Een hoger startsalaris
- ☐ Meer doorgroeimogelijkheden in je salaris
- ☐ Meer carrièreperspectief (bv. specialisatiemogelijkheden)
- ☐ Minder lesuren voor docenten
- ☐ Kleinere klassen
- ☐ Een imagocampagne (zoals de “geschikt-ongeschikt” campagne van defensie)
- ☐ Een meer professionele werkomgeving op scholen
- ☐ Meer intellectuele uitdaging voor docenten
- ☐ Minder negatieve publiciteit

Kun je andere factoren bedenken die zouden bijdragen aan een beter imago? Optioneel

Welke mogelijkheid/-heden voor een carrière in het leraarsberoep spreekt/spreken je het meest aan (Meerdere antwoorden mogelijk) - (Overweging PO of VO: Zeker wel, waarschijnlijk wel, misschien)

- ☐ Mogelijkheden tot specialisatie in het leraarsvak (zoals bijvoorbeeld lesontwikkelaar, leraar onderzoeker, rekenspecialist)
- ☐ Mogelijkheden tot verbreden in het leraarsvak door het geven van meer vakken
- ☐ Mogelijkheden tot ontwikkeling als coach
- ☐ Mogelijkheden tot ontwikkeling als schoolleider of bestuurder
- ☐ Mogelijkheden om in een andere onderwijssector les te geven (VO/MBO/HO)
- ☐ Mogelijkheden om lesgeven te combineren met een baan buiten het onderwijs
- ☐ Ik heb daar geen beeld bij

- [illegible]

Tabel 39 Uitgewerkte vignetten voor het basisonderwijs.

5.3 Uitgewerkte vignetten inrichting lerarenopleiding voortgezet onderwijs

1. Stel, er is een 4-jarige lerarenopleiding voor het voortgezet onderwijs/mbo waarbinnen je wordt opgeleid om les te mogen geven in een extra vak.
2. Stel, er is een 5-jarige lerarenopleiding voor het voortgezet onderwijs/mbo waarbinnen je wordt opgeleid om les te mogen geven in een extra vak.
3. Stel er is een 4-jarige lerarenopleiding voor het voortgezet onderwijs/mbo waarbinnen je ook wordt opgeleid tot gymdocent.
4. Stel, er is een 5-jarige lerarenopleiding voor het voortgezet onderwijs/mbo waarbinnen je ook wordt opgeleid tot gymdocent.
5. Stel, er is een 4-jarige lerarenopleiding voor het voortgezet onderwijs/mbo waarbinnen je ook wordt opgeleid om te werken in de jeugdhulpverlening.
6. Stel, er is een 5-jarige lerarenopleiding voor het voortgezet onderwijs/mbo waarbinnen je ook wordt opgeleid om te werken in de jeugdhulpverlening.
7. Stel, er is een 4-jarige lerarenopleiding voor het voortgezet onderwijs/mbo waarbinnen je ook wordt opgeleid tot groepsdocent in het basisonderwijs (groep 1 t/m 8).
8. Stel, er is een 5-jarige lerarenopleiding voor het voortgezet onderwijs/mbo waarbinnen je ook wordt opgeleid tot groepsdocent in het basisonderwijs (groep 1 t/m 8).
9. Stel, er is een 4-jarige lerarenopleiding voor het voortgezet onderwijs/mbo waarbinnen je ook wordt opgeleid tot groepsdocent in het basisonderwijs met een specialisatie voor groep 5 t/m 8.
10. Stel, er is een 5-jarige lerarenopleiding voor het voortgezet onderwijs/mbo waarbinnen je ook wordt opgeleid tot groepsdocent in het basisonderwijs met een specialisatie voor groep 5 t/m 8.

Bij alle vignetten stond een kader met de volgende tekst: Met de lerarenopleiding voortgezet onderwijs/mbo mag je lesgeven in een vak op vmbo, havo, vwo en mbo.

Tabel 40 Uitgewerkte vignetten voortgezet onderwijs/mbo.

5.4 Vignetten PO algemene analyse

Het aanbieden van een specialisatie als groepsdocent voor jonge kinderen (groep 1 t/m 4) of oudere kinderen (groep 5 t/m 8) heeft geen effect op de intentie om voor een lerarenopleiding in het primair onderwijs te kiezen, Tabel 41. Havisten en vwo'ers zijn significant geïnteresseerder in de lerarenopleiding basisonderwijs wanneer er sprake is van verschillende verbredingsprogramma's zoals lesgeven in een vak in de onderbouw van het voortgezet onderwijs want de kansverhouding tussen een positieve en negatieve intentie wordt 1,529 keer hoger. Ook een verbredingsprogramma dat opleidt tot jeugdhulpverlener heeft een positief effect op de interesse van scholieren om voor een lerarenopleiding PO te kiezen (OR = 1,453). De intentie om voor een lerarenopleiding PO te kiezen neemt niet toe bij het aanbieden van verbredingsprogramma's waarbij scholieren opgeleid worden tot gymdocent, les mogen geven als groepsdocent op het vmbo of een bevoegdheid krijgen om peuters te begeleiden in het voorschoolse educatietraject. Scholieren vinden een studieduur van 5 jaar significant minder interessant dan een studieduur van 4 jaar (OR = 0,694). Vanwege het verschil in kansverhouding tussen mannen en vrouwen (OR = 1,846) is besloten om de verschillen voor mannen en vrouwen in kaart te brengen om negatieve effecten zichtbaar te maken. Verschillen voor tussen mannen en vrouwen voor scholieren zijn te vinden in sectie 2.2.1.1 en voor mbo-4 studenten in 2.2.1.2.

	Model 1	Model 2
Specialisatie (Ref. = Geen)		
Groep 1 t/m 4	,917	,908
Groep 5 t/m 8	1,078	1,078
Verbreding (Ref. = Geen)		
Gymdocent	1,064	1,068
Vak VO-onderbouw	1,529*	1,555*
Groepsdocent vmbo	,873	,878
Voorschoolse educatie	1,121	1,127
Jeugdhulpverlener	1,453*	1,458*
Studieduur (Ref. = 4 jaar)	,694*	,686*
Geslacht (Ref. = Man)		1,846*
Niveau (Ref. = Havo)		,412*
Laatstejaars (Ref. = Nee)		,878*
Profiel (Ref. = C&M)		
E&M		,781*
N&G		,759*
N&T		,550*
Intercept	-2,349	-2,017
-2*Loglikelihood	8779,774	8408,500
Aantal observaties	15.157	15.157
Aantal respondenten	2.526	2.526

Tabel 41 Keuze voor een lerarenopleiding basisonderwijs naar vignet- en achtergrondkenmerken. Geschatte odds ratio's en random effect variantie binnen een logistisch multilevel model met scholieren uit havo en vwo. Significante resultaten zijn weergegeven met een *. Het significantieniveau dat gehanteerd wordt is: $\alpha = .05$.

Het aanbieden van een specialisatie heeft geen effect op de intentie van mbo-4 studenten om voor de lerarenopleiding basisonderwijs te kiezen, Tabel 42. Het aanbieden van verbredingsprogramma's als het lesgeven in een extra vak in de onderbouw van het voortgezet onderwijs, lesgeven als groepsdocent op het vmbo, een bevoegdheid om peuters te begeleiden in het voorschoolse educatietraject en een opleiding als jeugdhulpverlener maken de lerarenopleiding basisonderwijs aantrekkelijker voor mbo-4 studenten. Een bevoegdheid als gymdocent heeft geen effect op de intentie om leraar in het PO te worden. Een studieduur van 4 jaar is interessanter dan een studieduur van 5 jaar.

Vrouwen hebben een significant positievere intentie om een lerarenopleiding basisonderwijs te doen (OR = 1,361) dan mannen. Vanwege het verschil in kansverhouding tussen mannen en vrouwen is besloten om de verschillen voor mannen en vrouwen in kaart te brengen om negatieve effecten zichtbaar te maken. Er is geen significant verschil tussen mbo-4 studenten in het laatste jaar en mbo-4 studenten die voorlopig nog niet afstuderen.

	Model 1	Model 2
Specialisatie (Ref. = Geen)		
Groep 1 t/m 4	,986	,988
Groep 5 t/m 8	1,049	1,045
Verbreding (Ref. = Geen)		
Gymdocent	1,048	1,057
Vak VO-onderbouw	1,341*	1,362*
Groepsdocent vmbo	1,322*	1,342*
Voorschoolse educatie	1,169*	1,189*
Jeugdhulpverlener	1,715*	1,736*
Studieduur (Ref. = 4 jaar)	,719*	,714*
Geslacht (Ref. = Man)		1,361*
Laatstejaars (Ref. = Nee)		,945
Domein (Ref. = Afbouw, hout en onderhoud)		
Ambacht, laboratorium en gezondheidstechniek		1,055
Bouw en infra		,878
Economie en administratie		1,632*
Handel en ondernemerschap		1,179
Horeca en bakkerij		1,131
Informatie en communicatietechnologie		,836
Media en vormgeving		1,050
Mobiliteit en voertuigen		,411*
Techniek en procesindustrie		,873
Toerisme en recreatie		1,801*
Transport, scheepvaart en logistiek		,955
Uiterlijke verzorging		1,203
Veiligheid en sport		2,295*
Voedsel, natuur en leefomgeving		1,070
Zorg en welzijn		2,546*
Intercept	-2,119	-2,812
-2*Loglikelihood	68349,848	64462,523
Aantal observaties	95.986	93.702
Aantal respondenten	15.998	15.617

Tabel 42 Keuze voor een lerarenopleiding basisonderwijs naar vignet- en achtergrondkenmerken. Geschatte odds ratio's en random effect variantie binnen een logistisch multilevel model met mbo-4 studenten. Significante resultaten zijn weergegeven met een *. Het significantieniveau dat gehanteerd wordt is: $\alpha = .05$.

Voor ieder vignet is de kans berekend voor de combinatie van verschillende condities binnen de vignetten. Onder invloed van vignet 31 (studieduur van 4 jaar, specialisatie groep 5 t/m 8 en bevoegdheid om les te geven in de onderbouw van het VO) vindt 13,6% van de havo- en vwo-scholieren het interessant om leraar in het PO te worden. Dit is een stijging van 4,9 procentpunt ten opzichte van het nulvignet (vignet 1: 8,7%). Wat opvalt, is dat de vignetten met de hoogste kans om leraar te worden in het PO een studieduur van 4 jaar bevatten. Lesgeven in de onderbouw van het voortgezet onderwijs en verbreding tot jeugdhulpverlener leiden tot de hoogste kans om leraar in het PO te worden. Lesgeven in de onderbouw van het vmbo en bevoegdheid tot gymdocent leiden nauwelijks tot een hogere intentie om leraar in het PO te worden. Het minst interessante vignet voor scholieren is het vignet met een studieduur van 5 jaar, specialisatie als groepsdocent voor groep 1 t/m 4 en verbreding om les te mogen geven op het vmbo.

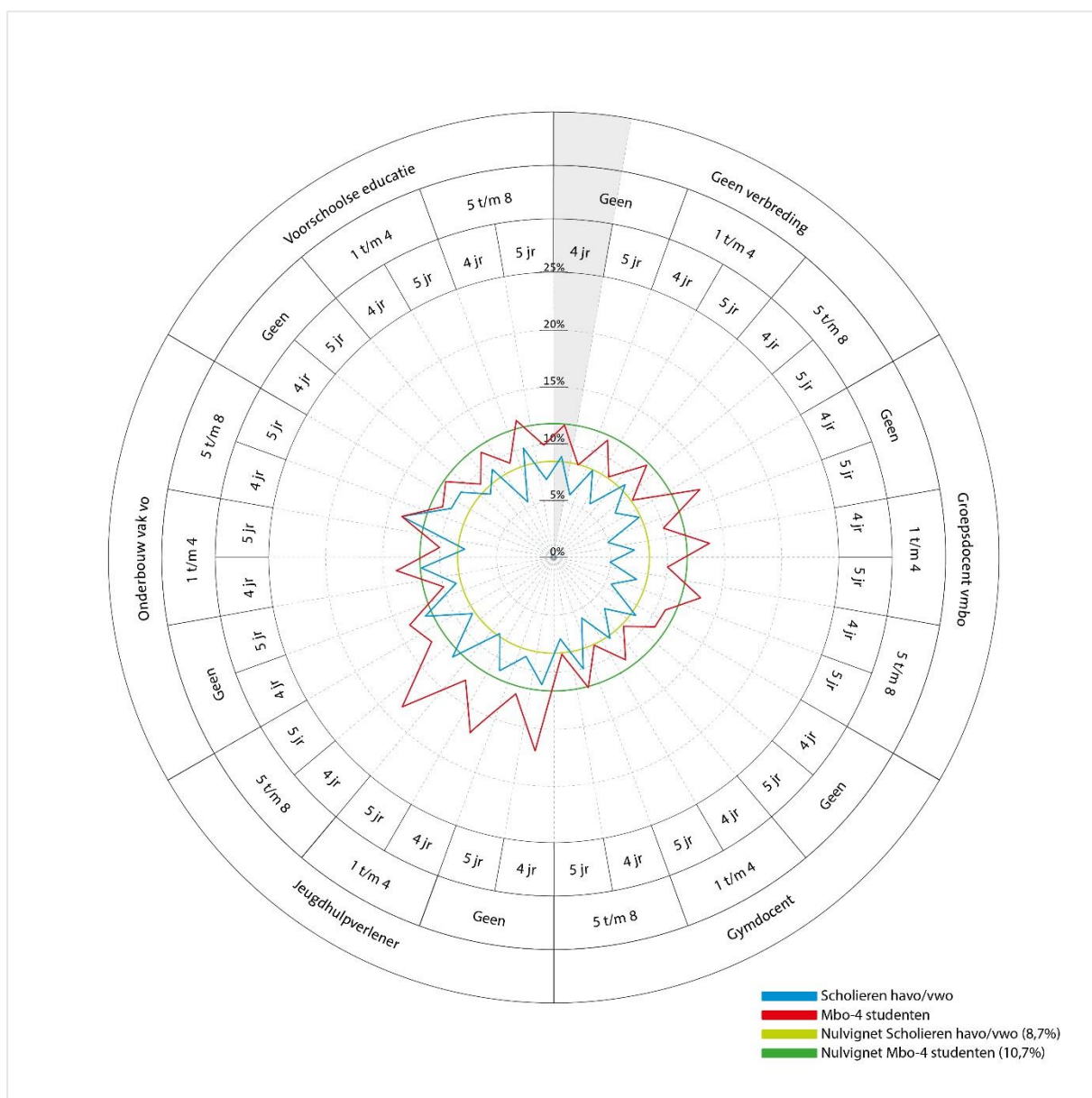
6,3% van de mbo-4 studenten overweegt initieel om leraar in het basisonderwijs te worden. Een studieduur van 4 jaar spreekt hen het meeste aan. Verbreding tot jeugdhulpverlener, ongeacht welke specialisatie leidt tot de hoogste kans wat betreft intentie om leraar in het PO te worden. Ook de bevoegdheid om les te mogen geven in de onderbouw van het voortgezet onderwijs, is interessant voor mbo-4 studenten. Lesgeven als groepsdocent op het vmbo is wel interessant, maar minder interessant dan verbredingsprogramma's in de jeugdhulpverlening of de bevoegdheid om les te mogen geven in de onderbouw van het VO. Het meest interessante vignet (studieduur van 4 jaar, specialisatie in het lesgeven aan kinderen in groep 5 t/m 8 en opleiding tot jeugdhulpverlener) leidt tot een kans van 17,8%. Dit is een stijging van 7,1 procentpunt ten opzichte van het nulvignet (vignet 1: 10,7%). Wanneer dit vignet gecombineerd wordt met een studieduur van 5 jaar in plaats van 4 jaar, dan daalt de kans met 5,3 procentpunt naar 13,5%.

De mogelijkheid om te specialiseren in lesgeven aan jonge of aan oudere kinderen lijkt geen effect te hebben op de intentie om leraar in het basisonderwijs te worden. Het aanbieden van verbredingsprogramma's die opleiden tot jeugdhulpverlener of de mogelijkheid hebben om les te geven in de onderbouw van het voortgezet onderwijs (vmbo, havo en vwo) zijn voor scholieren en mbo-4 studenten het meest interessant. Voor zowel scholieren (havo/vwo) als mbo-4 studenten geldt dat zij een studieduur van 4 jaar interessanter vinden dan een studieduur van 5 jaar.

Vignetnummer	Studieduur	Specialisatie	Verbreding	Scholieren (havo/vwo)	Mbo-4 studenten
31	4 jaar	Groep 5 t/m 8	Vak onderbouw VO	13,6%	14,5%
35	4 jaar	Groep 5 t/m 8	Jeugdhulpverlener	13,0%	17,8%
5	4 jaar	Geen	Vak onderbouw VO	12,7%	13,9%
11	4 jaar	Geen	Jeugdhulpverlener	12,2%	17,1%
21	4 jaar	Groep 1 t/m 4	Vak onderbouw VO	11,8%	13,7%
19	4 jaar	Groep 1 t/m 4	Jeugdhulpverlener	11,3%	16,9%
29	4 jaar	Groep 5 t/m 8	Voorschoolse educatie	10,3%	12,8%
27	4 jaar	Groep 5 t/m 8	Gymdocent	9,9%	11,7%
32	5 jaar	Groep 5 t/m 8	Vak onderbouw VO	9,8%	10,8%
9	4 jaar	Geen	Voorschoolse educatie	9,7%	12,3%
36	5 jaar	Groep 5 t/m 8	Jeugdhulpverlener	9,4%	13,5%
25	4 jaar	Groep 5 t/m 8	Geen	9,3%	11,2%
3	4 jaar	Geen	Gymdocent	9,2%	11,2%
6	5 jaar	Geen	Vak onderbouw VO	9,2%	10,4%
17	4 jaar	Groep 1 t/m 4	Voorschoolse educatie	8,9%	12,2%
12	5 jaar	Geen	Jeugdhulpverlener	8,8%	12,9%
1	4 jaar	Geen	Geen	8,7%	10,7%
15	4 jaar	Groep 1 t/m 4	Gymdocent	8,5%	11,1%
22	5 jaar	Groep 1 t/m 4	Vak onderbouw VO	8,5%	10,3%
33	4 jaar	Groep 5 t/m 8	Groepsdocent vmbo	8,2%	14,3%
20	5 jaar	Groep 1 t/m 4	Jeugdhulpverlener	8,1%	12,8%
13	4 jaar	Groep 1 t/m 4	Geen	8,0%	10,6%
7	4 jaar	Geen	Groepsdocent vmbo	7,7%	13,7%
30	5 jaar	Groep 5 t/m 8	Voorschoolse educatie	7,4%	9,6%
23	4 jaar	Groep 1 t/m 4	Groepsdocent vmbo	7,1%	13,5%
28	5 jaar	Groep 5 t/m 8	Gymdocent	7,1%	8,7%
10	5 jaar	Geen	Voorschoolse educatie	6,9%	9,2%
26	5 jaar	Groep 5 t/m 8	Geen	6,7%	8,3%
4	5 jaar	Geen	Gymdocent	6,6%	8,3%
18	5 jaar	Groep 1 t/m 4	Voorschoolse educatie	6,4%	9,1%
2	5 jaar	Geen	Geen	6,2%	8,0%
16	5 jaar	Groep 1 t/m 4	Gymdocent	6,1%	8,2%
34	5 jaar	Groep 5 t/m 8	Groepsdocent vmbo	5,9%	10,7%
14	5 jaar	Groep 1 t/m 4	Geen	5,7%	7,9%
8	5 jaar	Geen	Groepsdocent vmbo	5,5%	10,3%
24	5 jaar	Groep 1 t/m 4	Groepsdocent vmbo	5,0%	10,1%

Tabel 43 Kans op de overweging (waarschijnlijk wel en zeker wel) om een lerarenopleiding PO te gaan doen voor gecombineerde vignetkenmerken voor scholieren (havo/vwo) en studenten (mbo-4) op basis van geschatte coëfficiënten. Initieële intentie om leraar in het PO te worden van scholieren: 5,2% (gemiddelde van alle scholieren), mbo-4 studenten: 6,3%.

Figuur 20 bevat een visuele weergave van de interesse in vignetten. Wat opvalt, is dat de lijn van de mbo-4 studenten een grotere oppervlakte bestrijkt dan de lijn van de scholieren. Dit betekent dat mbo-4 studenten over het algemeen meer interesse in het doen van een lerarenopleiding PO laten zien per vignet. Bij 4 jaar zien we steeds een piek naar de buitenkant, dit betekent dat de interesse in vignetten met daarin een studieduur van 4 jaar groter is. De grootste pieken zien we bij de verbredingsprogramma's jeugdhulpverlener, extra vak in de onderbouw van het VO, gecombineerd met een studieduur van 4 jaar. Mbo-4 studenten zijn ook geïnteresseerd in het verbredingsprogramma waarbij ze opgeleid worden tot groepsdocent op het vmbo.

Figuur 20 Kans op het doen van een lerarenopleiding PO per vignet voor scholieren (havo/vwo) en mbo-4 studenten.

5.5 Vignetten VO algemene analyse

De resultaten in Tabel 44 laten zien dat het aanbieden van een verbredingsprogramma waarin studenten ook opgeleid worden om les te mogen geven als groepsdocent in het basisonderwijs een positief effect heeft op de intentie om leraar in het VO/mbo te worden ($OR = 1,380$). Het aanbieden van verbredingsprogramma's waarin studenten opgeleid worden tot jeugdhulpverlener of waarin ze zich specialiseren in het lesgeven aan basisschoolleerlingen uit groep 5 t/m 8 heeft geen significante invloed op de intentie van havisten en vwo'ers om voor een lerarenopleiding VO/mbo te kiezen. Een studieduur van 5 jaar lijkt minder interessant te zijn dan een studieduur van 4 jaar. Deze waarde is echter niet significant. Er is een significant verschil tussen de kansverhouding van mannen en vrouwen, daarom laten we de verschillen tussen mannen en vrouwen zien om te corrigeren voor negatieve effecten in secties 2.2.2.1 en 2.2.2.2.

	Model 1	Model 2
Verbreding (Ref. = Extra vak VO)		
Gymdocent	,734*	,729*
Jeugdhulpverlener	1,017	1,013
Groepsdocent basisonderwijs	1,380*	1,399*
Groepsdocent basisonderwijs specialisatie groep 5 t/m 8	,799	,794
Studieduur (Ref. = 4 jaar)	,865	,866
Geslacht (Ref. = Man)		1,474*
Niveau (Ref. = Havo)		,598*
Laatstejaars (Ref. = Nee)		,883
Profiel (Ref. = C&M)		
E&M		,624*
N&G		,595*
N&T		,534*
Intercept	2,103	1,597
-2*Loglikelihood	3.268,533	3203,153
Aantal observaties	5.058	5.058
Aantal respondenten	2.529	2.529

Tabel 44 Keuze voor een lerarenopleiding VO naar vignet- en achtergrondkenmerken. Geschatte odds ratio's en random effect variantie binnen een logistisch multilevel model met scholieren uit havo en vwo. Significante resultaten zijn weergegeven met een *. Het significantieniveau dat gehanteerd wordt is: $\alpha = .05$.

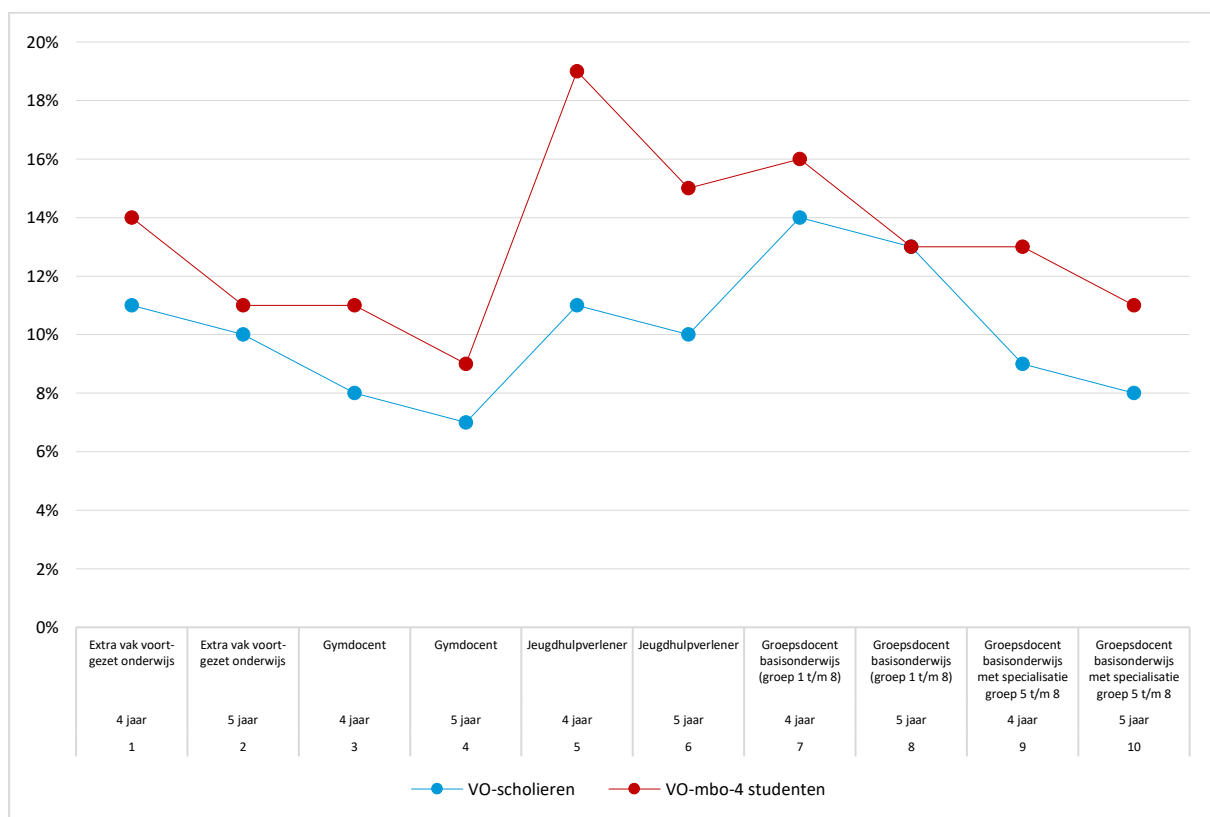
Mbo-4 studenten zijn geïnteresseerder in verbredingsprogramma's waarin de mogelijkheid bestaat om opgeleid te worden tot jeugdhulpverlener of groepsdocent in het basisonderwijs. Een opleiding tot gymdocent heeft een negatief effect in vergelijking tot de referentiecategorie (Extra vak VO), Tabel 45. Een studieduur van 4 jaar is interessanter dan een studieduur van 5 jaar. Vrouwen zijn positiever dan mannen. Er is geen verschil tussen mbo-4 studenten in het laatste jaar van hun opleiding en niet-laatstejaars.

Per vignet is vervolgens de kans berekend op een positieve intentie om te kiezen voor een lerarenopleiding VO/mbo, Tabel 46. De grootste interesse bij scholieren is zichtbaar bij het vignet waarin studenten zich kunnen verbreden tot groepsdocent in het basisonderwijs met een studieduur van 4 jaar (vignet 7: 14,4%). Een studieduur van 5 jaar zorgt bij alle verbredingsprogramma's voor kleine daling in interesse van 1 procentpunt (ns).

Mbo-4 studenten hebben de meeste interesse in de combinatie van een vierjarige opleiding en een verbredingsprogramma waarin studenten opgeleid worden tot jeugdhulpverlener (vignet 5: 18,8%). Een studieduur van 5 jaar leidt in combinatie met alle verbredingsprogramma's tot een daling van de interesse. Figuur 21 bevat een visuele weergave van de kans om te kiezen voor een lerarenopleiding voortgezet onderwijs per vignet.

	Model 1	Model 2
Verbreding (Ref. = Extra vak VO)		
Gymdocent	,744*	,744*
Jeugdhulpverlener	1,405*	1,426*
Groepsdocent basisonderwijs	1,167*	1,169*
Groepsdocent basisonderwijs specialisatie groep 5 t/m 8	,916	,909
Studieduur (Ref. = 4 jaar)	,784*	,788*
Geslacht (Ref. = Man)		1,090*
Laatstejaars (Ref. = Nee)		,988
Domein (Ref. = Afbouw, hout en onderhoud)		
Ambacht, laboratorium en gezondheidstechniek		,929
Bouw en infra		,734
Economie en administratie		1,349
Handel en ondernemerschap		,975
Horeca en bakkerij		,940
Informatie en communicatietechnologie		,756
Media en vormgeving		,990
Mobiliteit en voertuigen		,471
Techniek en procesindustrie		,658
Toerisme en recreatie		1,430
Transport, scheepvaart en logistiek		,716
Uiterlijke verzorging		1,178
Veiligheid en sport		1,904*
Voedsel, natuur en leefomgeving		1,101
Zorg en welzijn		1,869*
Intercept	-1,800	-2,129
-2*Loglikelihood	24.777,153	23.676,429
Aantal observaties	31.916	31.157
Aantal respondenten	15.958	15.579

Tabel 45 Keuze voor een lerarenopleiding VO naar vignet- en achtergrondkenmerken. Geschatte odds ratio's en random effect variantie binnen een logistisch multilevel model met mbo-4 studenten. Significante resultaten zijn weergegeven met een *. Het significantieniveau dat gehanteerd wordt is: $\alpha = .05$.

Figuur 21 Kans op het doen van een lerarenopleiding VO/mbo voor ieder vignet voor scholieren (havo/vwo) en mbo-4 studenten.

Vignetnummer	Studieduur	Verbreiding	Scholieren (havo/vwo)	Mbo-4 studenten
7	4 jaar	Groepsdocent basisonderwijs (groep 1 t/m 8)	14,4%	16,2%
8	5 jaar	Groepsdocent basisonderwijs (groep 1 t/m 8)	12,7%	13,1%
5	4 jaar	Jeugdhulpverlener	11,0%	18,8%
1	4 jaar	Extra vak voortgezet onderwijs	10,9%	14,2%
6	5 jaar	Jeugdhulpverlener	9,7%	15,4%
2	5 jaar	Extra vak voortgezet onderwijs	9,6%	11,5%
9	4 jaar	Groepsdocent basisonderwijs met specialisatie groep 5 t/m 8	8,9%	13,2%
3	4 jaar	Gymdocent	8,2%	11,0%
10	5 jaar	Groepsdocent basisonderwijs met specialisatie groep 5 t/m 8	7,8%	10,6%
4	5 jaar	Gymdocent	7,2%	8,8%

Tabel 46 Kans op de overweging (waarschijnlijk wel en zeker wel) om een lerarenopleiding VO/mbo te gaan doen voor gecombineerde vignetkenmerken voor scholieren (havo/vwo) en studenten (mbo-4) op basis van geschatte coëfficiënten. Initiële intentie van scholieren: 3,4% (gemiddelde van alle scholieren) en mbo-4 studenten: 5,0%.

5.6 Aantal observaties

	Aantal observaties Havo/vwo	Aantal observaties Mbo-4		Aantal observaties Havo/vwo	Aantal observaties Mbo-4
PO					
Vignet 1	432	2.680	Vignet 19	417	2.693
Vignet 2	429	2.657	Vignet 20	427	2.658
Vignet 3	436	2.656	Vignet 21	403	2.658
Vignet 4	430	2.676	Vignet 22	427	2.647
Vignet 5	413	2.685	Vignet 23	406	2.653
Vignet 6	423	2.639	Vignet 24	432	2.619
Vignet 7	428	2.643	Vignet 25	427	2.668
Vignet 8	410	2.635	Vignet 26	440	2.683
Vignet 9	416	2.685	Vignet 27	406	2.707
Vignet 10	415	2.653	Vignet 28	440	2.653
Vignet 11	414	2.703	Vignet 29	412	2.685
Vignet 12	423	2.685	Vignet 30	425	2.627
Vignet 13	417	2.671	Vignet 31	414	2.666
Vignet 14	419	2.679	Vignet 32	421	2.677
Vignet 15	420	2.714	Vignet 33	420	2.648
Vignet 16	437	2.672	Vignet 34	416	2.674
Vignet 17	424	2.652	Vignet 35	414	2.642
Vignet 18	410	2.659	Vignet 36	414	2.684
VO/mbo					
Vignet 1	508	3.183	Vignet 6	496	3.231
Vignet 2	510	3.159	Vignet 7	504	3.197
Vignet 3	517	3.214	Vignet 8	498	3.179
Vignet 4	507	3.196	Vignet 9	502	3.171
Vignet 5	497	3.195	Vignet 10	519	3.191

Tabel 47 Observaties voor alle vignetten met betrekking tot de inrichting van de lerarenopleiding basisonderwijs en lerarenopleiding voortgezet onderwijs/mbo voor havo/vwo en mbo-4.

5.7 Dubbele profielen

	N (aantal)	Havo- en vwo-scholieren %
Cultuur & Maatschappij	340	13,4%
Economie & Maatschappij	845	33,4%
Natuur & Gezondheid	1.234	48,9%
Natuur & Techniek	1.002	39,6%
Totaal	3.424	132,3%

Tabel 48 Eindexamenprofielen van havo- en vwo-scholieren.

5.8 Switchers onder invloed van vignetten PO

Het percentage scholieren dat op basis van een vignet switcht van een initiële intentie om zeker geen leraar in het basisonderwijs te worden naar de 'zeker wel' is 1%, Tabel 49. 23% van de scholieren dat initieel aangeeft waarschijnlijk geen leraar in het PO te willen worden, switcht onder invloed van het meest aantrekkelijke vignet naar waarschijnlijk wel. 52% van de scholieren met een initiële intentie om misschien leraar in het PO te willen worden, switcht onder invloed van het meest interessante vignet naar waarschijnlijk wel.

45% van de mbo-4 studenten gaf initieel aan misschien leraar in het PO te worden, maar switcht onder invloed van het meest interessante vignet naar waarschijnlijk wel leraar in het PO willen worden, Tabel 50. 23% switcht zelfs naar 'zeker wel'. 23% van de mbo-4 studenten die initieel aangaven om waarschijnlijk niet te kiezen voor het lerarenberoep PO, geeft onder invloed van het meest aantrekkelijke vignet aan waarschijnlijk wel leraar te willen worden.

	Totaal niet		Waarschijnlijk niet		Misschien		Waarschijnlijk wel		Zeker wel		N (totaal)
	N	Rij%	N	Rij%	N	Rij%	N	Rij%	N	Rij%	(=100%)
Initieel antwoord PO:											
Totaal niet	556	35%	479	30%	433	27%	118	7%	22	1%	1.608
Waarschijnlijk niet	10	2%	126	23%	272	49%	131	23%	22	4%	561
Misschien	0	0%	5	2%	64	28%	122	52%	42	18%	233
Waarschijnlijk wel	0	0%	0	0%	5	9%	26	48%	23	43%	54
Zeker wel	1	1%	0	0%	5	7%	15	20%	56	73%	77
Totaal	567	22%	610	24%	779	31%	412	16%	165	7%	2.533

Tabel 49 Het verschil tussen het initiële antwoord (verticaal) op de kans om te kiezen voor een lerarenopleiding voor het basisonderwijs en het hoogste antwoord na zes vignetten (horizontaal) voor scholieren (havo en vwo).

	Totaal niet		Waarschijnlijk niet		Misschien		Waarschijnlijk wel		Zeker wel		N (totaal)
	N	Rij%	N	Rij%	N	Rij%	N	Rij%	N	Rij%	(=100%)
Initieel antwoord PO:											
Totaal niet	4.286	45%	1.949	21%	2.153	23%	845	9%	271	3%	9.504
Waarschijnlijk niet	152	4%	823	24%	1.461	42%	815	23%	219	6%	3.470
Misschien	24	1%	75	3%	599	27%	985	45%	504	23%	2.187
Waarschijnlijk wel	3	1%	8	2%	43	8%	221	42%	255	48%	530
Zeker wel	2	0%	2	0%	30	6%	117	24%	338	69%	489
Totaal	4.467	28%	2.857	18%	4.286	26%	2.983	18%	1.587	10%	16.180

Tabel 50 Het verschil tussen het initiële antwoord (verticaal) op de kans om te kiezen voor een lerarenopleiding voor het basisonderwijs en het hoogste antwoord na zes vignetten (horizontaal) voor studenten (mbo-4).

Tabel 51 laat zien onder welke voorwaarden scholieren en mbo-4 studenten switchen van waarschijnlijk wel een lerarenopleiding PO willen doen, naar zeker een lerarenopleiding PO willen doen. Vier scholieren switchen onder invloed van vignet 19: studieduur van 4 jaar, specialisatie in het lesgeven aan kinderen in groep 1 t/m 4 en verbreden tot jeugdhulpverlener. Onder invloed van vignet 21: vierjarige opleiding, met specialisatie in het lesgeven aan kinderen in groep 1 t/m 4 en verbreding om les te mogen geven in een vak in de onderbouw van het voortgezet onderwijs, switchen vier scholieren van 'waarschijnlijk wel' naar 'zeker wel'. Dit betekent dat dit vignet voor deze groep mensen de laatste trigger kan zijn om overgehaald te worden om voor het lerarenberoep te kiezen.

Bij mbo-4 studenten switchen de meeste studenten van waarschijnlijk wel naar zeker wel onder invloed van vignet 3: een vierjarige opleiding, zonder specialisatie en met verbreding tot gymdocent, Tabel 51. Onder invloed van vignet 17, zien we 24 switchers van waarschijnlijk wel naar zeker wel interesse in een lerarenopleiding PO. In dit vignet wordt studenten een combinatie geboden van een vierjarige opleiding, met een specialisatie in het lesgeven aan kinderen in groep 1 t/m 4 en een verbredingsprogramma in voorschoolse educatie.

Vignetnummer	Studieduur	Specialisatie	Verbreding	Aantal switchers: Scholieren (havo/vwo)	Aantal switchers: Mbo-4 studenten
19	4 jaar	Groep 1 t/m 4	Jeugdhulpverlener	4	22
21	4 jaar	Groep 1 t/m 4	Vak onderbouw VO	4	13
9	4 jaar	Geen	Voorschoolse educatie	3	11
17	4 jaar	Groep 1 t/m 4	Voorschoolse educatie	2	24
15	4 jaar	Groep 1 t/m 4	Gymdocent	2	20
1	4 jaar	Geen	Geen	2	19
31	4 jaar	Groep 5 t/m 8	Vak onderbouw VO	2	16
20	5 jaar	Groep 1 t/m 4	Jeugdhulpverlener	2	14
28	5 jaar	Groep 5 t/m 8	Gymdocent	2	10
26	5 jaar	Groep 5 t/m 8	Geen	2	8
3	4 jaar	Geen	Gymdocent	1	29
13	4 jaar	Groep 1 t/m 4	Geen	1	20
27	4 jaar	Groep 5 t/m 8	Gymdocent	1	17
23	4 jaar	Groep 1 t/m 4	Groepsdocent vmbo	1	15
29	4 jaar	Groep 5 t/m 8	Voorschoolse educatie	1	15
5	4 jaar	Geen	Vak onderbouw VO	1	13
6	5 jaar	Geen	Vak onderbouw VO	1	13
11	4 jaar	Geen	Jeugdhulpverlener	1	11
18	5 jaar	Groep 1 t/m 4	Voorschoolse educatie	1	11
22	5 jaar	Groep 1 t/m 4	Vak onderbouw VO	1	11
14	5 jaar	Groep 1 t/m 4	Geen	1	7
2	5 jaar	Geen	Geen	1	4
35	4 jaar	Groep 5 t/m 8	Jeugdhulpverlener	0	21
7	4 jaar	Geen	Groepsdocent vmbo	0	20
8	5 jaar	Geen	Groepsdocent vmbo	0	18
33	4 jaar	Groep 5 t/m 8	Groepsdocent vmbo	0	14
12	5 jaar	Geen	Jeugdhulpverlener	0	13
34	5 jaar	Groep 5 t/m 8	Groepsdocent vmbo	0	12
32	5 jaar	Groep 5 t/m 8	Vak onderbouw VO	0	11
4	5 jaar	Geen	Gymdocent	0	10
16	5 jaar	Groep 1 t/m 4	Gymdocent	0	10
24	5 jaar	Groep 1 t/m 4	Groepsdocent vmbo	0	10
36	5 jaar	Groep 5 t/m 8	Jeugdhulpverlener	0	10
30	5 jaar	Groep 5 t/m 8	Voorschoolse educatie	0	8
10	5 jaar	Geen	Voorschoolse educatie	0	7
25	4 jaar	Groep 5 t/m 8	Geen	0	7

Tabel 51 Condities waaronder de groepen scholieren en mbo-4 studenten die initieel waarschijnlijk een lerarenopleiding PO willen gaan doen, switchen naar zeker een lerarenopleiding willen doen. Nb. Deze waarden zijn het niveau van het vignet. Het kan zijn een respondent met een initiële overweging van 'waarschijnlijk wel' op meerdere vignetten 'zeker wel' geantwoord heeft. Deze respondent is dan dubbel aanwezig in deze vergelijking.

5.9 Switchers onder invloed van vignetten VO

35% van de scholieren met een initiële intentie om misschien leraar in het VO/mbo te worden, switcht onder invloed van de vignetten naar waarschijnlijk wel leraar worden in VO/mbo, Tabel 52. Van de scholieren die initieel aangaven waarschijnlijk geen leraar te willen worden in het VO/mbo, switcht 18% onder invloed van de vignetten naar waarschijnlijk wel.

Van de mbo-4 studenten die initieel aangegeven hebben waarschijnlijk geen lerarenopleiding te gaan doen, switcht 17% na het aanbieden van de vignetten naar waarschijnlijk wel leraar in het VO/mbo willen worden, Tabel 53. Van de mbo-4 studenten die initieel aangegeven hebben misschien geïnteresseerd te zijn in een lerarenopleiding VO/mbo, switcht 32% naar waarschijnlijk wel en nog eens 13% naar zeker wel.

Bij zowel scholieren als mbo-4 studenten switchen de meeste respondenten van waarschijnlijk een lerarenopleiding VO doen naar zeker wel onder invloed van vignet 5: vierjarige opleiding in combinatie met verbreding tot jeugdhulpverlener, Tabel 54. Deze aantallen geven aan hoeveel mensen onder invloed van een bepaald vignet overgehaald kunnen worden naar een positieve intentie om voor het lerarenberoep te kiezen.

	Totaal niet		Waarschijnlijk niet		Misschien		Waarschijnlijk wel		Zeker wel		N (totaal)
Initieel antwoord VO:	N	Rij%	N	Rij%	N	Rij%	N	Rij%	N	Rij%	(=100%)
Totaal niet	683	42%	464	29%	345	21%	97	6%	19	1%	1.608
Waarschijnlijk niet	54	10%	173	31%	212	38%	100	18%	22	4%	561
Misschien	15	6%	39	17%	79	34%	81	35%	19	8%	233
Waarschijnlijk wel	5	9%	11	20%	13	24%	17	31%	8	15%	54
Zeker wel	3	4%	13	17%	22	29%	23	30%	16	21%	77
Totaal	760	30%	700	28%	671	26%	318	13%	84	3%	2.533

Tabel 52 Het verschil tussen het initiële antwoord (verticaal) op de kans om te kiezen voor een lerarenopleiding voortgezet onderwijs (VO) of mbo en het hoogste antwoord na twee vignetten (horizontaal) voor scholieren (havo en vwo).

	Totaal niet		Waarschijnlijk niet		Misschien		Waarschijnlijk wel		Zeker wel		N (totaal)
Initieel antwoord VO:	N	Rij%	N	Rij%	N	Rij%	N	Rij%	N	Rij%	(=100%)
Totaal niet	5.076	53%	1.844	19%	1.721	18%	643	7%	219	2%	9.503
Waarschijnlijk niet	526	15%	1.120	32%	1.074	31%	581	17%	169	5%	3.470
Misschien	168	8%	316	14%	712	33%	699	32%	291	13%	2.186
Waarschijnlijk wel	35	7%	62	12%	137	26%	181	34%	115	22%	530
Zeker wel	35	7%	61	12%	112	23%	135	28%	146	30%	489
Totaal	5.840	36%	3.403	21%	3.756	23%	2.239	14%	940	6%	16.178

Tabel 53 Het verschil tussen het initiële antwoord (verticaal) op de kans om te kiezen voor een lerarenopleiding voortgezet onderwijs (VO) of mbo en het hoogste antwoord na twee vignetten (horizontaal) voor studenten (mbo-4).

Vignetnummer	Studieduur	Verbreding	Aantal switchers: Scholieren (havo/vwo)	Aantal switchers: Mbo-4 studenten
5	4 jaar	Jeugdhulpverlener	2	37
6	5 jaar	Jeugdhulpverlener	2	19
7	4 jaar	Groepsdocent basisonderwijs (groep 1 t/m 8)	2	19
3	4 jaar	Gymdocent	2	18
2	5 jaar	Extra vak voortgezet onderwijs	1	20
10	5 jaar	Groepsdocent basisonderwijs met specialisatie groep 5 t/m 8	1	14
8	5 jaar	Groepsdocent basisonderwijs (groep 1 t/m 8)	1	12
9	4 jaar	Groepsdocent basisonderwijs met specialisatie groep 5 t/m 8	1	11
4	5 jaar	Gymdocent	1	10
1	4 jaar	Extra vak voortgezet onderwijs	0	14

Tabel 54 Condities waaronder de groepen scholieren en mbo-4 studenten die initieel waarschijnlijk een lerarenopleiding VO/mbo willen gaan doen, switchen naar zeker een lerarenopleiding willen doen. Nb. Deze waarden zijn het niveau van het vignet. Het kan zijn een respondent met een initiële overweging van 'waarschijnlijk wel' op meerdere vignetten 'zeker wel' geantwoord heeft. Deze respondent is dan dubbel aanwezig in deze vergelijking.

5.10 Figuren en tabellen

Figuur 1 Percentage scholieren en mbo-4 studenten dat overweegt om een lerarenopleiding PO of VO/mbo te gaan doen..	6
Figuur 2 Kans op het doen van een lerarenopleiding PO voor ieder vignet voor scholieren (havo/vwo) verdeeld in mannen en vrouwen.	7
Figuur 3 Kans op het doen van een lerarenopleiding PO voor ieder vignet mbo-4 studenten verdeeld in mannen en vrouwen.	8
Figuur 4 Kans op het doen van een lerarenopleiding VO/mbo voor ieder vignet voor scholieren en studenten (mbo-4) verdeeld in mannen en vrouwen. Initiële intentie mannen-scholieren (3,9%), vrouwen-scholieren (3,1%), mbo-4 mannen (4,7%), mbo-4 vrouwen (5,2%).	10
Figuur 5 Verdeling respondenten over Nederland.	17
Figuur 6 Percentage scholieren en mbo-4 studenten dat overweegt om een lerarenopleiding PO of VO/mbo te gaan doen.	20
Figuur 7 Percentage scholieren en mbo-4 studenten dat overweegt om een lerarenopleiding PO of VO/mbo te gaan doen uitgesplitst per niveau en geslacht.	20
Figuur 8 Kans op het doen van een lerarenopleiding PO voor ieder vignet voor scholieren (havo/vwo) verdeeld in mannen en vrouwen.	27
Figuur 9 Kans op het doen van een lerarenopleiding PO voor ieder vignet mbo-4 studenten verdeeld in mannen en vrouwen.	31
Figuur 10 Kans op het doen van een lerarenopleiding VO/mbo voor ieder vignet voor scholieren en studenten (mbo-4) verdeeld in mannen en vrouwen.	34
Figuur 11 Interesse in het lesgeven aan jongere of aan oudere kinderen van scholieren zonder en met ambitie om leraar in het PO te worden.	40
Figuur 12 Interesse in het lesgeven aan jongere of aan oudere kinderen van mbo-4 studenten zonder en met ambitie om leraar in het PO te worden.	40
Figuur 13 Interesse in het lesgeven aan jongere of aan oudere jongeren van scholieren zonder en met ambitie om leraar in het VO/mbo te worden.	43
Figuur 14 Interesse in het lesgeven aan jongere of aan oudere jongeren van mbo-4 studenten zonder en met ambitie om leraar in het VO/mbo te worden.	43
Figuur 15 Push- en pullfactoren voor scholieren zonder en met ambitie om leraar in het basisonderwijs te worden.	44
Figuur 16 Push- en pullfactoren voor mbo-4 studenten zonder en met ambitie om leraar in het basisonderwijs te worden.	44
Figuur 17 Push- en pullfactoren voor scholieren zonder en met ambitie om leraar in het voortgezet onderwijs/mbo te worden.	45
Figuur 18 Push- en pullfactoren voor mbo-4 studenten zonder en met ambitie om leraar in het voortgezet onderwijs/mbo te worden.	45
Figuur 19 Kloof (in procentpunten) tussen het geprefereerde beroep en de visie op het beroep van leraar PO en VO/mbo voor scholieren en mbo-4 studenten zonder ambitie om leraar te worden in het PO of VO/mbo.	46
Figuur 20 Kans op het doen van een lerarenopleiding PO per vignet voor scholieren (havo/vwo) en mbo-4 studenten.	58
Figuur 21 Kans op het doen van een lerarenopleiding VO/mbo voor ieder vignet voor scholieren (havo/vwo) en mbo-4 studenten.	60
Tabel 1 Schematische opbouw vignetten inrichting lerarenopleiding basisonderwijs.	4
Tabel 2 Schematische opbouw vignetten inrichting lerarenopleiding voortgezet onderwijs/mbo.	4
Tabel 3 Significante effecten per attribuut en level op de intentie om een lerarenopleiding in het PO te gaan doen voor scholieren en mbo-4 studenten. + is een positief effect, - is een negatief effect, 0 = geen effect. Nb. Een negatief effect betekent dat het aanbieden van deze optie geen trigger is voor deze groep om een lerarenopleiding PO te gaan doen. Het betekent niet dat het aanbieden van dit programma hen weerhoudt. Het significantieniveau dat gehanteerd wordt is: $\alpha = .05$.	6
Tabel 4 Verschijscores ten opzichte van het nulvignet voor mannen en vrouwen verdeeld in scholieren en mbo-4 studenten. Rood geeft aan dat de kans lager is dan de score op het nulvignet. Groen geeft aan dat de kans hoger is dan de kans op het nulvignet.	9
Tabel 5 Kans op de overweging (waarschijnlijk wel en zeker wel) om een lerarenopleiding VO/mbo te gaan doen voor gecombineerde vignetkenmerken voor scholieren (havo/vwo) en studenten (mbo-4) uitgesplitst in mannen en vrouwen op basis van geschatte coëfficiënten. Initiële intentie om leraar in het VO/mbo te worden per groep. Initiële intentie mannen-scholieren (3,9%), vrouwen-scholieren (3,1%), mbo-4 mannen (4,7%), mbo-4 vrouwen (5,2%). Hoe groener de waarde, des te hoger is het percentage ten opzichte van de initiële intentie om een lerarenopleiding voor het VO te gaan doen.	11
Tabel 6 Responsberekening.	15
Tabel 7 Responsberekening naar achtergrondkenmerken.	16
Tabel 8 Achtergrondkenmerken: Het hoogste opleidingsniveau van ouder(s) verdeeld per niveau.	16
Tabel 9 Achtergrondkenmerken: Plannen van mbo-4 studenten na het afronden van de huidige opleiding.	17
Tabel 10 Achtergrondkenmerken: Plannen van mbo-4 studenten na het afronden van de huidige opleiding verdeeld per jaar.	17

Tabel 11 Verdeling respondenten per provincie. Cijfers populatie: CBS (2017).....	17
Tabel 12 Percentage respondenten dat initieel aangaf leraar in het basisonderwijs (PO) te willen worden verdeeld in achtergrondkenmerken. De categorieën 'zeker wel' en 'waarschijnlijk wel' zijn samengevoegd en worden beschouwd als interesse om leraar te worden.	18
Tabel 13 Percentage respondenten dat initieel aangaf leraar in het voortgezet onderwijs of mbo te willen worden verdeeld in achtergrondkenmerken. De categorieën 'zeker wel' en 'waarschijnlijk wel' zijn samengevoegd en worden beschouwd als interesse om leraar te worden.	19
Tabel 14 De ambitie om wel of geen leraar in het PO en VO/mbo te worden uitgesplitst per niveau in mannen en vrouwen.	20
Tabel 15 Schematische opbouw vignetten inrichting lerarenopleiding basisonderwijs.....	21
Tabel 16 Schematische opbouw vignetten inrichting lerarenopleiding voortgezet onderwijs/mbo.....	22
Tabel 17 Keuze voor een lerarenopleiding basisonderwijs naar vignet- en achtergrondkenmerken. Geschatte odds ratio's en random effect variantie binnen een logistisch multilevel model met scholieren uit havo en vwo gesplitst in mannen en vrouwen. Significante resultaten zijn weergegeven met een *. Het significantieniveau dat gehanteerd wordt is: $\alpha = .05$	24
Tabel 18 Kans op de overweging (waarschijnlijk wel en zeker wel) om een lerarenopleiding PO te gaan doen voor gecombineerde vignetkenmerken voor scholieren (havo/vwo) voor mannen basis van geschatte coëfficiënten. Initiële intentie van mannen: 3,3%.	25
Tabel 19 Kans op overweging om voor een lerarenopleiding voor het primair onderwijs te kiezen voor mannen (havo/vwo). Een groene celkleur geeft aan dat de kans hoger ligt dan het nulvignet (6,2%), rood geeft aan dat de kans lager is dan het nulvignet.	25
Tabel 20 Kans op de overweging (waarschijnlijk wel en zeker wel) om een lerarenopleiding PO te gaan doen voor gecombineerde vignetkenmerken voor scholieren (havo/vwo) voor vrouwen op basis van geschatte coëfficiënten. Initiële intentie van vrouwen: 6,1%.	26
Tabel 21 Kans op overweging om voor een lerarenopleiding voor het primair onderwijs te kiezen voor vrouwen (havo/vwo). Een groene celkleur geeft aan dat de kans hoger ligt dan het nulvignet (10,0%), rood geeft aan dat de kans lager is dan het nulvignet.	26
Tabel 22 Keuze voor een lerarenopleiding basisonderwijs naar vignet- en achtergrondkenmerken. Geschatte odds ratio's en random effect variantie binnen een logistisch multilevel model met mbo-4 studenten gesplitst in mannen en vrouwen. Significante resultaten zijn weergegeven met een *. Het significantieniveau dat gehanteerd wordt is: $\alpha = .05$	28
Tabel 23 Kans op de overweging (waarschijnlijk wel en zeker wel) om een lerarenopleiding PO te gaan doen voor gecombineerde vignetkenmerken voor mb-4 studenten voor mannen op basis van geschatte coëfficiënten. Initiële intentie van mannen: 3,8%.	29
Tabel 24 Kans op overweging om voor een lerarenopleiding voor het primair onderwijs te kiezen voor mannen (mbo-4). Een groene celkleur geeft aan dat de kans hoger ligt dan het nulvignet (6,4%), rood geeft aan dat de kans lager is dan het nulvignet.	29
Tabel 25 Kans op de overweging (waarschijnlijk wel en zeker wel) om een lerarenopleiding PO te gaan doen voor gecombineerde vignetkenmerken voor mb-4 voor vrouwen op basis van geschatte coëfficiënten. Initiële intentie van vrouwen: 7,7%.	30
Tabel 26 Kans op overweging om voor een lerarenopleiding voor het primair onderwijs te kiezen voor vrouwen (mbo-4). Een groene celkleur geeft aan dat de kans hoger ligt dan het nulvignet (13,2%), rood geeft aan dat de kans lager is dan het nulvignet.	30
Tabel 27 Keuze voor een lerarenopleiding voortgezet onderwijs/mbo naar vignet- en achtergrondkenmerken. Geschatte odds ratio's en random effect variantie binnen een logistisch multilevel model met scholieren uit havo en vwo gesplitst in mannen en vrouwen. Significante resultaten zijn weergegeven met een *. Het significantieniveau dat gehanteerd wordt is: $\alpha = .05$	32
Tabel 28 Keuze voor een lerarenopleiding voortgezet onderwijs/mbo naar vignet- en achtergrondkenmerken. Geschatte odds ratio's en random effect variantie binnen een logistisch multilevel model met mbo-4 studenten gesplitst in mannen en vrouwen. Significante resultaten zijn weergegeven met een *. Het significantieniveau dat gehanteerd wordt is: $\alpha = .05$	33
Tabel 29 Kans op de overweging (waarschijnlijk wel en zeker wel) om een lerarenopleiding VO/mbo te gaan doen voor gecombineerde vignetkenmerken voor scholieren (havo/vwo) en studenten (mbo-4) uitgesplitst in mannen en vrouwen op basis van geschatte coëfficiënten. Initiële intentie om leraar in het VO/mbo te worden per groep. Initiële intentie mannen-scholieren (3,9%), vrouwen-scholieren (3,1%), mbo-4 mannen (4,7%), mbo-4 vrouwen (5,2%). Hoe groener de waarde, des te hoger is het percentage ten opzichte van de initiële intentie om een lerarenopleiding voor het VO te gaan doen.....	34
Tabel 30 Significante effecten per attribuut en level op de intentie om een lerarenopleiding in het PO te gaan doen voor scholieren en studenten. + is een positief effect, - is een negatief effect, 0 = geen effect. Nb. Een negatief effect betekent dat het aanbieden van deze optie geen trigger is voor deze groep om een lerarenopleiding PO te gaan doen. Het betekent niet dat het aanbieden van dit programma hen weerhoudt.	36

Tabel 31 Verschilscores van imagovragen voor geprefereerd beroep en lerarenberoep PO verdeeld in respondenten zonder lerarenambities en respondenten met lerarenambities in procenten (%). Deze verdeling betreft havisten en vwo'ers.	39
Tabel 32 Verschilscores van imagovragen voor geprefereerd beroep en lerarenberoep PO verdeeld in respondenten zonder lerarenambities en respondenten met lerarenambities in procenten (%). Deze verdeling betreft mbo-4 studenten.	39
Tabel 33 Verschilscores van imagovragen voor geprefereerd beroep en lerarenberoep VO/mbo verdeeld in respondenten zonder lerarenambities en respondenten met lerarenambities in procenten (%). Deze verdeling betreft havisten en vwo'ers.	42
Tabel 34 Verschilscores van imagovragen voor geprefereerd beroep en lerarenberoep VO/mbo verdeeld in respondenten zonder lerarenambities en respondenten met lerarenambities in procenten (%). Deze verdeling betreft mbo-4 studenten.	42
Tabel 35 Redenen om af te zien van een lerarenopleiding basisonderwijs. Deze vraag is voorgelegd aan respondenten die op de initiële overwegingsvraag PO 'totaal niet', 'waarschijnlijk niet', 'misschien' of 'waarschijnlijk wel' geantwoord hebben.	47
Tabel 36 Redenen om af te zien van een lerarenopleiding voortgezet onderwijs of mbo. Deze vraag is voorgelegd aan respondenten die op de initiële overwegingsvraag VO/mbo 'totaal niet', 'waarschijnlijk niet', 'misschien' of 'waarschijnlijk wel' geantwoord hebben.	47
Tabel 37 Welke mogelijkheid/-heden voor een carrière in het leraarsberoep spreekt/spreken je het meest aan? (Meerdere antwoorden mogelijk)-(Overweging PO of VO/mbo: Zeker wel, waarschijnlijk wel, misschien). Percentages voor havo, vwo en mbo-4.	48
Tabel 38 Belangrijkste factoren die volgens havisten, vwo'ers en mbo-4 studenten kunnen bijdragen aan een beter beeld van het beroep van leraar. (Maximaal drie mogelijkheden).	48
Tabel 39 Uitgewerkte vignetten voor het basisonderwijs.	54
Tabel 40 Uitgewerkte vignetten voortgezet onderwijs/mbo.	55
Tabel 41 Keuze voor een lerarenopleiding basisonderwijs naar vignet- en achtergrondkenmerken. Geschatte odds ratio's en random effect variantie binnen een logistisch multilevel model met scholieren uit havo en vwo. Significante resultaten zijn weergegeven met een *. Het significantieniveau dat gehanteerd wordt is: $\alpha = .05$.	55
Tabel 42 Keuze voor een lerarenopleiding basisonderwijs naar vignet- en achtergrondkenmerken. Geschatte odds ratio's en random effect variantie binnen een logistisch multilevel model met mbo-4 studenten. Significante resultaten zijn weergegeven met een *. Het significantieniveau dat gehanteerd wordt is: $\alpha = .05$.	56
Tabel 43 Kans op de overweging (waarschijnlijk wel en zeker wel) om een lerarenopleiding PO te gaan doen voor gecombineerde vignetkenmerken voor scholieren (havo/vwo) en studenten (mbo-4) op basis van geschatte coëfficiënten. Initiële intentie om leraar in het PO te worden van scholieren: 5,2% (gemiddelde van alle scholieren), mbo-4 studenten: 6,3%.	57
Tabel 44 Keuze voor een lerarenopleiding VO naar vignet- en achtergrondkenmerken. Geschatte odds ratio's en random effect variantie binnen een logistisch multilevel model met scholieren uit havo en vwo. Significante resultaten zijn weergegeven met een *. Het significantieniveau dat gehanteerd wordt is: $\alpha = .05$.	59
Tabel 45 Keuze voor een lerarenopleiding VO naar vignet- en achtergrondkenmerken. Geschatte odds ratio's en random effect variantie binnen een logistisch multilevel model met mbo-4 studenten. Significante resultaten zijn weergegeven met een *. Het significantieniveau dat gehanteerd wordt is: $\alpha = .05$.	60
Tabel 46 Kans op de overweging (waarschijnlijk wel en zeker wel) om een lerarenopleiding VO/mbo te gaan doen voor gecombineerde vignetkenmerken voor scholieren (havo/vwo) en studenten (mbo-4) op basis van geschatte coëfficiënten. Initiële intentie van scholieren: 3,4% (gemiddelde van alle scholieren) en mbo-4 studenten: 5,0%.	61
Tabel 47 Observaties voor alle vignetten met betrekking tot de inrichting van de lerarenopleiding basisonderwijs en lerarenopleiding voortgezet onderwijs/mbo voor havo/vwo en mbo-4.	61
Tabel 48 Eindexamenprofielen van havo- en vwo-scholieren.	62
Tabel 49 Het verschil tussen het initiële antwoord (verticaal) op de kans om te kiezen voor een lerarenopleiding voor het basisonderwijs en het hoogste antwoord na zes vignetten (horizontaal) voor scholieren (havo en vwo).	62
Tabel 50 Het verschil tussen het initiële antwoord (verticaal) op de kans om te kiezen voor een lerarenopleiding voor het basisonderwijs en het hoogste antwoord na zes vignetten (horizontaal) voor studenten (mbo-4).	62
Tabel 51 Condities waaronder de groepen scholieren en mbo-4 studenten die initieel waarschijnlijk een lerarenopleiding PO willen gaan doen, switchen naar zeker een lerarenopleiding willen doen. Nb. Deze waarden zijn het niveau van het vignet. Het kan zijn een respondent met een initiële overweging van 'waarschijnlijk wel' op meerdere vignetten 'zeker wel' geantwoord heeft. Deze respondent is dan dubbel aanwezig in deze vergelijking.	63
Tabel 52 Het verschil tussen het initiële antwoord (verticaal) op de kans om te kiezen voor een lerarenopleiding voortgezet onderwijs (VO) of mbo en het hoogste antwoord na twee vignetten (horizontaal) voor scholieren (havo en vwo).	64
Tabel 53 Het verschil tussen het initiële antwoord (verticaal) op de kans om te kiezen voor een lerarenopleiding voortgezet onderwijs (VO) of mbo en het hoogste antwoord na twee vignetten (horizontaal) voor studenten (mbo-4).	64
Tabel 54 Condities waaronder de groepen scholieren en mbo-4 studenten die initieel waarschijnlijk een lerarenopleiding VO/mbo willen gaan doen, switchen naar zeker een lerarenopleiding willen doen. Nb. Deze waarden zijn het niveau van het vignet. Het kan zijn een respondent met een initiële overweging van 'waarschijnlijk wel' op meerdere vignetten 'zeker wel' geantwoord heeft. Deze respondent is dan dubbel aanwezig in deze vergelijking.	64